

Utviklingen i norsk kosthold 2025

Matforsyningsstatistikk

Publikasjonens tittel: UTVIKLINGEN I NORSK KOSTHOLD 2025
 Matforsyningsstatistikk

Utgitt: 1/2026

Utgitt av: Helsedirektoratet
Kontakt: Avdeling folkesykdommer
Postadresse: Pb. 220 Skøyen, 0213 Oslo
Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo

Tlf.: 47 47 20 20
helsedirektoratet.no

Forsidefoto: Mostphotos

Innhold

Forord.....	4
Sammendrag.....	5
1 Utvikling i norsk kosthold	6
1.1 Sammenligning av data fra engros- og forbruksnivå	6
1.2 Selvforsyningsgrad og dekningsgrad av mat.....	7
1.3 Matvarepriser	7
1.4 Matvareforbruk – utviklingstendenser.....	7
1.5 Kostens næringsinnhold.....	10
1.6 Produksjon av morsmelk.....	11
2 Tilgang og forbruk av matvarer på engrosnivå.....	12
2.1 Innledning.....	12
2.2 Grunnlag og forutsetninger for beregningene.....	12
2.3 Utviklingen i råvareproduksjonen.....	14
2.4 Prisutviklingen for matvarer	19
2.5 Forbruk på engrosnivå av matvarer	24
2.5.1 Planteprodukter	24
2.5.2 Husdyrprodukter	38
2.5.3 Spisefett	48
2.5.4 Fisk og sjømat	51
2.5.5 Kaffe	52
2.5.6 Te.....	52
2.5.7 Krydder	52
2.5.8 Grensehandel.....	52
2.5.9 Uspesifisert handel.....	55
2.6 Samlet matvareforbruk på engrosnivå og fordeling på de enkelte matvaregrupper	56
2.6.1 Innledning	56
2.6.2 Matvaregruppene.....	56
2.6.3 Energi og energigivende næringsstoffer	66
2.7 Norskprodusert andel av matvareforbruket – selvforsyningsgrad – selvforsyningsevne	70
3 Fisk og sjømat.....	76
3.1 Data om fisk og sjømat.....	76
3.2 Grossistomsatt fisk og sjømat	76
4 Produksjon av morsmelk.....	78
Tillegg 1	81

Forord

Helsedirektoratet jobber for god helse og gode liv. Alle deler av befolkningen skal ha lik tilgang til informasjon om hva som er et sunt kosthold, og det skal være enkelt å ta sunne valg i hverdagen. Å følge med på utviklingen i befolkningens kosthold er en viktig del av dette ansvaret.

Helsedirektoratets kostråd oppsummerer forskningen på hva som er anbefalt å spise for å holde seg sunn og frisk, for å dekke kroppens behov for næringsstoffer og for å forebygge sykdom. Kostrådene skal bidra til å gjøre det enklere å vite hva som er et sunt kosthold.

Denne rapporten inneholder detaljerte data om norsk matforsyningsstatistikk.

Rapporten bygger på data om matvareforbruk på engrosnivå sammenstilt av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Tallmaterialet er bearbeidet for Helsedirektoratet av Mads Svennerud, Yujie Qi Wenstøp, Erik Bøe og Simen Wilsher-Lohre, NIBIO, og Anne Marte Wetting Johansen, Avdeling for ernæringsvitenskap, Institutt for medisinske basalfag, Universitetet i Oslo (UiO). Kapittel 2 og 3 er utarbeidet av Mads Svennerud, Yujie Qi Wenstøp, Erik Bøe og Simen Wilsher Lohre. Kapittel 4 er utarbeidet av Britt Lande og Anne Bærug, Helsedirektoratet. Rapporten er sammenstilt av Britt Lande og Lars Johansson, Helsedirektoratet.

Oslo, januar 2026

Sammendrag

Rapporten presenterer data for landets matforsyning til og med 2024. Tallmaterialet viser både utfordringer og positive endringer i kostholdet over tid.

Engrosforbruket av korn økte fra rundt 1970-tallet til midten av 2000-tallet, men har siden gått ned. Etter en nedgang fra 2018 til 2023 har andelen sammalt mel fra norske møller økt i 2024.

Over tid har engrosforbruket av grønnsaker, frukt og bær økt betydelig. Forbruket av grønnsaker nådde en topp i 2020, men gikk siden ned i 2023 og opp i 2024 ifølge foreløpige tall. Forbruket av frukt og bær er redusert med 15 prosent siden 2014, men endret seg lite fra 2023 til 2024.

Engrosforbruket av sukker gikk ned fra 44 til 24 kilo per person per år i perioden 1999–2019. Under pandemien økte forbruket, men har siden gått ned til nær samme nivå som i 2019. Sukkerforbruket har endret seg lite siden 2022.

Det totale melkeforbruket per person har gått betydelig ned over tid, men var tilnærmet uendret fra 2023 til 2024. Det har vært en betydelig overgang fra fete til magre melketyper siden 1980-årene, men i de senere årene har nedgangen vært størst for melketyper med mindre fett. Forbruket av yoghurt viser en økende trend, og det økte også fra 2023 til 2024.

Forbruket av ost målt i kilo per person har økt med 12 prosent siden 2014. Osteforbruket økte også fra 2023 til 2024. Forbruket av fløte, inkludert rømme har holdt seg mellom 7 og 8 kilo per person per år de siste tjue årene. Forbruket gikk noe opp fra 2023 til 2024.

Forbruket av smør har stort sett holdt seg mellom 3 og 4 kilo per person de siste tjue årene. Fra 2023 til 2024 økte forbruket fra 3,5 til 3,7 kilo per person. Margarinforbruket har vist en tydelig nedgang over tid, og gikk også noe ned i 2024.

Engrosforbruket av kjøtt har økt betydelig over tid. I perioden 2016–2019 gikk forbruket av kjøtt totalt og rødt kjøtt noe ned, mens forbruket av hvitt kjøtt var relativt stabilt. Fra 2020 til 2021 økte forbruket av kjøtt totalt (både rødt og hvitt kjøtt) og nådde et historisk høyt nivå. I 2022 og i 2023 gikk forbruket av kjøtt totalt og rødt kjøtt ned. Fra 2023 til 2024 endret totalt kjøttforbruk seg lite (ned 0,4 prosent), mens rødt kjøtt gikk noe ned og hvitt kjøtt opp.

Forbruket av fisk og sjømat har gått ned over tid. Forbruket av fisk og sjømat har gått ned med 18 prosent siden 2014, og det gikk også ned i 2024.

Basert på data fra 2018–2019 er det beregnet at mødre i Norge til sammen produserer ca. 10,1 millioner liter morsmelk per år.

Fra midten av 1970-årene til 2010 gikk kostens fettinnhold ned fra 40 til 35 energiprosent, men det har siden økt. Fra 2015 har fettinnholdet ligget rundt 37 og 38 energiprosent, og utgjorde ca. 37 energiprosent i 2023 og 2024. Siden 2015 har kostens innhold av mettede fettsyrer ligget mellom 14 og 15 energiprosent, og utgjorde ca. 15 energiprosent i 2023 og 2024. Dette er betydelig høyere enn anbefalt. Kostens innhold av tilsatt sukker har gått ned fra 17 til 12 energiprosent i perioden 2000–2024, og har holdt seg på ca. 12 energiprosent siden 2020. Dette er fortsatt høyere enn anbefalt.

1 Utvikling i norsk kosthold

Tilgangen på mat her i landet var rikelig og allsidig i 2024. Sett i forhold til målsettinger for kostholdet, mener Helsedirektoratet at tallmaterialet viser både utfordringer og positive endringer i kostholdet over tid. Helsedirektoratet ser det som en svært viktig oppgave å støtte den positive utviklingen i kostholdet. Samtidig er det nødvendig å fortsette arbeidet med å redusere de negative tendensene.

1.1 Sammenligning av data fra engros- og forbruksnivå

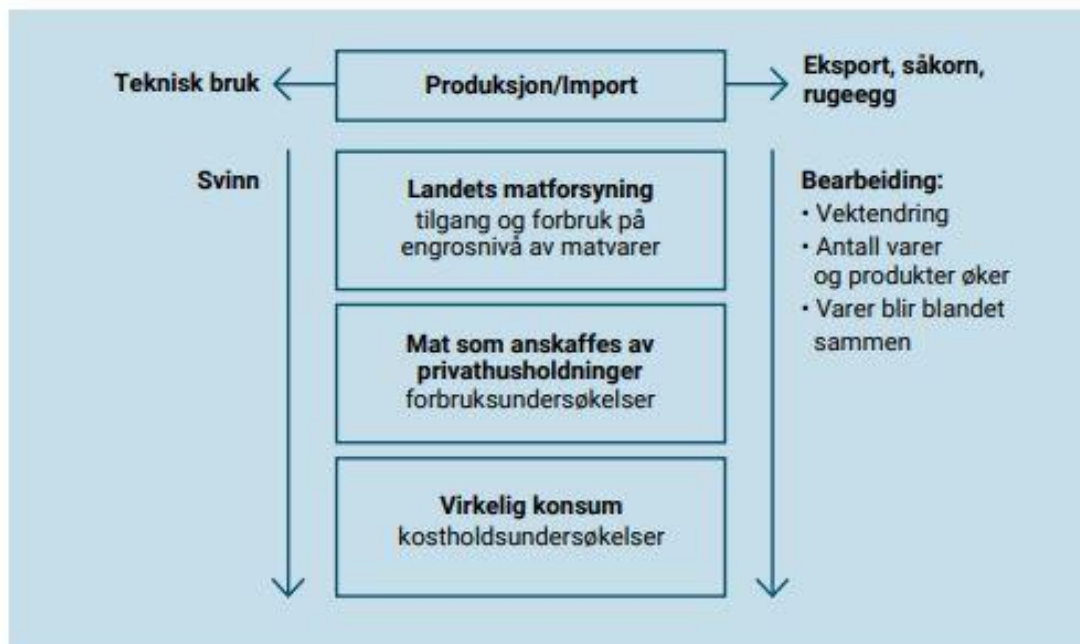
Matforsyningstallene er basert på statistikk over import, eksport, produksjon og omsetning av matvarer. Disse tallene gir informasjon om tilgang og forbruk på engrosnivå av matvarer. De viser matmengden som står til rådighet for hele befolkningen.

For data om matvareforbruk og energi- og næringsstoffinnhold fra SSBs forbruksundersøkelser 1975–2012, se detaljert utgave (fullversjon) av Utviklingen i norsk kosthold 2019 (helsedirektoratet.no).

Verken matforsyningsstatistikken, tallene fra SSBs forbruksundersøkelser eller data om omsetning av fisk og sjømat beskriver inntaket, dvs. det som blir spist. Det gjør imidlertid de nasjonale kostholdsundersøkelsene som er gjennomført i ulike aldersgrupper og som er omtalt i egne rapporter (se helsedirektoratet.no og fhi.no).

Matmengden (per person) som registreres i matforsyningsstatistikken vil som regel være høyere enn tilsvarende tall i forbruksundersøkelsene og kostholdsundersøkelsene, bl.a. på grunn av svinn i matvarekjeden og fjerning av uspiselige deler (Figur 1).

Figur 1.1 Matvarenes vei fra produksjon til konsum og hovedkilder til data om norsk kosthold

1.2 Selvforsyningsgrad og dekningsgrad av mat

I 2024 er andelen norskproduserte matvarer på energibasis (selvforsyningsgraden) 41,3 prosent og dekningsgraden er 79,1 prosent. I 2023 var selvforsyningsgraden på 46,6 prosent, og dekningsgraden på 86,6 prosent. Selvforsyningsgraden korrigert for kraftfôrimport til husdyr er beregnet til 34,9 prosent i 2024, ned fra 41,6 prosent i 2023. Ser man kun på andelen av mat produsert i norsk jordbruk på norsk fôr, er andelen beregnet til 33,6 prosent i 2024.

1.3 Matvarepriser

Utviklingen i matvareforbruket påvirkes av prisutviklingen for de enkelte matvaregruppene. Matvaregruppene med størst økning i konsumprisindeksen fra 2015 til 2024 var «oljer og fett» samt «fisk og sjømat». Minst økning var det for matvaregruppen «sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer» og «mineralvann, leskedrikker og juice». Konsumprisindeksen økte for samtlige matvaregrupper fra 2023 til 2024. Fra mai 2024 til mai 2025 har totalindeksen økt 3,0 prosent, mens prisindeksen for mat- og alkoholfrie drikkevarer i alt har økt 5,3 prosent.

1.4 Matvareforbruk – utviklingstendenser

Tabell 1.1 Forbruk av utvalgte matvarer på engrosnivå¹, kg per innbygger per år

Tallene er avrundet. Se tabell 2.47 for mer detaljerte tall.

	1953-55	1979	1989	1999	2009	2014	2019	2022	2023	2024*
Korn, som mel (inkl. ris)	99	78	80	87	87	82	82	83	80	80
Matpoteter	93	63	50	32	21	23	15	18	13	18
Poteter til bearbeiding	-	11	21	27	28	25	28	34	35	33
Grønnsaker	35	46	53	61	68	79	81	76	72	78
Frukt og bær	41	76	79	69	90	92	85	82	78	78
Kjøtt og kjøttbiprodukter	36	54	53	63	72	73	72	74	71	71
Fisk (hel urensset rund vekt)	-	-	-	-	34	36	32	31	30	30
Egg	7,4	11	12	11	12	13	14	13	13	14
Helmelk	195	160	64	32	20	18	17	17	17	18
Lettmelk	-	-	79	73	52	42	35	31	30	30
Mager melk ²	10	26	32	22	33	33	31	28	28	26
Yoghurt	-	-	-	6,8	9,2	9,9	11	11	11	11
Konserverte melkeprodukter	3,2	15	19	20	31	25	23	32	29	28
Fløte, rømme	5,0	6,6	6,9	6,5	6,8	7,5	7,7	7,5	7,4	7,5
Ost	8,0	12	13	14	17	18	19	19	20	20
Smør	3,8	5,4	3,4	3,3	2,9	3,3	3,5	3,3	3,5	3,7
Margarin	24	15	13	12	9,0	8,2	7,6	7,6	7,5	7,4
Sukker	40	45	41	44	32	28	24	24	24	24

* Foreløpige tall. Det er foretatt en del forandringer i datagrunnlaget siden 1953, se fotnoter tabell 2.47.

1. Grensehandel er ikke inkludert.

2. Omfatter skummet melk og lettmelk med høyst 0,7 % fett.

1.4.1 Kornvarer

Kornforbruket (inkl. ris) ekskl. grensehandel økte betydelig fra 1969 (73,6 kilo per innbygger) og fram til 2007 (90,8 kilo per innbygger), men har siden gått ned. Fra 2019 til 2020 økte forbruket fra 82,0 til 86,9 kilo per innbygger, men har siden gått ned. I 2024 var engrosforbruket 79,6 kilo per innbygger, noe som er ned 0,1 kilo fra 2023. Anslagene for grensehandel av kornvarer var 1,9 kilo per innbygger i 2023, men økte til 2,2 kilo per innbygger i 2024.

Fra og med 1999 har man sett på andelen sammalt mel i matmelomsetningen fra norske møller. Andelen sammalt mel økte fra 17,3 prosent i 1999 til 26,6 prosent i 2018. Etter 2018 sank andelen til 22,9 prosent i 2023, mens foreløpige tall viser en økning til 27,6 prosent i 2024. Ettersom NIBIO ikke har opplysninger om andelen sammalt mel i importerte bearbeidede kornprodukter, er det vanskelig å anslå den samlede andelen sammalt mel av det totale kornforbruket.

Helsedirektoratet arbeider for økt forbruk av fullkorn og grove kornprodukter.

1.4.2 Poteter

Forbruket av matpoteter har gått mye ned siden 1970-årene, mens forbruket av poteter som går til produksjon av bearbeidede poteter har økt. Poteter som går til produksjon av pommes frites, chips, potetmos og øvrige potetprodukter har siden begynnelsen av 2000-tallet utgjort mer enn halvparten av den totale potetomsetningen på engrosnivå. Potet er en lagringsvare, noe som innebærer at det vil kunne oppstå en del svingninger i beregnet engrosforbruk fra år til år. I 2024 er det foreløpige samlede totale engrosforbruket av poteter beregnet til 57,1 kilo per innbygger (bearbeidede poteter omregnet til matpotet), der matpoteter utgjorde ca. 31 prosent av engrosforbruket.

Helsedirektoratet arbeider for vridning i forbruket fra fete potetprodukter til matpoteter.

1.4.3 Grønnsaker, frukt og bær

Foreløpige tall viser at forbruket av grønnsaker var 28 prosent høyere i 2024 enn det forbruket var i 1999 (målt i kilo per innbygger). Fra 2014 til 2023 gikk imidlertid engrosforbruket av grønnsaker ned med om lag 8 prosent, mens det var en økning fra 2023 til 2024 på om lag 8 prosent. Engrosforbruket av frukt og bær gikk ned med 15 prosent fra 2014 til 2023. Foreløpige tall for 2024 viser en liten økning i forbruket av frukt og bær fra 2023 på 0,3 prosent (nedgang av frukt og økning av bær).

Helsedirektoratet arbeider for økt forbruk av grønnsaker, frukt og bær.

1.4.4 Kjøtt og kjøttvarer

Engrosforbruket av kjøtt og kjøttbiprodukter har økt betydelig over tid, og nådde sin topp i 2021. I 2021 var engrosforbruket 78,7 kilo per innbygger ekskl. grensehandel og 79,3 kilo inkl. grensehandel. Etter 2021 har engrosforbruket gått ned, og i 2023 var engrosforbruket 71,0 kilo ekskl. grensehandel og 73,3 kilo inkl. grensehandel. Foreløpige tall for 2024 viser en liten reduksjon i engrosforbruket ekskl. grensehandel til 70,7 kilo, og et stabilt forbruk i engrosforbruket inkl. grensehandel.

De kjøttslagene det er størst forbruk av, er kjøtt fra svin, fjørfe og storfe/kalv.

Helsedirektoratet arbeider for begrenset forbruk av rødt kjøtt og minimalt forbruk av bearbeidede produkter av rødt og hvitt kjøtt.

1.4.5 Fisk og sjømat

Omsetningen av fisk og sjømat målt i produktvekt har ligget på 18–22 kilo per innbygger per år i perioden 2003–2024. Omregnet til filetvekt har forbruket ligget på 12–15 kilo og som hel urensset fisk (rund vekt) på 30–37 kilo per innbygger per år. Forbruket av fisk og sjømat har hatt en nedadgående trend siden 2013. Forbruket gikk også ned fra 2023 til 2024.

Fiskeforbruket er lavere enn ønskelig. Det vil være en fordel å øke forbruket av fisk framfor kjøtt. Det er derfor ugunstig at konsumprisindeksen har økt betydelig mer for fisk enn for kjøtt.

Helsedirektoratet arbeider for økt forbruk av fisk og sjømat.

1.4.6 Egg

Fra 1999 til 2024 har engrosforbruket av egg økt fra 10,8 til 13,6 kilo per innbygger per år.

1.4.7 Melk og meieriprodukter

Forbruket av konsummelk (søt/sur helmelk, lettmelk og skummet melk) har gått betydelig ned over tid. Forbruket har gått ned fra 127 til 74 kilo per innbygger per år i perioden 1999 til 2024. Det var tilnærmet uendret fra 2023 til 2024. Det har vært en betydelig overgang fra fete til magre melketyper siden 1980-årene, men i de senere årene har nedgangen vært størst for melketyper med mindre fett.

Forbruket av yoghurt viser en økende trend, og det økte også fra 2023 til 2024.

Forbruket av ost økte fra 14,5 kilo per innbygger i 1999 til 20 kilo per innbygger i 2021. Etter en nedgang til 18,7 kilo i 2022, steg forbruket til 19,7 kilo i 2023 og videre til 20,4 kilo per innbygger i 2024.

Forbruket av fløte og rømme har variert noe fra 1999 til i dag. I 1999 var forbruket på 6,5 kilo per innbygger, mens det i 2024 er 7,5 kilo per innbygger. Dette tilsvarer gjennomsnittet for de siste ti årene, som også ligger på rundt 7,5 kilo per år.

Forbruket av smør, inkludert smør i smørblandet margarin, økte fra 3,5 kilo per innbygger i 2023 til 3,7 kilo i 2024. Dette er litt høyere enn gjennomsnittet for de ti siste årene, som ligger på rundt 3,5 kilo.

Ifølge anslag var grensehandelen av meierivarer 0,4 kilo per innbygger i 2020 og 0,5 kilo i 2021. Nivået økte til 2,1 kilo i 2022, før det gikk ned til 1,6 kilo i 2023. For 2024 er anslaget 1,9 kilo per innbygger, omtrent på linje med gjennomsnittet for 2022-2023.

Helsedirektoratet arbeider for vridning i forbruket fra fete meieriprodukter til meieriprodukter med mindre fett. Det anbefales å begrense inntaket av meieriprodukter med mye mettet fett, som smør, fløte, fet ost og helmelk.

1.4.8 Margarin og annet fett

Datagrunnlaget og beregningsmetoden for margarinforbruket ble justert i 2022, med virkning fra 2019. Justeringen innebar en *teknisk* reduksjon av det totale margarinforbruket på omtrent 2,9 millioner kilo, tilsvarende ca. 0,5 kilo per innbygger per år. Fra 1999 til 2023 gikk forbruket ned fra 12,1 til 7,5 kilo per innbygger. I 2024 gikk forbruket ytterligere ned til 7,4 kilo per innbygger. Det er usikre tall på annet fett og matoljer. Det er antatt at annet fett utgjør 4,0 kilo per innbygger per år. Nettoimporten av matoljer er på 52 millioner kilo i 2024 og inngår delvis i tallene for margarinproduksjonen og annet fett.

Helsedirektoratet arbeider for nedgang i forbruket av spise fett, og vridning i forbruket til myk margarin og matolje.

1.4.9 Sukker

Engrosforbruket av sukker gikk ned fra 43,8 til 23,9 kilo per innbygger per år i perioden 1999 til 2019. I 2020/2021 økte forbruket til om lag 26 kilo per innbygger. Tall for 2024 viser at forbruket har gått ned til 24,3 kilo (ekskl. grensehandel), et tilnærmet uendret forbruk fra 2023. Grensehandelen av sukker (dvs. sukkervarer og sukker i sukkerholdig brus) gikk ifølge anslag ned fra 2,1 kilo i 2019 til 0,2 kilo i 2020 (nedgangen skyldes stengte grenser knyttet til restriksjoner som følge av covid). I 2024 viser grensehandelstallene et anslag på 0,7 kilo per innbygger. Ser man på engrosforbruket og grensehandel under ett, gikk forbruket av sukker opp fra 24,8 kilo per innbygger i 2023 til 25,0 kilo per innbygger i 2024.

Helsedirektoratet arbeider for reduksjon i forbruket av sukker.

1.4.10 Grensehandel og uspesifisert handel

Fra og med 1999 inkluderes anslag for grensehandel og handel av uspesifiserte/bearbejdede produkter som ellers ikke inngår i rapporten (beregnes separat). Grensehandel omfatter anslag for følgende varekategorier: Kjøtt, meieri, korn/mel, sjokolade, sukkervarer og sukker i brus (for brus, er det kun vekten av sukkeret som er inkludert). SSB endret datainnhenting for grensehandelstall i 2023. Hvorvidt disse endringene gav en redusert grensehandel eller om grensehandelen faktisk reelt sett gikk noe ned er uvisst.

Bortfallet av grensehandelsvolumer i 2020 og 2021 som følge av grensehandelsrestriksjoner, førte bl.a. til økt norsk produksjon og økt ordinær import for flere varekategorier, noe som igjen slo ut som økt engrosforbruk i tabellene for engrosforbruk. Tall for grensehandel beregnes av NIBIO er usikre. Anslagene for grensehandel inngår ikke i tallene for engrosforbruket av de enkelte matvaregruppene. For å få et totalbilde av de ulike varekategoriene, bør man derfor også se på grensehandelstallene (tabell 2.44). Anslag over grensehandel av varekategoriene angitt over er beregnet til totalt 12,6 kilo per innbygger i 1999 og 13,5 kilo per innbygger i 2019. I 2020 og 2021 sank grensehandelstallene drastisk som følge av covid-19 og reiserestriksjoner. Tall for 2022, 2023 og 2024 er beregnet til hhv. 8,7, 6,7 og 7,6 kilo per innbygger.

Netto *uspesifisert* handel (import – eksport) er anslått til 1,8 kilo per innbygger i 1999, 9,2 kilo i 2019, 9,2 kilo i 2023 og 9,8 kilo i 2024. Gruppen omfatter bl.a. varegruppen supper/sauser og tilberedte næringsmidler som til sammen står for 67 prosent av den uspesifiserte handelen i 2024.

1.5 Kostens næringsinnhold

Matforsyningsstatistikken gir grunnlag for å beregne kostens innhold av energi og energigivende næringsstoffer på engrosnivå.

1.5.1 Fett

Fra midten av 1970-årene til 2010 gikk kostens fettinnhold ned fra 40 til 35 prosent av energiinnholdet (energiprosent), men har siden økt. Fra 2015 har fettinnholdet ligget rundt 37 og 38 energiprosent, og utgjorde ca. 37 energiprosent i 2023 og 2024. Det anbefales at kostens fettinnhold ligger mellom 25–40 energiprosent. De største kildene til fett er melk og meieriprodukter, kjøtt, margarin og annet spisefett.

Det anbefales at kostens innhold av mettede fettsyrer begrenses til under 10 energiprosent, og at innholdet av transfettsyrer holdes så lavt som mulig. Flerumettede fettsyrer bør bidra med 5–10 energiprosent.

Kostens innhold av mettede fettsyrer ble redusert fra 16 til 14 energiprosent fra 1980 til 1990. Siden 2015 har innholdet av mettede fettsyrer ligget mellom 14 og 15 energiprosent, og utgjorde ca. 15 energiprosent i 2023 og 2024. Melk og meieriprodukter og kjøtt og kjøttprodukter er de største kildene til mettede fettsyrer.

Kostens innhold av flerumettede fettsyrer har siden 1980-årene holdt seg på 5 til 6 energiprosent, og har vært ca. 6 energiprosent siden 2015.

Kostens innhold av transfettsyrer har gått betydelig ned over tid, og holdt seg under 1 energiprosent siden 2005.

Oppsummert er kostens innhold av mettede fettsyrer fortsatt vesentlig høyere enn anbefalt. Innholdet av transfettsyrer er i tråd med anbefalt nivå. Innholdet av flerumettet fett er innenfor anbefalt intervall, men kan økes ytterligere.

1.5.2 Protein

Proteininnholdet i kosten har siden 1970-årene økt fra 12 til ca. 16 energiprosent. I perioden 2010–2020 var proteininnholdet rundt 15 energiprosent, men har utgjort 16 energiprosent siden 2021. Det anbefales at proteininnholdet ligger mellom 10–20 energiprosent.

1.5.3 Karbohydrat

Karbohydratinnholdet i kosten utgjorde rundt 50 til 52 energiprosent i 1980- og 1990-årene. I perioden 2010–2024 har karbohydratinnholdet gått ned fra 48 til ca. 45 energiprosent. I tillegg har kostfiber bidratt med ca. 2 energiprosent i denne perioden. Det anbefales at det totale karbohydratinnholdet inkludert kostfiber ligger mellom 45–60 energiprosent.

Kostens innhold av tilsatt sukker økte fra ca. 15 til 17 energiprosent i perioden 1980–2000, men har siden gått betydelig ned. Tilsatt sukker utgjorde ca. 11 energiprosent i 2019 og ca. 12 energiprosent i 2020–2024. Dersom det tas hensyn til anslagene for grensehandel i næringsberegningen, vil tilsatt sukker utgjøre ca. 12 energiprosent i hele perioden 2019–2024. Dette er høyere enn det anbefalte nivået som er under 10 energiprosent.

1.5.4 Kostfiber

Kostens innhold av kostfiber økte fra 23 til 26 gram per person per dag i perioden 1980–2015. I 2024 var kostfiberinnholdet 29 gram per person per dag. Dette tilsvarer 2,6 gram kostfiber per MJ, og er lavere enn anbefalt nivå på minst 3 gram kostfiber per MJ.

1.6 Produksjon av morsmelk

Det er beregnet at mødre i Norge til sammen produserer ca. 10,1 millioner liter morsmelk per år. Beregningene er basert på landsdekkende data for ammeforekomst i 2018–19 i første leveår (Spedkost 3) og i andre leveår (Småbarnskost 3).

Helsedirektoratet arbeider for at flere spedbarn fullammes og ammes i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger.

2 Tilgang og forbruk av matvarer på engrosnivå

2.1 Innledning

Beregningene over forbruk gjelder så langt ikke annet er nevnt «engrosnivå», dvs. de matvarekvanta som tilføres markedet fra produsent til første ledd på mottakersiden. Både importerte matvarer og produsentenes forbruk av egenproduserte matvarer er inkludert. Den betegnelsen som benyttes her, «forbruk» (engrosnivå), skiller seg både fra forbruk på detaljnivå/husholdningsnivå og virkelig konsum. En oversikt over de begreper og definisjoner som nyttes i rapporten er gitt i tillegg 1. Datakilder og beregningsprinsipper er beskrevet nærmere i publikasjonen «Engrosforbruk av matvarer. Oversikt over datakilder og beregningsmåter for norsk matforsyningsstatistikk» (Rapport D-010-90, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, 1990). Budsjettnemnda for jordbruket utarbeider «totalkalkylen», der Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) er sekretariat. Totalkalkylen, SSB og ulike markedsaktører er de viktigste kildene for utarbeidelsen av denne rapporten.

2.2 Grunnlag og forutsetninger for beregningene

Kvaliteten på data som rapporteres til NIBIO varierer fra år til år og mellom ulike matvaregrupper. Derfor gjennomføres det årlige revisjoner av data som innrapporteres. Revisjoner har vist at oppgavene for kjøtt, korn/mel, sukker, sukkervarer, erter, nøtter og kakao kan anses som relativt sikre. Når det gjelder meieriprodukter, har disse historisk sett vist seg å være gode, men for enkelte år har det forekommet mangelfulle og feilaktige innrapporteringer (dette har blitt korrigert fortløpende). For margarin, poteter, grønnsaker, frukt og bær er det noe større usikkerhet, noe som innebærer at det kan forekomme justeringer i endelige tall. Statistikken for fisk er usikker og er basert på grossistomsetning og utenrikshandelsstatistikk med korrigerte anslag for reeksport, mens tidligere var tallene basert på panelundersøkelse, kombinert med grossistomsetning og utenrikshandelsstatistikk med korrigerte anslag for reeksport.

2.2.1 Datagrunnlag

Beregningene av engrosforbruket er hovedsakelig basert på oppgavene i jordbrukets totalregnskap (Totalkalkylen), som omfatter norsk produksjon av jordbruksprodukter. De siste dataene ble ferdigstilt våren 2025. Totalkalkylen bygger bl.a. på oppgaver fra SSB, Landbruksdirektoratet og en rekke aktører/organisasjonene i jordbruket (Nortura, Tine, Felleskjøpet m.m.). For de fleste matvarer anses produksjonstallene for 2023 å være endelige, 2024-tallene er foreløpige, mens 2025-tallene er anslag/budsjett. Imidlertid vil det kunne forekomme korreksjoner av data lengre bakover i tid.

Videre bygger beregningene av engrosforbruk på SSBs utenrikshandelsstatistikk (import og eksport). Tall for de tre siste årene er foreløpige tall og vil kunne bli korrigert, mens import- og eksporttall for 2022 og tidligere anses for endelige. For enkelte varenummer i utenrikshandelsstatistikken er bruken av det som importeres/eksporteres usikker (f.eks. hvor stor andel av importert soya som anvendes til henholdsvis mat og fôr). Det jobbes kontinuerlig med å identifisere hva som skal inkluderes i forbruksberegningene. I 2020 ble det inkludert en ny samlegruppe av matvarer som omfatter supper, sauser, fettemulsjoner/soya-produkter, sukkerfrie pastiller, bakegjær og barnemat. Import og eksport av disse varene har tidligere ikke vært inkludert i beregning av engrosforbruket.

Grensehandel av mat (dvs. det som ikke registreres av SSBs utenrikshandelsstatistikk) har tidligere ikke inngått i engrosforbruket. For kjøtt har man tidligere år anslått grensehandelen i avsnittet om kjøtt. Grensehandel av kjøtt har imidlertid ikke inngått i samletabeller eller i beregning knyttet til engrosforbruk, selvforsyningsgrad eller dekningsgrad. F.o.m. 2020-rapporten inkluderte NIBIO anslag for grensehandel av kjøtt, meieri, korn/mel, sjokolade,

sukkervarer samt sukker fra sukkerholdig brus. Anslagene for grensehandel er angitt i eget avsnitt, og kommer i tillegg til engrosforbruket av de enkelte varegruppene. Anslaget for grensehandel er per i dag usikre tall, som bygger på en rekke ulike forutsetninger, men NIBIO har likevel valgt å inkludere anslagene i samletabeller, selvforsyningsgrad- og dekningsgrads-beregninger tilbake til 1999. SSB som utarbeider grensehandelsstatistikk, har i 2023 endret innsamlingsmetode for å kunne beregne omfanget av grensehandel. Hvorvidt nedgangen i grensehandel fra 2022 til 2023 skyldes en reell nedgang, eller om det er metoden, er uvisst.

Koronapandemien skapte endringer i matforsyningen. Stengte grenser førte til reduksjon av grensehandel og økt ordinær import og økt nasjonal produksjon av en rekke varer. I 2022 åpnet grensene og grensehandelen tok seg opp, samtidig som ordinær import og nasjonal produksjon gikk noe ned. Fra 2022 til 2023 gikk grensehandelen ned med om lag 23 prosent, mens den fra 2023 til 2024 økte med om lag 13 prosent.

Det ble påstartet en revisjon av meieriberegningen i 2022 som er slutført i 2023. Revisjonen omfatter hovedsakelig endring/flytting av enkelte varer innad i meierivarer, som foreløpig gjelder f.o.m. 2020 (med unntak av melk der korreksjonene gjelder f.o.m. 2009), samt korreksjon av energifaktor for konserverte melkeprodukter. I 2024-rapporten er salgsvolumer og produktgrupperinger justert tilbake til 2019 basert på nye data fra markedsaktørene. For nærmere beskrivelse, se tillegg 1 avsnitt 2.4.8.

Engrosforbruket av fisk og sjømat har vært basert på ulike beregningsmetoder og kilder de siste tiårene. De siste årene er dette basert på data fra Flesland Markedsinformasjoner som angir grossistomsetning av fisk og sjømat til dagligvare og storhusholdning, målt som produktvekt og omregnet til filetvekt og rund vekt av Flesland Markedsinformasjoner. For mer informasjon om historiske data, se tillegg 1, avsnitt 2.4.13. SSB er kilden til handelstallene (import og eksport). Produksjonstallene for fisk og sjømat beregnes utfra engrosforbruk (grossistomsetningen) og import-/eksporttall.

Produksjonen av ulike jordbruksprodukter er i denne rapporten vanligvis oppgitt for årene 1979, 1989, 1999, 2009, 2019 samt de tre siste årene (2022, 2023 og 2024). I 1979, 1989, 1999 osv. var det fullstendig landbrukstelling. Normalt vil ikke tall som er mer enn tre år gamle bli korrigert (for enkelte varegrupper kan korreksjonen være fire år).

Endringer i datagrunnlaget og beregningsmåte kommenteres løpende, der de viktigste revisjoner også er omtalt i tillegg 1.

Følgende standardbetegnelser er brukt i alle tabeller:

Oppgaver mangler	..
Null	—
Mindre enn 0,5/0,05	0 eller 0,0
Foreløpige tall	*
Anslag (prognose)	**

2.2.2 Prognoser for 2025

Produksjonsprognosene for jordbruksvarene bygger bl.a. på forutsetninger om normalårsavlinger, utviklingen i dyretallet, førtilgangen og bestemmelser som følger av siste jordbruksoppgjør. For en del varer er produksjonsprognosene satt opp på grunnlag av utviklingen de siste årene.

En del av anslagene er gjort i samråd med markedsaktører og produsentorganisasjonene. For matvaregrupper som erter, nøtter, kakao, grønnsaker, frukt, bær, konserverte melkeprodukter og annet fett, utarbeider NIBIO egne prognoser.

2.3 Utviklingen i råvareproduksjonen

2.3.1 Planteprodukter

2.3.1.1 Jordbruksareal og vekstforhold

Ifølge foreløpige tall fra SSB var arealet av fulldyrket jord i drift i 2024 ca. 8,1 mill. dekar (daa) inkl. arealet i villahager. Det var en økning på ca. 7 000 daa fra året før.

Begge vekstsesongene 2021 og 2022 ble samlet sett gode med avlinger noe over normalårsnivå. Vekstsesongen 2023 hadde stedvis store utfordringer med tørke, regn og flom, og avlingsnivået for mange vekster ble til dels betydelig lavere enn i et normalår. I vekstsesongen 2024 var avlingsnivået stort sett rundt normalårsnivå. Det er ikke beregnet sammenlignbare tall for samlet planteproduksjon før og etter 2021. Dette skyldes endringer av avlingsberegningene for eng fra og med avlingsåret 2021 hos SSB.

2.3.1.2 Korn og oljevekster

Det totale kornarealet gikk ned med 38 600 daa fra 2023 til 2024. Matkornarealet (hvete, rug og rughvete) gikk ned med 84 400 daa og var i 2024 på 649 100 daa. Ifølge prognoser fra Landbruksdirektoratet vil hvetearealet og matkornarealet holde seg stabilt i 2025. Arealanslaget er satt til 650 000 daa. Med normalårsavlinger vil produksjonen av hvete i 2025 bli noe større enn den registrerte produksjonen i 2024.

For korn i alt lå avlingene i 2023 i gjennomsnitt 32 prosent under normalårsnivå. Havre hadde avlinger beregnet til 34 prosent under normalårsnivå og byggavlinger beregnet til 28 prosent under normalårsnivå. Hveteavlingene er beregnet til 40 prosent under normalårsnivå. Rug- og rughveteavlingene er beregnet til 29 prosent under normalårsnivå.

Kornproduksjonen var i 2024 på 1293 mill. kg. Dette er ca. 366 mill. kg mer enn i 2023 (jf. tabell 2.1). Også i år med god tilgang og god kvalitet, er møllene avhengig av å importere visse kvaliteter for å oppnå god bakekvalitet. Ifølge markeds- og målprisrapporter fra Landbruksdirektoratet brukte de norske møllene derfor ca. 65 prosent norsk matkorn i 2017, i 2018 bare ca. 36 prosent og i 2019 ca. 39 prosent. I 2023 var andelen norsk matkorn til norsk melindustri ca. 72 prosent. Hovedårsaken var at ca. 69 prosent av mathveten var norsk. I 2024 var andelen norsk matkorn i melet ca. 37 prosent, den laveste norskandelen siden 2018. 33 prosent av mathveten var norsk. Tallene over gjelder for kalenderår. Konsekvensene av en kornsesong blir størst påfølgende kalenderår. Dermed er det den svake kornsesongen 2023-2024 som i hovedsak ligger til grunn for kalenderåret 2024.

Det meste av norsk mel lages av hvete. Ifølge markeds- og målprisrapporter fra Landbruksdirektoratet utgjorde hvete 82-84 prosent av det totale matkornforbruket i Norge i årene 2021–2024. Av mathveten var ca. 64 prosent norsk i 2021, ca. 72 prosent i 2022, ca. 68 prosent i 2023 og ca. 33 prosent i 2024. Nest etter hvete var ca. 12 prosent av matkornet som ble brukt i 2024, havre, som det hovedsakelig lages havregryn av. Andelen norskprodusert mathavre var ca. 53 prosent i 2024. Rug utgjorde ca. 5 prosent og bygg bare ca. 1 prosent av

matkornforbruket i 2024. Norskandelen av matrug var ca. 59 prosent i 2024. Nesten all bygg som brukes til mat er norsk, og norskandelen i perioden 2020–2023 har ligget fra 97–100 prosent. I 2024 var norskandelen på ca. 82 prosent.

Tabell 2.1 Produksjon av korn og oljevekster

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Korn: Areal i alt, 1000 dekar	2182	2447	3200	3469	3282	2838	2799	2800
Herav hvete og rug ¹ , 1000 dekar	103	52	187	387	530	734	649	650
Bruttoproduksjon, mill. kg	448	642	1104	1150	1218	927	1293	1281
Herav hvete og rug, mill. kg ²	22	15	72	145	235	226	275	290
Herav bygg og havre, mill. kg ^{2,3}	426	618	1024	996	973	689	999	975
Oljevekster ³ : Areal, 1000 dekar	..	79	53	61	64	19	19	20
Salgsproduksjon av oljevekster, mill. kg	0	9	8	9	10	12	19	16

Kilder: SSB og Landbruksdirektoratet.

- 1. Inklusive rughvete fra 2002.
- 2. Ny avlingsstatistikk fra 1976.
- 3. Brukes i all hovedsak til fôr.

2.3.1.3 Poteter

Potetarealet var i 2024 på 121 000 daa (inkl. anslått areal i villahager). Dette var en økning på ca. 4 000 daa fra 2023, jf. tabell 2.2. Det forventes økning av arealet på om lag 2 000 daa fra 2024 til 2025. Potetavlingene er beregnet til 15 prosent under normalårsnivå i 2023, og til 3 prosent under normalårsnivå i 2024. Sammenlignet med 1989 var potetarealet i 2024 ca. 41 prosent mindre, avlingsnivået ca. 30 prosent høyere og bruttoproduksjonen ca. 23 prosent mindre. Både avlingsnivå og bruttoproduksjon kan variere relativt mye mellom år på grunn av vekslende vær- og vekstforhold.

Tabell 2.2 Produksjon av poteter¹

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Areal, 1000 dekar	552	346	248	204	151	117	121	123
Avling, kg pr. dekar	1791	2037	2028	2424	2561	2754	3128	3227
Avling, prosent av normalår	94	99	91	101	104	85	97	100
Bruttoproduksjon, mill. kg	989	705	503	494	386	322	378	397
Balanse, mill. kg ²	99	70	43	49	39	21	38	40
Nettoproduksjon, mill. kg	890	635	460	445	347	302	340	357

- 1. Tallene for 1959–79 er ikke sammenlignbare med tallene for de etterfølgende år, pga. omlegging av beregningene.
- 2. Differanse mellom bruttoproduksjon og nettoproduksjon inkluderer også lagringssvinn (nettoproduksjon er lik summen av kjente anvendelser).

2.3.1.4 Grønnsaker, frukt og bær

Grønnsaker

Tabell 2.3 viser bl.a. utviklingen i grønnsakareal og produksjon. Arealet har vært relativt stabilt de seneste årene, men varierer noe fra år til år. Avlingene varierer årlig i mye større grad enn arealet. Den totale grønnsakproduksjonen i 2024 er foreløpig beregnet til 221,8 mill. kg. Under forutsetning av normalårsavlinger er produksjonen i 2025 beregnet til 213,4 mill. kg.

Tabell 2.3 Grønnsakareal og brutto grønnsakproduksjon

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Areal, 1000 dekar ¹	43,3	48,7	47,7	49,6	59,4	83,1	96,5	96,5
Samlet produksjon, mill. kg ² Herav:	156,3	167,1	172,0	195,5	191,7	190,6	221,8	213,4
Blomkål	..	6,6	8,9	8,8	8,4	8,0	10,8	9,6
Brokkoli ³					2,0	2,6	2,7	3,3
Hvitkål	59,3	41,9	37,7	29,1	22,9	14,0	17,6	16,8
Rødkål ³					1,4	2,0	2,3	2,1
Rosenkål ³					1,4	1,1	1,4	1,3
Gulrot	37,9	51,2	43,0	44,6	46,9	44,3	55,5	51,9
Rødbeter ³					2,2	3,1	5,4	4,0
Purre	2,3	2,7	3,1	3,7	2,2	3,2	3,5	3,1
Løk	3,4	5,2	10,7	22,3	18,5	25,0	30,9	29,1
Erter ⁴	1,2	3,0	3,2	4,1	4,4	2,8	2,9	2,9
Matkålrot ⁵	16,8	17,5	22,5	15,7	17,7	8,8	10,2	12,8
Salatvekster ⁶	0,1	0,6	2,1	15,7	15,9	23,9	25,1	25,5
Tomater	8,8	8,5	8,2	8,7	9,9	15,1	15,7	13,4
Agurker, inkl. friland	3,6	6,6	8,9	10,3	11,2	19,8	19,9	20,0
Øvrige vekster og kjøkkenhager	22,9	23,3	23,7	32,5	26,8	20,4	22,2	21,4

Kilder: SSB/Landbruksdirektoratet og NIBIO.

1. Areal til salgsproduksjon, ekskl. uspesifiserte vekster, kjøkkenhager på gårdsbruk og villahager. Det er brudd i serien f. o.m. 1999.

2. Inklusive produksjon i kjøkkenhager.

3. Inngår i gruppen «vekster» før 1999.

4. Ekskl. erter til modning.

5. Produksjon til salg og hjemmeforbruk.

6. Inkl. kinakål og rapidsalat (fra 1988).

Frukt og bær

I 2003 valgte NIBIO å utelate beregningen som omfatter villahager på grunn av usikkerhet i tallmaterialet. Den nye tallserien ble justert tilbake til 1999. Dette gjør relativt store utslag i tabell 2.4 siden om lag 50 prosent (for frukt) og 30 prosent (for bær) av den tidligere beregnede bruttoproduksjonen var knyttet til villahageproduksjon, jf. også kap. 2.5.1.3.

Total fruktproduksjon i 2024 er beregnet til 26,2 mill. kg mot 25,1 mill. kg i 2023 (jf. Tabell 2.4). For 2025 har en lagt normalårsavlinger til grunn for produksjonsanslaget. Dette gir 23,9 mill. kg.

Den totale bærproduksjonen i 2024 er beregnet til 9,2 mill. kg mot 8,8 mill. kg i 2023 (jf. Tabell 2.4). Produksjonen i 2025 er ut fra forventede normalårsavlinger anslått til 8,4 mill. kg.

Tabell 2.4 Produksjon av frukt og bær, mill. kg¹

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Frukt: Samlet produksjon, mill. kg Herav:	98,2	86,8	63,0	78,8	15,9	25,1	26,2	23,9
Sommerepler ²	14,5	12,2	12,3	12,5	11,9	21,6	22,4	20,3
Vinterepler ²	50,2	41,5	27,6	42,9				
Pærer	8,6	11,7	5,0	3,9	1,3	0,7	0,7	0,6
Plommer	20,2	16,9	12,7	13,6	1,5	1,9	2,0	1,9
Moreller og kirsebær	4,7	4,5	5,4	5,9	1,2	1,0	1,1	1,0
Bær: Samlet produksjon, mill. kg Herav:	29,0	32,5	41,6	32,1	14,5	8,8	9,2	8,4
Jordbær	4,5	10,8	17,9	14,5	10,1	6,2	6,9	6,0
Bringebær	1,9	2,4	3,0	4,2	2,1	2,0	1,7	1,7
Solbær	6,3	6,5	8,2	6,9	1,2	0,4	0,4	0,5
Stikkelsbær ³	5,0	3,5	3,1	1,4	0,2	0,2	0,2	0,2
Rips ³	11,3	9,3	9,4	5,1	0,9			

Kilder: SSB/Landbruksdirektoratet og NIBIO.

1. Nye serier f.o.m. 1999.

2. Sommer- og vinterepler er slått sammen f.o.m. 1999.

3. Ny serie beregnet som "Andre bær" f.o.m. 2002.

2.3.2 Husdyrprodukter

2.3.2.1 Kumelk

Fra 2023 til 2024 ble det registrert en økning i nettoproduksjonen av melk på ca. 53 mill. liter (jf. tabell 2.5). Meierileveransen inkl. melk til produksjon av gardssmør var i 2024 på ca. 1467 mill. liter. Meierileveransen gikk opp med ca. 77 mill. liter fra 2023 til 2024. Prognosen for 2025 viser en økning i meierileveransen til ca. 1525 mill. liter.

Tabell 2.5 Utviklingen i antall kyr og melkeproduksjonen

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Antall kyr per 01.01., 1000 stk. ¹	597	437	373	350	353	310	305	307
Nettoproduksjon av melk, mill. liter	1492	1679	1811	1940	1790	1451	1504	1577
Melk til oppfôring, mill. liter	75	42	29	87	134	60	36	52
Hjemmeforbruk/ direkte salg, mill. liter ²	228	109	40	18	7	1	1	1
Meierileveranse av melk, mill. liter ³	1189	1528	1742	1835	1648	1390	1467	1525

Kilder: SSB/Landbruksdirektoratet og NIBIO.

1. Inkludert ammekyr. Serien justert f.o.m. 1987 på grunnlag av Landbrukstellingen 1989.

2. Inkl. melk til produksjon av gardssmør t.o.m. 1994.

3. Inkl. melk til produksjon av gardssmør f.o.m. 1995.

2.3.2.2 Geitemelk

Tabell 2.6 viser produksjonen av geitemelk. Meierileveransen av geitemelk var 17,8 mill. liter i 2023 og 17,9 mill. liter i 2024. I 2025 er det forventet at meierileveransen vil bli 18 mill. liter.

Tabell 2.6 Geitemelkproduksjonen, mill. liter

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Nettoproduksjon	20,6	26,5	23,2	27,0	22,0	19,2	19,4	19,6
Meierileveranse	17,8	25,1	22,2	25,7	21,5	17,8	17,9	18,0

2.3.2.3 Kjøtt og egg

Samlet kjøttproduksjon fra husdyr var 365,4 mill. kg i 2023 og 360,1 mill. kg i 2024. Produksjonen av kjøtt fra storfe (inkl. kalv) gikk ned med 4,4 mill. kg fra 2023 til 2024. Produksjonen av svinekjøtt gikk ned med 3 mill. kg, produksjonen av kjøtt fra sau/lam gikk ned med 0,8 mill. kg og fjørfekjøtt gikk opp med 3,2 mill. kg. De andre produksjonene viste bare mindre endringer (jf. tabell 2.7).

For 2025 er samlet kjøttproduksjon fra husdyr anslått til 356,3 mill. kg (jf. tabell 2.7). Dette baserer seg på prognoser utarbeidet i februar-mars 2025. Nyere prognoser for 2025 som er utarbeidet i mai-juni 2025, men som ikke er vist i tabellene i denne rapporten, viser en liten økning i produksjonen av storfekjøtt (inkl. kalv), svinekjøtt og kjøtt fra sau/lam sammenlignet med prognosene utarbeidet i februar-mars.

Produksjonen av egg var 74,4 mill. kg i 2023 og 72,7 mill. kg 2024. Prognosen for 2025 er på 74,9 mill. kg.

Tabell 2.7 Sum salgsproduksjon og hjemmeforbruk av kjøtt og egg, mill. kg

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Storfe	41,1	52,1	69,6	74,0	94,1	89,0	84,6	81,9
Kalv	7,5	6,6	1,9	1,4	1,5	1,9	1,9	1,7
Sau og lam	14,9	17,3	19,0	23,1	22,9	22,8	22,0	21,8
Geit og kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Hest	2,2	1,9	0,8	0,8	0,6	0,0	0,0	0,0
Fjørfe	2,9	5,2	9,8	20,0	36,5	117,3	120,5	119,8
Tamrein, hjort ¹ og kaniner	1,8	1,6	1,8	2,9	1,9	2,0	1,7	1,8
Svinekjøtt ²	48,2	65,6	78,9	84,1	109,3	132,0	129,0	129,0
Kjøtt i alt	118,9	150,6	182,1	206,6	267,1	365,4	360,1	356,3
Egg	31,7	38,0	44,9	51,9	47,7	74,4	72,7	74,9

Kilde: NIBIO

1. Inklusive oppdrettshjort fra og med 2001.

2. Fra og med 2002 uten hode og labb, tidligere år med hode og labb.

2.3.2.4 Energiinnhold i husdyrprodukter

Energiinnholdet i den samlede husdyrproduksjonen i 2024 er foreløpig beregnet til 7 571 TJ (terajoule), jf. tabell 2.8. Energiinnholdet i husdyrproduksjonen gikk opp med 1,2 prosent fra 2023 til 2024. Den største endringen var økningen for kumelk, jf. tabell 2.5. For 2025 er det forventet at samlet energiinnhold vil gå noe opp sammenlignet med 2024.

I tillegg til energien i total husdyrproduksjon i tabell 2.8 blir det også felt vilt til innenlands forbruk som tilsvarer en energimengde på 34-40 TJ.

Tabell 2.8 Husdyrproduksjonen beregnet i TJ (terajoule)¹

	1959	1969	1979	1989	1999	2023	2024*	2025**
Kumelk ²	4444	5000	5393	5637	5201	4216	4370	4582
Geitemelk	63	79	69	68	56	48	49	49
Kjøtt ^{2,3}	999	1483	1543	1714	2187	2769	2714	2691
Egg	191	229	271	312	287	448	438	451
Sum	5697	6791	7276	7732	7730	7481	7571	7773
Relative tall	100	119	128	136	136	131	133	136

Kilde: Beregnet på grunnlag av materiale fra NIBIO.

1. TJ = 10¹² J (jf. Tillegg 1).

2. For melk og svinekjøtt er omregningsfaktorene endret i samsvar med endringene i fettinnholdet i disse produkter.

3. Svinekjøtt er regnet uten hode og labb f.o.m. 2002, tidligere år med hode og labb.

2.4 Prisutviklingen for matvarer

Utviklingen i matvareforbruket påvirkes av prisutviklingen for de enkelte matvaregrupper. Det er særlig den relative prisutvikling mellom de enkelte matvarer og mellom matvarer og andre varer som påvirker matvareforbruket. Prisene påvirkes av jordbruksavtalene og importvernet. De påvirkes også av avgifter, og tidligere av subsidier og momskompensasjon.

2.4.1 Jordbruksavtalen og importvern

Hovedsiktemålene med jordbruksavtalen og importvernet er blant annet å gi de innenlandske matvareprodusentene, dvs. jordbrukerne og foredlingsindustrien, rimelige og stabile inntektsvilkår, og å sikre forbrukerne rimelige og stabile matvareforsyninger av god kvalitet. Dette innebærer at det med nåværende importregime er forutsatt en viss konkurranse fra importerte matvarer.

Importvernet og jordbruksavtalen henger delvis sammen. Dette skyldes at importvernet er utformet slik at jordbruksavtalens priser normalt skal kunne tas ut. Importvernet sto praktisk talt uendret fra 1961 til 1995, da det ble lagt om fra kvantitativt til tollbasert vern. Dette har så langt ikke hatt noen vesentlig virkning på prisene i Norge. Årsaken er at tollsatsene i det nye importvernet er høye i den del av året da det er norsk produksjon på markedet. I praksis fungerer derfor det nye vernet nesten som det tidligere. For å styrke importvernet er det de siste årene gjort noen endringer for visse landbruksvarer. Tollvernet ble lagt om fra kronetoll til prosenttoll for drikkemelk og fløte fra 1. januar 2011 og for faste oster, biff/filet av storfe og hele/halve lam fra 1. januar 2013. Begrunnelsen har vært å legge til rette for økt norsk matproduksjon ved at produsentene kan ta ut høyere priser i markedet på norskprodusert mat. Det ble lagt om fra kronetoll til prosenttoll for issalat, kålrot, knollselleri og rødbeter fra 1. januar 2024, og poteter f.o.m. 1. september. Begrunnelsen for dette var å styrke avsetningsgrunnlaget, og gi mulighet for prisøkning samt øke selvforsyningsgraden.

Tabell 2.9 viser utviklingen i jordbruksavtalepriser fra 2019 til 2025. I 1993 ble jordbrukspolitikken revidert med sikte på et mer robust jordbruk. Ett av virkemidlene var at prisene skulle reduseres i retning av prisnivået i omkringliggende land. Ved jordbruksoppgjørene i 1994–1996 ble avtaleprisene satt relativt mest ned for korn og de kraftfôrkrevende husdyrproduktene svine- og fjørfekjøtt. Ved jordbruksoppgjørene etter 1996 er avtaleprisene endret i ulik grad fra år til år, jf. delvis tabell 2.9.

Denne sterkere prisreduksjon på de kraftfôrkrevende husdyrproduktene førte til en betydelig økning av forbruket og produksjonen av fjørfe- og svinekjøtt. Samtidig økte også forbruket av de andre kjøttslagene. Siden svineslakt har et høyt fettinnhold, økte derfor den samlede tilførsel av fett til markedet fra husdyrproduksjonen selv om fetttilførselen fra melk ble redusert grunnet reduksjonen av produksjonsnivået.

Tabell 2.9 Priser fra førstehåndsomsetningsledd til grossist/-detaljst som følge av jordbruksoppgjørene. Målpriser gjeldende fra 1. juli

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Melk, målpris for uforedlet melk på råvarenivå ¹ , kr/l	5,47	5,47	5,55	5,91	6,24	6,54	.. ¹⁰
Kumelk ¹⁰	..	..	..	..	..	..	6,60 ⁸ 6,93 ⁹
Geitemelk ¹⁰	..	..	..	..	..	..	6,60 ⁸ 7,10 ⁹
Kjøtt, kr/kg ²							
Storfe ³	60,50 ⁸ 60,50 ⁹	61,20 ⁸ 62,80 ⁹	64,30 ⁸ 66,30 ⁹	70,80 ⁸ 74,80 ⁹	78,30 ⁸ 78,30 ⁹	74,30 ⁸ 74,30 ⁹	74,30 ⁸ 76,30 ⁹
Sau/lam ⁴	64,60 ⁸ 66,10 ⁹	66,10 ⁸ 66,40 ⁹	66,90 ⁸ 69,40 ⁹	73,50 ⁸ 78,50 ⁹	82,00 ⁸ 83,00 ⁹	83,00 ⁸ 85,00 ⁹	87,00 ⁸ 90,00 ⁹
Svin ⁵	32,43	33,89		38,50 ⁸	45,00 ⁸	44,90 ⁸	45,40 ⁸
Fjørfe ⁶	26,91	27,70	35,50 ⁹ 28,79	41,50 ⁹ 29,75	45,70 ⁹ 34,35	44,90 ⁹ 37,04 ¹¹	46,90 ⁹ 37,62
Egg ⁷ , kr/kg	19,15 ⁸ 19,40 ⁹	19,50 ⁸ 20,30 ⁹	20,30 ⁸ 20,70 ⁹	22,20 ⁸ 23,00 ⁹	24,00 ⁸ 25,00 ⁹	25,40 ⁸ 27,90 ⁹	27,90 ⁸ 29,90 ⁹
Korn, mathvete, kr/kg	3,50	3,67	3,80	4,80	4,80	5,00	5,37
Grønnsaker og frukt, gjennomsnittlig målprisendring i prosent fra foregående avtaleår	+ 3,7	+ 2,0	+ 2,8	+ 15,0	+ 8,8	+ 3,0	+ 4,2

1. Ny markedsordning for melk fra 1. januar 2004 med bl.a. innføring av én målpris for uforedlet ku- og geitemelk på et definert råvarenivå.
2. Uttatt engrospris fra slakteri for helt slakt.
3. Målpris for storfe kjøtt ble avviklet fra 1. juli 2009 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.
4. Målpris for lam ble avviklet fra 1. juli 2013 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.
5. Målpris for svin kjøtt ble avviklet fra 1. juli 2021 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.
6. Endret fra å være målpris til å være referansepris fra 1. januar 2007.
7. Målpris for egg ble avviklet fra 1. juli 2013 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.
8. Planlagt gjennomsnittlig engrospris i 1. halvår.
9. Planlagt gjennomsnittlig engrospris i 2. halvår.
10. Målpris på melk ble avviklet fra og med 1. november 2024, og erstattet av planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.
11. Noteringspriser i perioden 3.7.2023 til og med 28.10.2024 er korrigert den 6.11.2024. Årsaken til korreksjonen er at det var en feil i grunnlaget som førte til at noteringsprisen ble lavere enn den skulle være (landbruksdirektoratet.no).

Prisendringene i tabell 2.9 viser hvilke muligheter eller rammer som jordbruket har vært gitt når det gjelder prisuttak i markedet. En bør være oppmerksom på at de faktiske prisene har ligget til dels betydelig under det prisnivået som jordbruksavtalen har gitt anledning til å ta ut.

Prisene på konsummelk var tidligere differensiert i jordbruksavtalen. Prisen på skummet- og lettmelk var satt til dels betydelig lavere enn på helmelk. Det var blant annet ernæringsmessige hensyn som lå til grunn for differensieringen, og den kunne gjøres uten å komme i konflikt med de landbrukspolitiske mål. Senere er det gjort flere endringer i avtaleprisbestemmelsen og markedsordningen for melk, den siste gjeldende fra 1. november 2024. Nå fastsettes halvårlig melkepris ved planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) fra Norsk Melkeråvare.

2.4.2 Særaggifter

Siktemålet med avgifter har først og fremst vært å skaffe inntekter til statskassen. Det har vært innkrevd særaggifter blant annet på sjokolade- og sukkervarer mv. (innført i 1922), sukker til forbruker (innført i 1981) og alkoholfrie drikkevarer mv. (innført for kullsyreholdige, alkoholfrie drikkevarer i 1924 og for kullsyrefrie alkoholfrie i 1987, samlet i ett avgiftsvedtak f.o.m. 1. januar 2001). Avgiften på alkoholfrie drikkevarer (t.o.m. 0,7 volumprosent alkohol) omfattet i utgangspunktet drikkevarer som var tilsatt sukker eller søtstoff. Melkeprodukter som kun var tilsatt mindre mengde sukker (t.o.m. 15 g sukker per liter), var unntatt fra avgiften. Tabell 2.10 viser de fastsatte satsene for noen år bakover.

Fra 1. januar 2009 ble avgiftssatsen på reint sukker og på sjokolade- og sukkervarer mv. prisjustert med henholdsvis 3,1 og 3,0 prosent. Avgiftssatsen på alkoholfrie drikkevarer mv. ble imidlertid satt opp med 61,3

prosent, en avgiftsøkning utover normal prisstigning på vel 55 prosent. Dette ble gjort for å øke prisforskjellen mellom suket/søtet drikke (som omfattes av avgiften) og andre alkoholfrie drikkevarer (som ikke omfattes av avgiften). Begrunnelsen var at økt pris på sukkerholdig og søtet drikke kunne bidra til å redusere overforbruk av sukker og å påvirke kostholdsvanene og befolkningens helse.

Både i 2015, 2016 og 2017 ble avgiftssatsene på reint sukker, på sjokolade- og sukkervarer mv. og på alkoholfrie drikkevarer mv. økt prosentvis for å ta hensyn til forventet prisstigning. Fra 1. januar 2018 ble avgiftssatsen på reint sukker prisjustert med 1,5 prosent, mens avgiftssatsene på sjokolade- og sukkervarer mv. og på alkoholfrie drikkevarer ble satt opp med henholdsvis 82,9 og 42,2 prosent. Fra 1. januar 2019 ble avgiftssatsene på reint sukker og på alkoholfrie drikkevarer prisjustert med 1,5 prosent. Fra samme dato ble avgiftssatsen på sjokolade- og sukkervarer mv. redusert med 43,6 prosent. Reduksjonen var en reversering av økningen fra 1. januar 2018 til prisjustert nivå for 2017 og ble begrunnet med at denne avgiften per da ikke var godt nok utformet.

I november 2018 satte regjeringen ned et utvalg som skulle gjennomføre en helhetlig vurdering av både særavgiften på sjokolade- og sukkervarer og særavgiften på alkoholfrie drikkevarer. Utvalgets hovedoppgave var å vurdere om avgiftene i større grad kunne og burde utformes slik at de tar hensyn til helse- og ernæringsmessige formål. Utvalget overleverte sin rapport til regjeringen i april 2019. Flertallet i utvalget mente begge de to særavgiftene burde erstattes av en ny og helsebegrunnet avgift.

Fra 1. januar 2020 ble alle de tre avgiftssatsene oppjustert med 1,9 prosent for å ta hensyn til forventet prisvekst. I revidert nasjonalbudsjett 2020 ble avgiften på alkoholfrie drikkevarer redusert til prisjustert 2017-nivå med virkning fra 1. juli 2020. Fra 1. januar 2021 ble avgiftssatsen på sukker oppjustert med 3,5 prosent for å ta hensyn til forventet prisvekst. Avgiften på sjokolade- og sukkervarer ble fjernet med virkning fra 1. januar 2021. Fra samme dato ble avgiften på alkoholfrie drikkevarer nesten halvert for perioden 1. januar-30. juni 2021. I revidert nasjonalbudsjett 2021 ble avgiften på alkoholfrie drikkevarer fjernet med virkning fra 1. juli 2021. For å ta hensyn til forventet prisvekst ble avgiftssatsen på sukker oppjustert med 1,3 prosent fra 1. januar 2022, med 2,8 prosent fra 1. januar 2023, med 3,8 prosent fra 1. januar 2024 og med 3,1 prosent fra 1. januar 2025.

Tabell 2.10 Særavgifter på sukker, sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer

	1980	1990	2000	2005	2015	2020 ²	2021	2022	2023	2024	2025
Sukker, kr/kg	2,35 ¹	3,22	5,49	6,12	7,47	8,20	8,49	8,60	8,84	9,18	9,46
Sjokolade- og sukkervarer, kr/kg	6,00	10,70	14,17	15,79	19,31	21,22	0,00 ³	0,00 ³	0,00 ³	0,00 ³	0,00 ³
Alkoholfrie drikkevarer, kr/l ferdigvare	0,50	0,83	1,58	1,58	3,19	4,91/3,51	1,82 ⁴ /0,00 ⁵	0,00 ⁵	0,00 ⁵	0,00 ⁵	0,00 ⁵

1. Sats for 1982. Særavgiften på sukker ble innført 30. november 1981 med 1,00 kr/kg, økt til 2,35 kr/kg fra 1. januar 1982.

2. Satsen for alkoholfrie drikkevarer ble redusert fra 4,91 kr/l til 3,51 kr/l fra 1. juli 2020.

4. Særavgiften på sjokolade- og sukkervarer ble fjernet med virkning fra 1. januar 2021.

5. Satsen for alkoholfrie drikkevarer gjelder i perioden 1. januar-30. juni 2021. Avgiften ble fjernet med virkning fra 1. juli 2021.

6. Særavgiften på alkoholfrie drikkevarer ble fjernet med virkning fra 1. juli 2021.

2.4.3 Forbrukersubsidier og momskompensasjon

For subsidier og momskompensasjon har hovedsiktemålene vært å sikre barnefamiliene rimeligere matvarer og å bremse stigningen i konsumprisindeksen. Forbrukersubsidier og momskompensasjon ligger utenfor jordbruksavtalen. Forbrukersubsidiene på melk var i flere år fram til midten av 1990-årene differensiert etter fettinnholdet i melken med høyere sats for lettmelk enn helmelk og ytterligere høyere for skummet melk. Differensieringen var ernæringsmessig begrunnet. Den kom i tillegg til differensieringen i jordbruksavtalen som er nevnt ovenfor og forsterket prisstimulansen til vridning av forbruket over til magrere melketyper. Momskompensasjonen var lik for de tre melketyper.

Ordningene ble fjernet med virkning fra 1. juli 1996 og prisene i markedet økte tilsvarende subsidiebortfallet. Konkurransetilsynet fastsatte fram til 01.07.97 maksimalpriser på konsummelk i detaljistledet på grunnlag av prisene i jordbruksavtalene og subsidie-/momskompensasjonssatsene. Maksimalprisene var i 1995 og 1996 differensiert praktisk talt likt med jordbruksavtalen i absolutte beløp. Dagligvarehandelen satte imidlertid prisene noe lavere enn de angitte maksimalpriser, spesielt på lettmelk. Etter at maksimalprisordningen ble opphevet, har detaljistledet stått fritt med sin prissetting på konsummelk.

Utenom forbrukersubsidiene har det vært gitt et pristilskudd for frukt i Nord-Norge på engrosnivå. Nord-Norge var delt i fire soner med tilskuddssatser på hhv. 1,25, 0,95, 0,65 og 0,35 kr/kg i sone 1, 2, 3 og 4 i perioden fra 1994 til 2001. Ordningen ble opphevet med virkning fra 1. januar 2002.

2.4.4 Prisutviklingen

Utviklingen i konsumprisindeksen for matvarer og totalindeksen er vist i tabell 2.11. Statistikken hos SSB viser at de to indeksene delvis har utviklet seg noe forskjellig opp gjennom årene. Konsumprisindeksen for matvarer gikk ned i 2001 på grunn av at merverdiavgiften på matvarer ble satt ned fra 24 prosent til 12 prosent med virkning fra 1. juli 2001. Fra 1. januar 2005 ble matmomsen satt ned fra 12 prosent til 11 prosent. Satsen ble økt til 13 prosent fra 1. januar 2006 og videre til 14 prosent fra 1. januar 2007. Fra 1. januar 2012 ble merverdiavgiften på matvarer satt opp til gjeldende sats på 15 prosent.

Tabell 2.11 viser at fra 2023 til 2024 har både totalindeksen og konsumprisindeksen for matvarer og alkoholfrie drikkevarer økt. Tabellen viser videre at fra 1999 til 2024 har de to matvaregruppene oljer og fett og fisk og sjømat økt mest i pris, mens gruppen sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer har økt minst i pris. Dette skyldes delvis at særavgiften på sjokolade og sukkervarer ble fjernet med virkning fra 1. januar 2021, jf. kapittel 2.4.2. Fra 2015 til 2023 er gruppen oljer og fett og gruppen fisk og sjømat de matvaregruppene som har økt mest i pris. For sukker, syltetøy m.m. og mineralvann, leskedrikker og juice har bortfallet av særavgifter i 2021 hatt betydning for den flate prisutvikling disse to gruppene viser i den samme perioden (jf. kapittel 2.4.2.). Videre fra 2023 til 2024 har de to gruppene fisk og sjømat og mineralvann, leskedrikker og juice hatt størst prisøkning av matvaregruppene i tabellen, mens gruppen kaffe, te og kakao har økt minst i pris. Fra mai 2024 til mai 2025 har totalindeksen økt 3,0 prosent mens prisindeksen for matvarer og alkoholfrie drikkevarer i alt har økt 5,3 prosent. Størst prisøkning i denne perioden har de to gruppene kaffe, te og kakao og sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer med 13–14 prosent. Minst prisvekst fra mai 2024 til mai 2025 viser de to gruppene frukt og grønnsaker inkl. poteter med henholdsvis 0,1 og 1 prosent.

Tabell 2.11 Konsumprisindeksen for matvarer**2015 = 100**

	1999	2009	2015	2023	2024	Mai 2024	Mai 2025
Kjøtt	94,5	102,7	100,0	131,0	136,3	132,8	138,6
Fisk og sjømat	70,9	85,6	100,0	151,2	163,4	161,9	170,1
Melk, ost og egg	70,8	93,2	100,0	121,8	128,9	127,8	134,7
Oljer og fett	61,8	90,2	100,0	157,0	166,6	164,7	170,1
Brød og kornprodukter	74,8	90,9	100,0	129,1	135,5	134,7	138,6
Frukt	78,6	85,4	100,0	131,1	135,9	136,7	136,8
Grønnsaker, inkl. poteter	75,7	92,4	100,0	132,4	139,1	143,3	144,8
Sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer ¹	86,2	99,1	100,0	109,6	116,5	113,5	129,4
Andre matvarer	84,4	93,9	100,0	125,4	131,7	131,1	137,1
Kaffe, te og kakao	82,9	78,6	100,0	129,2	130,9	129,3	146,5
Mineralvann, leskedrikker og juice ^{2,3}	57,2	78,0	100,0	108,2	115,8	114,9	119,6
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer i alt	77,5	92,1	100,0	125,7	132,3	131,1	138,0
Årlig prosentvis endring	..	+1,7	+1,4	+9,8	+5,3	..	+5,3
Konsumprisindeks total	73,2	89,9	100,0	129,6	133,6	133,5	137,5
Årlig prosentvis endring	..	+2,1	+1,8	+5,5	+3,1	..	+3,0

Kilde: SSB

1. Særavgiften på sjokolade- og sukkervarer ble fjernet med virkning fra 1. januar 2021, jf. kapittel 2.4.2 og tabell 2.10.

2. Særavgiften på alkoholfrie drikkevarer ble redusert med virkning fra 1. januar 2021, jf. kapittel 2.4.2 og tabell 2.10.

3. Særavgiften på alkoholfrie drikkevarer ble fjernet med virkning fra 1. juli 2021, jf. kapittel 2.4.2 og tabell 2.10.

2.5 Forbruk på engrosnivå av matvarer

2.5.1 Planteprodukter

2.5.1.1 Korn/mel

Engrosforbruket av korn er omregnet til mel. Med korn menes her både matkorn, mel, bakervarer, ris og mel/stivelseprodukter av mais som anvendes til mat.

Landbruksdirektoratet er hovedkilden til produksjonsdata på mel, der opplysningene omfatter salg av mel fra møllene. Anvendt korn til melproduksjonen er inndelt etter importert og norskprodusert mengde. Handel av bakervarer, ris og maisproduktene bygger på SSBs handelsstatistikk (beregnes om til mel). Tidligere har det vært antatt at mel som blir importert som mel under kapittel 11 i tolltariffen har inngått i mel som møllene produserer og selger, m.a.o. at dette volumet inngikk i det som Landbruksdirektoratet har rapportert til NIBIO. Nye opplysninger i 2024 viste imidlertid at importert mel hovedsakelig omsettes direkte til forbrukere, og dermed ikke er en innsatsfaktor/innblanding i norskprodusert mel for å oppnå visse kvaliteter. Dette innebærer at NIBIO i fjor reviderte serien for mel tilbake til 1999, ved å inkludere melet som importeres i engrosforbruket av mel. Omfanget av dette melet utgjorde hhv. 0,9 mill. kg i 1999, 2,7 mill. kg i 2009, 5,2 mill. kg i 2019 og 6,5 mill. kg i 2024. I tillegg til engrosforbruket er det beregnet et tillegg for grensehandel.

Blant de ulike melsortene er det hovedsakelig hvete som benyttes til mat. Enkelte år, når norsk produksjon av mathvete er stor, kan deler av matkornet reguleres til fôr. Dette kornet inngår da ikke som en del av engrosforbruket. Korn med matkvalitet som produseres ett år, blir anvendt til mat det året kornet er produsert, samt

i påfølgende år (lagres). I både 2023 og 2024 var den norske avlingen av hvete med matkornkvalitet lav. Dette slår spesielt mye ut i norskandelen av korn og selvforsyningsgraden av mat i 2024.

Tabell 2.12 viser at engrosforbruket av mel (ekskl. grensehandel) gikk opp fra 440 mill. kg i 2023 til 444 mill. kg i 2024. Dette tilsvarer 79,7 kg per innbygger i 2023 og 79,6 kg i 2024. Av engrosforbruket på 444 mill. kg utgjør salg av mel fra møllene 253 mill. kg i 2024, noe som tilsvarer 57 prosent av det totale engrosforbruket av mel. Melet fra møllene blir produsert på grunnlag av både norsk og importert matkorn. I 2023 var norskandelen på 72 prosent (korn produsert av norske bønder i 2022 og 2023), mens de øvrige 28 prosentene var basert på importert korn. I 2024 utgjør den norskproduserte kornandelen 37 prosent av møllenes omsetning av matmel (korn produsert av norske bønder i 2023 og 2024). I tillegg til matmelet som produseres av møllene utgjør nettoimport av bearbeidede kornprodukter (f.eks. rundstykker, kaker o.l.) 149 mill. kg (omregnet til mel), noe som tilsvarer 33,5 prosent av det totale engrosforbruket av mel. Det resterende engrosforbruket av mel består av ris, maisprodukter og importert «ferdigmel» og utgjør 42 mill. kg, noe som tilsvarer 9,4 prosent av det totale engrosforbruket av mel i 2024.

Utviklingen av totalt engrosforbruk av mel bør også ses i sammenheng med grensehandel. Anslagene for grensehandel viser et forbruk på 2,2 kg per innbygger i 2024. For ytterligere omtale av grensehandel, se 2.5.8. I 2025 anslås det et totalt engrosforbruk av mel på om lag samme nivå som for 2024 (økning totalt, men liten reduksjon målt i kilo per innbygger). På grunn av lavt volum av norskprodusert korn (hvete) med matkornkvalitet i 2024, forventes det også en lavere norskandel i 2025.

Tabell 2.12 Engrosnivå av matkorn beregnet som mel, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Salg av korn som matmel ¹	300	302	314	284	254	254	253	256
Import av mel	..	..	2	3	5	6	6	6
Nettoimport av bearbeidede produkter av korn og mel ^{2,3}	10	21	48	103	148	145	149	149
Nettoimport av ris	7	13	16	23	26	29	29	29
Nettoimport av maisprod. ³	–	–	7	7	5	6	6	6
Sum forbruk mel	316	336	386	420	438	440	444	446
Forbruk mel, kg pr. innbygger	77,6	79,5	86,6	87,0	82,0	79,7	79,6	79,3
Anslag grensehandel, kg pr. innb.	..	..	4,0	3,5	3,4	1,9	2,2	2,3
Totalt engrosforbruk av mel inkl. grensehandel, kg pr. innb.	..	..	90,6	90,5	85,3	81,6	81,8	81,6

1. F.o.m. 1985 inkl. hvete- og havrekli. Består av både norskprodusert og importert korn.

2. Omfatter kjeks, knekkebrød, cornflakes, pastavarer med mer.

3. Diverse maisprodukter (herunder mel av mais) er tatt med f.o.m. 2008, der tallseriene er redigert tilbake t.o.m. 1999.

Det samlede norske produksjonsvolumet av matmel (basert på norsk korn) er beregnet til 94 mill. kg i 2024. Til sammenligning utgjør import av korn omregnet til mel om lag 166 mill. kg. I tillegg kommer importen av bakervarer, ris og mais (alle varegrupper omregnet til mel) på 197 mill. kg i 2024. Av den totale tilgangen av mel på 457 mill. kg, ble 13 mill. kg eksportert, som gir et samlet engrosforbruk på 444 mill. kg (ref. «sum forbruk mel» i tabell 2.12).

I tabell 2.13 er den norske andelen av engrosforbruket oppgitt til 18,2 prosent i 2024, beregnet som produksjonen (94 mill. kg) fratrullet eksport (13 mill. kg) dividert på engrosforbruk (444 mill. kg). Det andre tallet som er beregnet i tabell 2.13 viser at 37,1 prosent av alt korn som gikk til produksjon av matmel (møllenes omsetning) er basert på norskprodusert korn (de resterende 62,9 prosentene er basert på importert korn) i 2024.

Tabell 2.13 Andel norskprodusert korn til mel (prosent)

	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Andel norskprodusert mel av totalt forbruk	33,3	33,6	20,7	38,8	18,2	23,7
Andel norskprodusert korn til matmel	43,2	51,9	40,1	72,3	37,1	46,1

Tabell 2.14 viser den prosentvise fordelingen av «salg av korn som matmel», dvs. fordelingen av første rad i tabell 2.12 (253 mill. kg i 2024) fordelt på melsorter. Siktet hvetemel står for 65,3 prosent av melomsetningen i 2024. Andelen sammalt mel har økt fra 17,3 prosent i 1999 til 27,6 prosent i 2024.

Tabell 2.14 Matmelomsetningen fra norske handels- og bygdemøller fordelt på de enkelte meltyper (prosent)

	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Siktet hvetemel	75,0	69,9	66,8	68,3	65,3	67,0
Semule durum	0,0	0,7	0,3	0,8	0,8	0,8
Sammalt hvete	10,8	11,2	12,1	10,3	12,7	11,0
Spelt ¹			2,3	2,6	1,3	1,3
Sammalt spelt ¹	..	..	..	..	1,2	1,2
Siktet rugmel	4,1	2,8	1,0	1,2	1,0	1,0
Sammalt rugmel	3,4	3,8	4,3	3,4	3,7	3,7
Byggmel/-gryn	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
Byggryn ²	..	..	0,4	0,2	0,2	0,2
Annet mel og melmikser	3,2	5,8	4,4	4,0	3,7	3,8
Kli til mat	0,4	0,5	0,6	1,1	1,2	1,2
Havremel/-gryn	2,7	4,8	7,0	7,1	7,8	7,5
Havremel ³	..	..	0,4	0,7	0,5	0,6
Helkorn ⁵	..	..	..	..	0,4	0,4
Herav						
Sammalt %⁴	17,3	18,5	24,8	22,9	27,6	25,7

Kilde: Landbruksdirektoratet

1. Spelt ble skilt ut fra siktet hvetemel i 2015, der andelen sammalt spelt er skilt ut i egen gruppe f.o.m. 2024.

2. Byggryn og byggmel var tidligere en gruppe, men f.o.m. 2015 er gruppen splittet.

3. Havregryn og havremel var tidligere en gruppe, men f.o.m. 2015 er gruppen splittet.

4. Består av sammalt hvete, sammalt spelt, sammalt rug, byggryn, kli til mat, havregryn, havremel, helkorn.

5. F.o.m. 2024 er helkorn rapportert/skilt ut som egen gruppe, der volumet tidligere har inngått i en eller flere av de øvrige gruppene.

2.5.1.2 Poteter

Både metodene og kildene for beregning av potetforbruket har vært gjenstand for historiske korreksjoner. I 2019 ble det foretatt endring i metode og korreksjoner av tall tilbake til 1989. Endringen i metoden innebar en ny «periodisering» av den norske nettoproduksjonen, der den nye metoden innebærer at 25 prosent av det som produseres ett år, antas å bli omsatt påfølgende år.

Tabell 2.15 viser bruken av norsk nettoproduksjon av poteter i mill. kg for perioden 1979 til 2024, samt anslag for 2025. Selv om det forekommer variasjoner fra år til år, viser utviklingen fra 1979 at salgsproduksjonen over tid har hatt en nedadgående trend, men at det fra 2019 har vært en økning. Av den beregnede totale nettoproduksjonen i 2024 (periodisert) på 298 mill. kg, ble 73 mill. kg benyttet som matpotet, 133 mill. kg gikk til bearbeiding av potetchips, pommefrites og potetmospulver. Videre gikk 30 mill. kg til potetmel, mens 38 mill. kg gikk til bearbeiding av diverse potetprodukter som lomper/lefser/ferdigkokte poteter etc. Utover dette gikk 12 mill. kg til settepoteter og 12 mill. kg til sprit. Sprit og settepoteter inngår ikke i engrosforbruket av poteter.

Tabell 2.15 Bruk av norskproduserte poteter, mill. kg (periodisert)

	1979	1989 ¹	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Matpoteter	175	175	114	80	63	68	73	73
Potetchips	8	38	40	53	48	58	58	57
Pommes frites	12	16	35	41	55	60	65	70
Potetmospulver	10	20	20	20	13	10	10	10
Div. potetprodukter ²	..	5	10	15	9	35	38	40
Potetmel	49	51	40	40	36	28	30	37
Hjemmeforbruk	73	22	2	0	0	0	0	0
Sprit	16	13	13	11	14	14	12	14
Øvrig ikke til mat (settepotet/fôr)	130	0	0	7	9	11	12	12
Sum nettoproduksjon poteter	473	340	273	266	247	285	298	314

1. Ny beregning f.o.m. 1989 er ekskl. potet anvendt som fôr.

2. Herunder vakuumpakkede poteter, potetlomper.

Tabell 2.16 viser engrosforbruket av poteter, dvs. summen av norsk nettoproduksjon (periodisert) og nettoimport (import minus eksport, etter kalenderår) av potet, omregnet til frisk potet, for årene 1979 til 2024, samt anslag for 2025. I alt er det totale engrosforbruket av poteter beregnet til 318 mill. kg i 2024 (ekskl. poteter anvendt som settepoteter og sprit), der 99 mill. kg er matpotet, 186 mill. kg er bearbeidede potetprodukter, mens 32 mill. kg er potetmel. Av det totale engrosforbruket i 2024 utgjør den norskproduserte andelen 274 mill. kg, mens importen utgjør 44 mill. kg. Import av matpoteter som anvendes til bearbeiding inngår i tallene for bearbeidede poteter og ikke matpoteter. Den samlede eksporten av matpoteter, bearbeidede poteter og potetmel er beregnet til 14,1 mill. kg (omregnet til frisk potet) i 2024.

Tabell 2.16 Engrosforbruk av poteter, mill. kg

	1979	1989 ¹	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Matpoteter</u>								
Norskprodusert	236	198	115	80	63	68	73	74
Nettoimport	19	15	28	22	19	2	27	22
Sum engrosforbruk	255	212	143	102	82	70	99	96
<u>Bearbeidede poteter /poteter til bearbeiding</u>								
Norskprodusert	30	79	105	129	125	164	171	177
Nettoimport ¹	16	11	15	7	25	28	16	17
Sum engrosforbruk	46	90	120	135	150	192	186	194
<u>Poteter til potetmel</u>								
Norskprodusert	31	51	40	40	36	28	30	37
Nettoimport	3	0	13	14	11	2	2	3
Sum engrosforbruk	34	51	53	54	47	30	32	39
<u>Sum engrosforbruk poteter</u>	335	366	329	291	279	292	318	329
<u>Engrosforbruk, kg pr. innbygger</u>								
Matpoteter	62,5	50,3	32,0	21,1	15,4	12,8	17,8	17,1
Poteter til bearbeiding	11,5	21,3	27,0	28,0	28,0	34,7	33,4	34,6
Poteter til potetmel ²	8,4	12,0	11,8	11,2	8,8	5,5	5,8	7,0
<u>Engrosforbruk poteter, kg pr. innbygger</u>	82,4	83,6	70,7	60,3	52,2	53,0	57,1	58,6

1. Ny beregning f.o.m. 1989.

2. Inkl. poteter til sprit t.o.m. 1979.

Bearbeidede poteter utgjør en stadig større andel av engrosforbruket av poteter. Tabell 2.17 viser norsk industri sitt forbruk av friske poteter til bearbeidede potetprodukter etter kalenderår. Tallene er innhentet fra ulike markedsaktører, og viser at norsk industri i 2024 anvendte 173,5 mill. kg poteter til produksjon av bearbeidede potetprodukter. Av den totale anvendelsen gikk 62,8 mill. kg til produksjon av potetchips, 70,7 mill. kg til pommes frites, 10,5 mill. kg til potetmospulver, mens 29,5 mill. kg gikk til produksjon av lomper, lefser og vakuumpakkede/sous vide poteter.

Tabell 2.17 Friske poteter brukt av norsk industri til produksjon av potetprodukter, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Til produksjon av:</u>							
Potetchips mv.	38,2	41,3	54,5	63,4	66,6	62,8	60,9
Pommes frites	18,1	47,6	41,3	55,9	60,0	70,7	71,2
Potetmospulver	21,0	20,2	20,5	13,2	9,8	10,5	10,0
Øvrig potetprodukter	..	..	..	9,6	29,6	29,5	29,5
Sum	77,3	109,1	116,4	142,0	166,0	173,5	171,6

Ved produksjon av de ulike potetproduktene medgår det normalt ca. 4,0 kg friske poteter til produksjon av 1 kg potetchips, ca. 2,1 kg friske poteter til produksjon av 1 kg pommes frites og ca. 6,0 kg friske poteter til produksjon av 1 kg potetmospulver. Basert på disse tallene ble det i 2024 produsert ca. 15,7 mill. kg potetchips, 33,7 mill. kg pommes frites, 1,7 mill. kg potetmospulver og 4,2 mill. kg øvrige potetprodukter.

2.5.1.3 Grønnsaker, frukt og bær

Nettoimport av grønnsaker

Tabell 2.18 viser den samlede nettoimporten (import minus eksport) av grønnsaker på kalenderårsbasis.

Foreløpige tall for 2024 viser at den samlede nettoimporten er 211,4 mill. kg, dvs. en økning på 4,1 mill. kg fra 2023 til 2024. Nettoimporten av friske grønnsaker i 2024 er på 125,9 mill. kg og nettoimporten av bearbeidede grønnsaker (tørket, fryst og konserverte) er på 85,5 mill. kg. Andelen bearbeidede grønnsaker utgjorde dermed 40 prosent av nettoimporten av grønnsaker i 2024. Tomater, løk/purre og paprika er de kulturen som det blir importert mest av når det gjelder friske grønnsaker, mens konserverte tomater er den største gruppen og står for 44 prosent av nettoimporten av de bearbeidede grønnsakene i 2024. Tall for 2024 er foreløpige tall, mens tall for 2025 er anslag basert på gjennomsnitt av nettoimporten de tre foregående årene.

Tabell 2.18 Nettoimport av grønnsaker (friske og konserverte), mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Friske grønnsaker:</u>								
Blomkål	3,0	3,4	4,0	4,6	5,5	4,1	4,1	4,2
Brokkoli			4,5	6,5	8,7	7,9	8,3	8,0
Kinakål		4,2	3,7	1,6	2,1	1,5	1,4	1,7
Annen kål ¹	3,5	1,3	1,4	1,2	4,0	3,1	3,8	3,2
Gulrot	6,0	2,7	5,6	6,1	7,3	2,7	3,5	2,7
Løk ²	3,6	0,6	5,2	8,7	21,2	11,4	18,7	14,2
Purre			1,6	1,9	1,7	1,4	1,3	1,4
Tomater	6,0	9,0	13,3	22,2	24,5	20,9	21,4	22,0
Slangeagurk	3,1	5,1	4,9	6,5	9,7	5,7	6,3	6,2
Paprika		4,1	7,9	14,4	20,6	21,1	21,7	21,2
Salat	0,3	0,9	6,6	12,1	12,5	11,8	11,1	11,5
Sopp		0,9	2,5	5,7	7,8	7,9	7,8	7,9
Belgfrukter			0,2	1,4	1,6	1,0	0,9	1,1
Røtter og knoller			0,5	1,3	1,8	1,8	1,6	1,8
Øvrig ³		2,2	4,3	9,5	13,9	13,8	14,0	13,9
Sum friske grønnsaker	25,5	34,4	66,2	103,7	142,9	116,1	125,9	121,0
<u>Bearbeidede grønnsaker:</u>								
Fryste			7,1	9,1	11,3	9,9	9,8	10,0
Tørket			1,1	1,4	1,8	1,8	1,6	1,7
Konserverte tomater			17,1	28,9	38,4	40,4	37,8	40,3
Øvrig konserverte			22,3	26,9	35,6	39,1	36,3	37,7
Sum konserverte grønnsaker	11,0	21,0	47,5	66,3	87,1	91,2	85,5	89,7
Sum grønnsaker	36,5	55,4	113,7	169,9	230,0	207,3	211,4	210,8

Kilde: SSB

1. Inkl. hvitkål, rødkål, brokkoli, rosenkål og annen kål i perioden (t.o.m. 1989). F.o.m. 1990 er kinakål og brokkoli skilt ut.

2. Inkl. purre t.o.m. 1989.

3. F.o.m. 1990 er "øvrig" delt inn i a) belgfrukter b) røtter og knoller c) øvrige.

Produksjon av grønnsaker

Norsk produksjon av grønnsaker er hentet fra budsjettmemndas beregninger (totalalkylen) som igjen er basert på produksjonsvolumer i henhold til SSBs hagebruksstatistikk, med utfyllende informasjon om enkelte vekster. I tillegg har NIBIO identifisert vekster som ikke inngår i dataene fra SSB. For disse vekstene anvendes omsetningstall fra Landbruksdirektoratet, eventuelt kombinert med anslag foretatt av NIBIO.

Statistikken over norskproduserte grønnsaker ligger ett år bak en del av de øvrige statistikkene som presenteres i rapporten, slik at tallene for 2023 er de nyeste tallene og anses som foreløpige produksjonstall. Produksjonstall for 2024 og 2025 er beregnede tall. 2024-tallene beregnes med utgangspunkt i de foreløpige produksjonstallene for 2023, korrigert for omsetningsendring fra 2023 til 2024 av norskproduserte grønnsaker (data fra Landbruksdirektoratet). Produksjonstall for 2025 beregnes hovedsakelig som et gjennomsnitt av avlingene de siste 14 årene.

Tabell 2.19 viser norsk produksjon av grønnsaker fordelt på ulike kulturer i perioden 1989 til 2022, foreløpige tall for 2023, samt anslag for 2024 og 2025. Det endelige produksjonsvolumet av grønnsaker i 2022 er 203,0 mill. kg, mens foreløpige tall for 2023 viser et produksjonsvolum på 190,6 mill. kg. For 2024 er det beregnet et produksjonsvolum på 221,8 mill. kg. Økningen fra 2023 til 2024 skyldes både en økning i det totale arealet benyttet til dyrking av grønnsaker fra 2023 til 2024, men også større avlinger per dekar for sentrale vekster som gulrot og løk.

Tabell 2.19 Produksjon av grønnsaker, mill. kg

	1989	1999	2009 ¹	2019	2022	2023*	2024**	2025**
Blomkål	8,1	6,2	7,2	7,5	8,0	8,0	10,8	9,6
Brokkoli	..	2,9	2,7	4,2	2,7	2,6	2,7	3,3
Kinakål	13,2	8,1	4,0	2,9	2,7	2,3	2,3	2,7
Annen kål ²	30,9	21,7	18,5	20,0	19,3	20,0	24,4	23,3
Gulrot	35,7	36,0	34,7	48,9	49,2	44,3	55,5	51,9
Løk ³	19,6	13,6	14,0	29,9	28,7	25,0	30,9	29,1
Purre	3,5	2,5	2,6	2,6	2,9	3,2	3,5	3,1
Tomater	8,6	9,3	10,0	12,8	13,6	15,1	15,7	13,4
Agurk ⁴	8,7	10,8	13,9	17,0	19,6	17,8	18,2	17,9
Salat ⁵	2,1	4,1	13,5	24,5	20,4	21,7	22,9	22,8
Belgfrukter ⁶	5,0	4,8	3,1	4,1	4,0	2,8	2,9	2,9
Røtter og knoller ⁷	3,1	5,2	4,4	7,1	9,3	8,5	10,9	9,0
Kålrot ⁸				10,5	9,9	8,8	10,2	12,8
Annet ⁹	16,1	17,8	19,1	5,3	6,0	5,6	5,3	5,8
Uspesifisert ¹⁰	14,6	13,5	13,9	6,8	6,7	4,9	5,8	5,7
Sum norsk produksjon	169,2	156,3	161,6	204,3	203,0	190,6	221,8	213,4

1. Omlegging av metode f.o.m. 2009.

2. Omfatter sommerkål, høstkål, vinterkål, (hodekål, hvitkål), rødkål, rosenkål og «øvrige kål».

3. Omfatter kepaløk, rødløk, vårløk og sjalottløk.

4. Omfatter kun «slangeagurk»/veksthusagurk (ikke sylteagurk).

5. Omfatter issalat, rapidsalat, hodesalat, rotsalat, lollo, hjertesalat, ruccula, romano og «andre salater».

6. Omfatter erter og bønner.

7. Omfatter neper, reddiker, knollselleri, rotpersille og rødbeter.

8. Kålrot inngår i «annet» t.o.m. 2009.

9. Omfatter kålrot og sopp t.o.m. 2009. I tillegg omfatter «annet», asparges, kruspersille, stangselleri, squash, sukkermais, sylteagurk, paprika og urter.

10. Omfatter øvrige vekster (herunder sopp f.o.m. 2010) og produksjon i kjøkkenhager.

Engrosforbruk av grønnsaker

Tabell 2.20 viser at engrosforbruket av grønnsaker er på 416,5 mill. kg i 2022, noe som tilsvarer 76,3 kg per innbygger. Foreløpige tall for 2023 viser en reduksjon i engrosforbruket til 72,1 kg per innbygger. Anslag for 2024 viser en økning fra 2023 til 77,7 kg per innbygger.

Den norskproduserte andelen av engrosforbruket av grønnsaker, dvs. produksjon på 203,0 mill. kg i 2022 (tabell 2.19) minus eksport (607 tonn) dividert på engrosforbruk på 416,5 mill. kg (tabell 2.20), er 49 prosent i 2022 (endelig fordeling) og 48 prosent i 2023 (foreløpig beregning), anslaget for norskandel i 2024 er på 51 prosent.

Tabell 2.20 Engrosforbruk av grønnsaker, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**	2025**
<u>Norske vekster og nettoimport av friske vekster:</u>								
Blomkål	11,5	10,1	11,8	13,0	12,5	12,2	14,8	13,8
Brokkoli	..	7,4	9,2	12,9	10,5	10,5	11,0	11,3
Kinakål	17,4	11,9	5,6	5,0	4,9	3,8	3,7	4,4
Annen kål	32,2	23,0	19,8	24,0	22,0	23,1	28,2	26,5
Gulrot	38,4	41,7	40,8	56,1	51,1	47,0	59,0	54,6
Løk	20,2	18,8	22,8	51,2	41,1	36,4	49,6	43,2
Purre	3,5	4,1	4,5	4,3	4,3	4,6	4,8	4,5
Tomater	17,6	22,5	32,2	37,3	37,4	36,0	37,1	35,5
Slangeagurk	13,8	15,7	20,4	26,8	26,1	23,5	24,5	24,1
Paprika ¹	4,1	7,9	14,4	20,6	21,0	21,1	21,7	21,2
Salat	3,0	10,6	25,6	37,0	32,1	33,5	34,0	34,3
Sopp ¹	1,9	3,5	5,7	7,8	8,0	7,9	7,8	7,9
Belgfrukter	5,0	5,1	4,5	5,7	5,3	3,9	3,9	4,0
Røtter og knoller	3,1	5,8	5,7	8,8	11,3	10,3	12,4	10,8
Kålrot ²	..	..	..	10,5	9,9	8,8	10,2	12,8
Annet	16,1	17,8	19,1	5,3	6,0	5,6	5,3	5,8
Uspesifisert	16,8	17,8	22,3	20,7	20,7	18,7	19,8	19,6
Sum norske vekster og nettoimport av	203,6	222,7	264,4	347,2	324,1	306,7	347,7	334,4
<u>Bearbeidede grønnsaker:</u>								
Fryste grønnsaker	3,4	7,1	9,1	11,3	10,2	9,9	9,8	10,0
Tørket	..	1,1	1,4	1,8	1,8	1,8	1,6	1,7
Konserverte tomater	..	17,1	28,9	38,4	42,6	40,4	37,8	40,3
Øvrig konserver	..	22,3	26,9	35,6	37,8	39,1	36,3	37,7
Sum bearbeidede grønnsaker	21,0	47,5	66,3	87,1	92,4	91,2	85,5	89,7
Sum grønnsaker	224,6	270,2	330,6	434,3	416,5	397,9	433,2	424,1
Forbruk grønnsaker, kg pr. innbygger	53,1	60,6	68,5	81,2	76,3	72,1	77,6	75,5

1. Tallet inkluderer kun import. Norskprodusert paprika inngår i vekstgruppen «annet».

2. Inngår i «annet» før 2010. F.o.m. 2010 er kålrot skilt ut, men omfatter kun den norske produksjonen (nettoimporten av kålrot inngår i «uspesifisert»).

Nettoimport av frukt og bær

Tabell 2.21 viser nettoimporten av frukt og av bær i mill. kg for årene 1979 t.o.m. 2023, foreløpige tall for 2024, samt anslag for 2025. Av den totale nettoimporten av frukt i 2024 på 359,5 mill. kg, var 84,1 prosent frisk frukt (302,4 mill. kg), mens 15,9 prosent var bearbeidet frukt. Frukt som i liten grad produseres i Norge (sitrusfrukt, bananer, druer og meloner) står for 69,8 prosent av all nettoimporten av frisk frukt i 2024. De foreløpige tallene for 2024 viser at den totale nettoimporten av frukt gikk opp 0,2 prosent fra 2023. Nettoimporten av bær var 35,9 mill. kg i 2023, og foreløpig tall for 2024 viser en økning til 38,7 mill. kg, noe som tilsvarer en økning på 7,8 prosent sammenlignet med 2023. Friske bær utgjorde 54,6 prosent av nettoimporten av bær i 2024. Tall for 2025 er kun anslag.

Tabell 2.21 Nettoimport av frukt og bær, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Frisk frukt:</u>								
Sitrusfrukter mv.	63,6	59,1	53,0	70,2	73,8	72,5	72,3	73,9
Bananer	33,7	49,2	64,6	81,2	82,9	79,2	78,5	79,3
Epler	48,6	40,9	45,3	52,0	44,3	38,7	38,7	39,0
Pærer	11,6	12,5	16,9	21,3	15,8	11,8	12,8	12,7
Druer	17,3	16,0	18,7	29,5	25,4	24,2	25,7	25,0
Plommer	..	..	2,4	3,0	3,1	2,8	2,8	3,0
Moreller/kirsebær	..	..	0,4	0,9	1,7	1,2	1,0	1,2
Meloner	..	4,8	11,5	24,0	29,2	33,2	34,5	33,3
Andre frukter ¹	6,8	6,9	10,6	24,6	36,5	36,1	36,1	36,1
Sum frisk frukt	181,6	189,4	223,4	306,6	312,6	299,8	302,4	303,7
<u>Bearbeidet frukt:</u>								
Konservert frukt	27,4	33,4	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Tørket frukt	6,4	6,5	6,6	7,7	7,7	7,2	7,3	7,2
Syltetøy ²	..	..	15,6	16,7	17,8	15,3	15,4	16,9
Saft av frukter	..	..	26,0	52,9	44,9	36,3	34,4	37,4
Sum bearbeidet frukt	33,8	39,9	48,7	77,5	70,3	58,8	57,1	61,6
Sum frukt	215,4	229,3	272,1	384,1	383,0	358,6	359,5	365,2
<u>Friske bær:</u>								
Jordbær	..	..	1,2	5,1	9,1	8,3	8,8	8,9
Kiwi	..	..	2,8	5,1	3,7	3,2	3,0	3,2
Skogsbær	..	..	0,6	0,7	4,6	3,8	4,8	4,5
Bringebær/solbær/stikkelsbær/rips	..	..	0,0	0,2	1,6	1,2	1,3	1,3
Andre hagebær			0,6	1,0	3,2	3,1	3,2	3,2
Sum friske bær	..	..	5,3	12,1	22,1	19,7	21,1	21,1
<u>Bearbeidet bær:</u>								
Fryste	..	..	7,7	10,5	14,9	15,1	16,0	15,7
Tørket	..	..	0,1	0,2	0,1	0,5	0,5	0,5
Syltetøy	..	..	0,0	1,4	0,6	0,3	0,5	0,4
Saft	..	..	0,8	0,5	0,6	0,3	0,5	0,4
Sum bearb. bær	..	..	8,6	12,5	16,2	16,2	17,5	17,0
Sum bær	3,0	9,9	13,8	24,7	38,3	35,9	38,7	38,1

1. I perioden 1979–1989 omfatter andre frukter også moreller, kirsebær og plommer.

2. Inkl. hermetisk frukt.

Produksjon av frukt og bær

Beregning av norsk produksjon av frukt er basert på tall utarbeidet av budsjettnemnda, som hovedsakelig baserer volumberegninger fra distrikts- og kvalitetstilskudds-statistikken til Landbruksdirektoratet (registrerte produksjonsvolumer), samt at det beregnes et tillegg for hjemmeforbruk. Beregning av tillegget for hjemmeforbruk varierer noe ut fra type fruktslag. Avlinger i budsjettåret beregnes av NIBIO. Produksjon av frukt og bær påvirkes i stor grad av vær og klima. I mange områder med fruktproduksjon kom våren i 2025 tidlig med blomstring av frukttrær.

I tabell 2.22 ser man at den norske nettoproduksjonen av frukt og bær varierer en del fra år til år. Tabellen viser at avlingene de siste årene har ligget på over 30 mill. kg i året. Tall for 2023 viser en samlet frukt og bærproduksjon på 35,4 mill. kg, der epler dominerer i fruktproduksjonen og jordbær dominerer i bærproduksjonen. Foreløpige tall for 2024 viser ytterligere vekst i nettoproduksjonen av frukt og bær. Totalt utgjør den norske nettoproduksjonen av frukt og bær 6,3 kg per innbygger i 2024, noe som innebærer at 2024 foreløpig er det året med størst samlet nettoproduksjon av frukt og bær på 2000-tallet.

Tabell 2.22 Norsk nettoproduksjon av frukt og bær, mill. kg

	1979	1989	1999 ¹	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Frukt:</u>								
Epler	..	..	8,7	9,5	16,5	21,6	22,4	20,3
Pærer	..	..	0,9	0,6	0,4	0,7	0,7	0,6
Plommer	..	..	0,6	1,1	2,5	1,9	2,0	1,9
Moreller/kirsebær	..	..	0,5	0,8	0,7	1,0	1,1	1,0
Sum frukt	46	56	10,6	12,0	20,0	25,1	26,2	23,9
<u>Bær:</u>								
Jordbær	..	..	7,7	7,3	9,2	6,2	6,9	6,0
Bringebær	..	..	1,0	2,7	2,4	2,0	1,7	1,7
Solbær	..	..	0,6	0,8	0,7	0,4	0,4	0,5
Andre bær	..	..	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Sum bær	45	37	10,0	11,0	12,5	8,8	9,2	8,4
Sum frukt/bær	91	93	20,6	23,0	32,5	33,9	35,4	32,3

1. F.o.m. 1999 er beregningene ekskl. villahager.

Engrosforbruk av frukt og bær

Tabell 2.23 viser engrosforbruket av frukt og bær for perioden 1979–2023, foreløpig engrosforbruk for 2024, samt anslag for 2025. Tabellen viser også bidraget fra norsk produksjon og nettoimporten. Det totale engrosforbruket av frukt og bær gikk opp fra 428 mill. kg i 2023 til 434 mill. kg i 2024 (foreløpige tall for 2024). Engrosforbruket av frukt og bær tilsvarer 77,6 kg per innbygger i 2023 og 77,8 kilo i 2024. 89 prosent av engrosforbruket er frukt, mens 11 prosent er bær. Av det totale engrosforbruket av frukt og bær har den norske produksjonsandelen vært økende på 2000-tallet. Normalt ligger norskandelen på mellom 4,5 - 8,5 prosent. I 2023 var norskandelen på 7,8 prosent, og i 2024 er foreløpig andel beregnet til 8,2 prosent.

Tabell 2.23 Engrosforbruk av frukt og bær, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Frisk frukt:</u>								
Norskprodusert	46	56	9	10	13	16	15	15
Nettoimport	182	189	223	307	313	300	302	304
<u>Bearbeidet frukt:</u>								
Norskprodusert	..	..	2	2	7	9	12	9
Nettoimport	34	40	49	77	70	59	57	62
Sum frukt	261	285	283	396	403	384	386	389
<u>Friske bær:</u>								
Norskprodusert	45	37	8	8	11	8	8	8
Nettoimport	..	..	5	12	22	20	21	21
<u>Bearbeidet bær:</u>								
Norskprodusert	..	..	2	3	2	1	1	1
Nettoimport ¹	3	10	9	13	16	16	18	17
Sum bær	48	47	24	36	51	45	48	47
Sum frukt og bær	309	332	307	433	454	428	434	436
Forbruk frukt/bær, kg pr. innbygger	76,0	78,6	68,7	89,6	84,9	77,6	77,8	77,6

1. For perioden 1979–1989 omfatter nettoimport av bearbejdede bær også nettoimport av friske bær.

2.5.1.4 Erter, nøtter, kakao m.m.

Dette avsnittet viser utviklingen i engrosforbruket av erter, bønner, linser, diverse belgvekster, nøtter (inkl. peanøtter), oljeholdige frø og frukter, samt kakao og kakaoprodukter. Dette er varer som i all hovedsak importeres (ingen/liten norsk produksjon). Tallene baserer seg på handelsstatistikken fra SSB, der NIBIO og Landbruksdirektoratet har foretatt enkelte manuelle korreksjoner av belgfrukter (bønner og erter), grunnet mistanke om at det har vært importert dyrefôr enkelte år på utvalgte varenummer i tolltariffen som inngår i disse beregningene. Produksjon og handel av friske erter og andre friske belgvekster inngår i avsnittet for grønnsaker, mens meierivarer som inngår i norsk sjokoladeproduksjon inngår i tallene for meierivarer. Anslag for 2025 er basert på gjennomsnitt for de tre siste årene.

Tabell 2.24 viser at det samlede engrosforbruket av belgfrukter (dvs. erter, bønner, linser og diverse belgvekster), nøtter og oljeholdige frø og frukter var 53,7 mill. kg i 2023. Foreløpige tall for 2024 viser at engrosforbruket gikk ned til 51,1 mill. kg, noe som tilsvarer et forbruk på om lag 9,2 kg per innbygger i 2024. I 2024 utgjorde belgfrukter 21,1 mill. kg av engrosforbruket, nøtter utgjorde 17,5 mill. kg og oljeholdige frø og frukter utgjorde 12,4 mill. kg.

Kakao og kakaoprodukter omfatter nettoimport av sjokolade, sukkerholdige varer med innhold av kakao, kakaosmør, kakaomasse, kakaobønner, kakaopulver o.l. Tabell 2.24 viser at engrosforbruket av kakao og kakaoprodukter gikk ned fra 37,5 mill. kg i 2023 til 36,2 mill. kg i 2024, noe som tilsvarer 6,5 kg per innbygger i 2024. Utviklingen av totalt engrosforbruk av kakao og kakaoprodukter bør imidlertid ses i sammenheng med grensehandel, da dette er en varegruppe som berøres av grensehandel i relativt stor grad sammenlignet med en rekke andre varegrupper. Anslagene for grensehandel av kakao/kakaoprodukter er 0,3 kg per innbygger i 2024. For ytterligere omtale av grensehandel, se 2.5.8.

Tabell 2.24 Engrosforbruk av erter, bønner, linser, nøtter, kakao m.m., mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Belgfrukter, nøtter, oljeholdige frø og frukter:							
Belgfrukter		10,2	16,2	17,1	25,8	21,1	23,4
Bønner	..	2,9	5,2	8,6	9,7	7,9	8,8
Erter	..	6,0	3,4	3,8	9,5	9,4	9,9
Linser	..	0,1	0,5	0,7	0,9	0,8	0,8
Diverse belgvekster	..	1,2	7,1	4,1	5,8	3,1	3,8
Nøtter	11,9	13,3	17,4	19,4	16,4	17,5	17,0
Oljeholdige frø og frukter	2,2	4,7	8,2	12,5	11,5	12,4	12,8
Sum	19,7	28,2	41,8	49,0	53,7	51,1	53,1
Forbruk belgfrukter, nøtter og oljeholdige frø og frukter, kg pr. innbygger	4,7	6,3	8,7	9,2	9,7	9,2	9,5
Kakao/kakaoprodukter:							
Kakao og kakaoprodukter	..	14,0	28,9	30,6	37,5	36,2	36,5
Forbruk kakao/kakaoprodukter, kg pr. innbygger	..	3,1	6,0	5,7	6,8	6,5	6,5
Anslag grensehandel, kg pr. innb.	..	1,1	1,0	1,0	0,3	0,3	0,3
Totalt engrosforbruk av kakao/kakaoprodukter inkl. grensehandel, kg pr. innb.	..	4,2	7,0	6,7	7,1	6,8	6,8

Det er ingen produksjon av kakao i Norge, men det produseres likevel sjokolade i Norge. Sjokolade som produseres i Norge importeres enten som ferdig «masse» som støpes eller som enkeltingredienser (kakao, sukker, melkepulver o.l.). I engrosforbruket av «kakao og kakaoprodukter» (tabellen over) inngår ikke ingredienser som sukker og melkepulver da disse ingrediensene inngår i kapittel 2.5.1.5 «sukker og sukkervarer» og i kapittel 2.5.2.4 «konserverte meieriprodukter».

2.5.1.5 Sukker og sukkervarer

Importen av rør- og betesukker utgjør hoveddelen av engrosforbruket. Videre omfatter engrosforbruket import av sukkervarer, samt norsk produksjon av glukose og honning. Tall for sukker til teknisk bruk bygger på historiske data for råvareforbruk innhentet til Industristatistikken. Siste datainnhenting høsten 1999 tydet på at mengden sukker til teknisk bruk lå på 4 mill. kg i året.

Av tabell 2.25 kan man se at engrosforbruket av sukker per innbygger har gått ned siden 1999. I perioden fra 1979 til 1999 lå engrosforbruket stort sett på om lag 40-45 kg per innbygger. På 2000-tallet har imidlertid engrosforbruket gått mye ned. De siste årene har engrosforbruket (eksklusive grensehandel) ligget på om lag 24 kg per innbygger.

Utviklingen av totalt forbruk av sukker og sukkervarer bør ses i sammenheng med tall for grensehandel. På grunn av koronarestriksjoner som ble innført i 2020, var grensehandelen i 2020 og 2021 minimal. I disse årene økte den

ordinære importen og dermed økte engrosforbruket. I 2022 forsvant reiserestriksjonene, noe som førte til økt grensehandel og mindre ordinær import. Det foreløpige beregnede totale forbruket av sukker (engrosforbruk pluss grensehandel) utgjorde 25,0 kg per innbygger i 2024, noe som innebærer en økning på 0,2 kg fra 2023. For ytterligere omtale av grensehandel, se 2.5.8.

Tabell 2.25 Produksjon, import og forbruk på engrosnivå av sukker og sukkervarer, mill. kg¹

	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024**	2025**
Innenlandsk produksjon av glukose basert på potetstivelse	3,7	3,4	2,7	2,4	1,3	1,2	1,2	1,3
Import, sukker ²	169,9	151,6	170,3	134,0	104,2	98,9	101,2	99,6
Import, sukkervarer ³ og halvfabrikata (også glukose)	10,9	14,2	24,6	19,0	21,1	32,0	31,7	31,4
Eksport, sukker, sirup og sukkervarer	0,7	2,0	3,9	2,7	0,8	0,6	0,8	0,8
Lagerendring	-2,9	2,1	..	..	..			
Forbruk av sukker/sukkervarer ekskl. honning	180,9	169,3	193,7	152,7	125,8	131,5	133,3	131,4
Honning norsk produksjon	0,5	1,7	0,8	1,0	1,3	1,2	1,2	1,5
Nettoimport, honning	0,4	0,1	0,2	0,3	0,9	0,9	1,1	1,0
Forbruk honning	0,9	1,8	0,9	1,5	2,3	2,1	2,3	2,5
Forbruk av sukker/sukkervarer inkl. honning, mill. kg	181,8	171,1	194,7	154,2	128,0	133,5	135,7	133,9
Forbruk av sukker/sukkervarer inkl. honning, kg pr. innbygger	44,6	40,5	43,8	31,9	23,9	24,2	24,3	23,8
Anslag grensehandel, kg pr. innbygger ⁴	..	..	1,5	1,5	2,1	0,6	0,7	0,7
Totalt forbruk av sukker/sukkervarer og honning inkl. grensehandel, kg pr. innbygger	..	..	45,3	33,4	26,0	24,8	25,0	24,6

1. Glukose, stivelse, sukkervarer og honning er omregnet til sukkerekvivalenter.

2. Det er antatt at 4 mill. kg av sukkeret som importeres ikke anvendes til mat, og dette er trukket fra.

3. Sukkervarer omfatter også «godteri», men ekskl. sjokolade (for sjokolade se 2.5.1.4).

4. Omfatter grensehandel av sukkervarer og andel sukker i sukkerholdig brus.

2.5.2 Husdyrprodukter

2.5.2.1 Konsummelk, yoghurt, fløte og rømme

Datagrunnlaget for å beregne engrosforbruket av meieriprodukter har variert avhengig av hvilke data som har vært tilgjengelige. I hovedsak bygger alle tall på data fra markedsaktører (meierier), samt fra SSBs handelsstatistikk.

Årlig leveres det om lag 1,5 milliarder liter melk fra norske bønder. Denne melken benyttes i produksjon av ulike meierivarer. Dersom etterspørselen er lavere enn produksjon, benyttes overskuddsmelken til produksjon av varer som kan lagres, som ost, smør og melkepulver. Slike meieriprodukter kan enten lagres til senere forbruk eller eksporteres. I produksjon av meierivarer starter man med å skille melken med hjelp av en sentrifuge (separator), som benytter sentrifugalkraft for å dele melken i skummet melk og fløte. Fløten benyttes videre til smørproduksjon, som lages ved at fløten gjennomgår pasteurisering, syrning, kjerning, separering og elting. Melk standardiseres ved å fjerne fett eller tilsette fløte for å oppnå ønsket fettinnhold, som for eksempel i helmelk, lettmelk eller skummet melk.

Normalt består melk av om lag 87,4 prosent vann, ca. 4,7 prosent melkesukker (laktose), ca. 4 prosent fett, ca. 3,2 prosent protein og ca. 0,7 prosent mineraler. Som en tommelfingerregel vil det medgå om lag 20 kg melk til produksjon av 1 kg smør og 10 kg melk til produksjon av 1 kg ost. Når melk tilsettes melkesyrebakterier, kalles det syrnet melk, som for eksempel i produkter som kulturmilk og kefir. Både vanlig og syrnet melk kan bli smakstilsatt. Det er vanlig å homogenisere melken for å hindre at fettet separeres og flyter til toppen ved lagring.

Homogenisering innebærer at melken presses raskt gjennom en smal dyse under høyt trykk for å bryte opp fettkulene og sikre at fettinnholdet blir jevnt fordelt i melken.

På grunn av inndeling av tolltariffen, internsalg blant meierier/eierstruktur, bearbeiding av halvfabrikata m.m., er det knyttet usikkerhet til tall for melk og meieriprodukter. I 2022 ble det foretatt en større omgruppering av enkelte meieriprodukter. For meierivarene gjelder endringene fra og med 2020, med unntak av melk der tallene er korrigert tilbake til 2009. Intensjonen var å korrigere samtlige meierivarer etter den nye inndelingen tilbake i tid, men dette arbeidet har vist seg å bli langt mer krevende enn først antatt. Revisjonen i 2022 innebar også justeringer av enkelte artikkelnummer under meierigruppene. Revisjonen i 2023 innebar at total energi fra meieriproduktene melk, yoghurt, fløte, rømme, smør, yoghurt fløte/rømme, ost og konserverte meieriprodukter er lik total energi fra levert melk, dette gjelder fra og med 2009. En gjennomgang av datakilder med tilsvarende meierivarekategorier og tallmaterialer ble gjennomført i revisjon 2024, og endringene er gjeldende fra og med 2019. Markedsaktører korrigerer årlig fettinnholdet i meieriprodukter. Fettinnholdet i meieriproduktene som inngår i datagrunnlaget for engrosforbruket blir oppdatert hvert år og det foretas omgruppering av enkelte meieriprodukter som følger av endringer av fettinnhold.

Når det gjelder handel av meierivarer, er det utarbeidet en samletabell 2.32 som omfatter handel av melk, fløte, rømme og øvrige konserverte melkeprodukter, mens for ost, yoghurt og smør inngår handel i de respektive avsnittene som omhandler disse varene.

Beregning av engrosforbruket av meierivarer omfatter ikke den andelen som privatpersoner kjøper i utlandet (grensehandel). For anslag av engrosforbruk av husdyrprodukter knyttet til grensehandel, se kapittel 2.5.8.

Tabell 2.26 angir engrosforbruket av melk i mill. kg og kg per innbygger. Melk omfatter her alt av ku- og geitemelk, både søt og syrnet, med og uten smakstilsetninger. Fra 1999 til 2024 gikk engrosforbruket av melk ned med 154 mill. kg. Dette tilsvarer en reduksjon på 52,9 kg per innbygger (fra 127,2 kg i 1999 til 74,3 kg i 2024). Fra 2023 til 2024 økte det totale melkeforbruket fra 410 mill. kg til 414 mill. kg. I løpet av samme periode vokste norske befolkningen med omtrent 0,9 prosent per år. Melkeforbruket per innbygger per år forble derimot omtrent uendret. Fra 1999 til 2024 har det samlede engrosforbruket av helmelk og lettmelk (målt i kg per innbygger) gått ned med omtrent 54 prosent, mens forbruket av skummet melk/ekstra lettmelk (0,7 % fett eller mindre) har økt med om lag 18 prosent i samme periode. Fram til 1999 inngikk yoghurt i melketallene, men dette er f.o.m. 1999 skilt ut i egen tabell (tabell 2.27). Grensehandel av melk kommer i tillegg og inngår i meierivarer omtalt i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.26 Engrosforbruk av melk

	1979	1989	1999 ²	2009	2019 ³	2021	2022	2023*	2024*	2025**
Mill. kg										
Helmelk	652	269	145	98	93	89	91	94	99	104
Lettmelk		335	324	251	186	180	167	164	169	170
Skummet melk ¹	107	136	99	161	165	168	156	152	146	144
Sum melk	759	740	568	510	444	437	413	410	414	417
kg pr. innbygger										
Helmelk	160,1	63,6	32,4	20,3	17,4	16,4	16,6	17,0	17,8	18,5
Lettmelk		79,2	72,6	51,9	34,8	33,3	30,6	29,7	30,3	30,3
Skummet melk ¹	26,3	32,2	22,2	33,3	30,9	31,1	28,5	27,6	26,2	25,6
Forbruk melk, kg pr. innbygger	186,3	175,0	127,2	105,5	83,1	80,8	75,7	74,3	74,3	74,3

1. Omfatter også lettmelk med 0,7 % fett eller mindre (tidligere betegnet ekstra lettmelk).

2. I perioden før 1999 omfatter tallene også yoghurt omregnet til melk.

3. Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum av melk korrigert fra og med 2019.

Tabell 2.27 viser utviklingen i engrosforbruket av yoghurt for utvalgte år i perioden 1999 t.o.m. 2024, samt anslag for 2025. Forbruket av yoghurt har økt over tid. Etter en betraktelig økning under pandemien i 2020 og 2021, gikk totalt engrosforbruk noe ned i 2022. Fra 2023 steg engrosforbruket av yoghurt igjen, og forbruket i 2024 nådde 64,0 mill. kg, en økning på 2,6 mill. kg sammenlignet med 2023. Forbruket per innbygger økte med 0,4 kg. Andelen importert yoghurt utgjorde 10,6 prosent av engrosforbruket av yoghurt i 2023 og økte til 10,8 prosent i 2024, en økning på 0,2 prosentpoeng. Grensehandel av yoghurt kommer i tillegg og inngår i meierivarer omtalt i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.27 Engrosforbruk av yoghurt

	1999	2009	2019 ¹	2021	2022	2023	2024*	2025**
Mill. kg	30,3	44,3	57,1	59,2	58,9	61,4	64,0	66,2
Yoghurt, kg pr. innbygger	6,8	9,2	10,7	10,9	10,8	11,1	11,5	11,8

1. Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum av yoghurt korrigert fra og med 2019.

Tabell 2.28 angir engrosforbruket av fløte og rømme. Alle typer fløte og rømme er omregnet til en tilsvarende mengde med en fettprosent på 38, tidligere var denne faktoren 35 prosent. Foreløpige tall viser at engrosforbruket av fløte og rømme (omregnet til 38 % fett) gikk opp fra 40,9 mill. kg i 2023 til 42,1 mill. kg i 2024. Forbruket per innbygger økte med 0,1 kg. Handel av rømme og fløte inngår i beregningen for konserverte melkeprodukter (tabell 2.32), mens grensehandel inngår i meierivarer i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.28 Omsetning av fløte og rømme, også inndelt i fettprosent og omregnet til 38 prosent fett

	1979	1989	1999	2009	2019 ²	2021	2022	2023	2024*	2025**
Mill. kg										
Fløte	..	..	24,5	26,5	34,0	33,1	33,1	33,3	34,3	35,2
Rømme	..	..	12,4	16,2	18,8	20,5	19,5	19,6	19,8	19,9
Sum fløte og rømme			36,9	42,7	52,8	53,5	52,6	52,8	54,1	55,1
Kg pr. innbygger										
Fløte	..	..	5,5	5,5	6,3	6,1	6,1	6,0	6,2	6,3
Rømme	..	..	2,8	3,3	3,5	3,8	3,6	3,5	3,5	3,5
Sum fløte og rømme, kg pr. innbygger			8,3	8,8	9,9	9,9	9,6	9,6	9,7	9,8
Inndeling fettprosent i mill. kg:										
10 % eller mindre fett	1,8	2,3	2,8	2,5	3,3	4,2	4,2	5,1	4,8	4,8
Mer enn 10 %, men mindre enn 30 % fett	4,3	6,7	9,5	15,5	18,1	18,2	17,2	16,3	16,8	17,0
30 % fett eller mer, men mindre enn 38 prosent fett	23,9	24,6	4,2	5,5	4,8	5,7	5,5	5,6	5,7	5,9
38 % fett eller mer	—	—	20,4	19,1	26,6	25,4	25,7	25,8	26,7	27,5
Sum fløte/rømme som 38% ¹ , mill. kg	26,9	29,0	29,8	33,0	41,4	41,4	40,9	40,9	42,1	43,1
Forbruk fløte og rømme som 38% ¹ , kg pr. innbygger	6,6	6,9	6,5	6,8	7,7	7,7	7,5	7,4	7,5	7,7

1. Beregnet som 35 % fett fram til 1989, deretter som 38 % fett.
2. Ved 2024-revisjonen ble enkelte produkter gruppert på nytt og totalt volum av fløte korrigert fra og med 2019.

2.5.2.2 Smør

Engrosforbruket av smør omfatter alt smør (norskprodusert og importert), også den andelen av smør som inngår i smørblandet margarin. Import og eksport av smørblandet margarin ses nærmere i margarintallene i kapittel 2.5.3. I tabell 2.29 kan man se utviklingen av engrosforbruket av smør i perioden 1979 til 2024, samt prognoser/anslag for 2025. Det totale engrosforbruket av smør var 3,3 kg per innbygger i 1999 og 3,5 kg per innbygger i 2023. I 2024 er engrosforbruket av smør beregnet til 3,7 kg per innbygger, noe som er en økning på 0,2 kg fra 2023. Gjennomsnittlig engrosforbruk de siste fem årene (2020–2024) er 3,5 kg per innbygger per år. Grensehandel av smør kommer i tillegg og inngår i meierivarer i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.29 Engrosforbruk av smør, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019 ³	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Salg ¹	20,5	24,2	19,6	17,1	18,6	19,4	18,7	18,6	19,1	20,2	20,9
Import	1,7	–	0,2	0,4	0,4	0,6	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2
Eksport	0,4	9,2	5,1	3,5	0,0	0,0	0,0	1,0	0,1	0,0	0,4
Lagerendring ²	+0,2	- 0,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Sum forbruk	22,0	14,3	14,7	14,0	19,0	19,9	19,3	17,8	19,2	20,5	20,7
Forbruk smør, kg pr. innbygger	5,4	3,4	3,3	2,9	3,5	3,7	3,6	3,3	3,5	3,7	3,7

1. Fram til 1989 omfatter tallene produsert mengde. Disse tallene omfatter også smør som gikk til smørblandet margarin. F.o.m. 1999 omfatter tallet salg inkl. medgått smør til produksjon av smørblandet margarin.
2. - betyr økning og + nedgang i lager.
3. Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum korrigert fra og med 2019.

2.5.2.3 Ost

Engrosforbruket av ost er angitt i tabell 2.30. Hoveddelen av engrosforbruket er basert på norskproduserte råvarer. Andelen norskprodusert har likevel gradvis gått ned, som følge av økende import og redusert eksport av ost. Ser man på handelsstatistikken for ost i perioden fra 1979 og fram til 2024, viser den en samlet økning i importen, til tross for enkelte svingninger underveis. Eksporten økte fram til 1999, da den nådde 23,1 mill. kg, men har deretter gått jevnt ned til om lag 10,4 mill. kg i 2019. På WTOs ministermøte i Nairobi i desember 2015 ble medlemslandene enige om å fase ut eksportsubsidier for landbruksprodukter, inkludert ost, innen utgangen av 2020. Stortinget fulgte opp med gradvis utfasing av norsk eksportstøtte, som ble fullført ved utgangen av 2020. Utfasing av eksportstøtten bidro til ytterligere reduksjon av eksport av ost i 2020 og 2021. Etter en liten oppgang i 2022 gikk eksporten ned igjen i 2023, som følge av redusert melkeleveranse og økt innenlandsk etterspørsel. Eksporten av ost i 2024 ligger på omtrent samme nivå som i 2023.

Ost er fordelt i tre hovedkategorier: hvit ost, brunost og annen ost, i samråd med markedsaktører. Hvit ost utgjør den største andelen av engrosforbruket i 2024, med 74 prosent og 15,0 kg per innbygger. Kategorien annen ost, som inkluderer blant annet cottage cheese, salatost og kesamprodukter, står for omtrent 15 prosent av engrosforbruket i 2024, en økning i andel på 2 prosentpoeng fra året før. Målt i kg per innbygger har engrosforbruket av annen ost økt fra 2,6 kg i 2023 til 3,1 kg i 2024. Forbruket av brunost er 2,3 kg per innbygger i 2024, omtrent uendret fra året før. Tall for 2025 er basert på anslag og prognoser. I den siste tiårsperioden har gjennomsnittlig 84 prosent av den norskproduserte osten et fettinnhold på mellom 20 - 29 prosent, jf. tabell 2.31. Grensehandelstall av ost er ikke inkludert, men inngår i meierivarer i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.30 Tilgang og engrosforbruk av ost, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019 ¹	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Produksjon av ost	67,6	82,9	84,9	85,6	94,2	97,6	93,1	89,0	90,3	94,3	96,2
Import	1,4	2,0	3,1	8,7	16,3	17,7	19,7	19,3	19,2	20,0	20,1
Eksport	20,8	23,1	23,1	13,4	10,4	7,9	4,7	6,0	0,6	0,8	0,8
Lagerendring	0,7	-5,6	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Sum forbruk	48,9	56,2	64,7	80,9	100,1	107,5	108,1	102,3	108,9	113,6	115,4
Forbruk ost, kg pr. innbygger	12,0	13,2	14,5	16,8	18,7	20,0	20,0	18,7	19,7	20,4	20,6
Herav (i mill. kg):											
– hvit ost	34,6	41,7	48,1	62,6	77,0	83,3	84,3	77,7	81,6	83,8	85,5
– brun ost	14,3	14,5	10,9	12,5	13,1	13,5	13,0	12,1	12,7	12,7	12,6
– annen ost	..	..	6,3	5,9	10,0	10,7	10,8	12,5	14,5	17,1	17,3
Herav (i kg pr. innb):											
– hvit ost	8,5	9,9	10,8	13,0	14,4	15,5	15,6	14,2	14,8	15,0	15,2
– brun ost	3,5	3,4	2,5	2,6	2,5	2,5	2,4	2,2	2,3	2,3	2,3
– annen ost	..	..	1,4	1,2	1,9	2,0	2,0	2,3	2,6	3,1	3,1

1. Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum korrigeret fra og med 2019.

Revisjoner av meieriberegningen i 2022 og 2024 førte til at enkelte osteprodukter ble flyttet mellom fettprosentintervaller. Fettinnholdet i meieriproduktene som inngår i engrosforbruket oppdateres årlig, og produkter kan omgrupperes ved endringer i fettinnholdet. I 2025 ble det gjennomført ordinære oppdateringer av statistikken for perioden 2023-2025, basert på data fra markedsaktørene.

Tabell 2.31 Andel engrosforbruk av norskprodusert ost fordelt etter fettinnhold, prosent¹

	1989	1999	2009	2019 ²	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Ost inndelt i fettprosent (%)										
<u>Ost totalt</u>										
0– 9	5	4	6	8	8	8	8	9	10	10
10–19	17	9	3	2	2	2	3	4	4	4
20–29	72	81	86	86	85	84	83	84	82	82
30–39	6	6	5	4	5	5	5	4	4	4
40–49	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Herav hvit ost:</u>										
0– 9	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10–19	15	7	2	2	2	2	4	4	4	4
20–29	73	87	92	93	92	91	90	91	91	91
30–39	8	6	6	5	6	6	6	4	5	5
40–49	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Herav brunost:</u>										
0– 9	10	1	11	8	8	8	8	8	7	7
10–19	21	13	6	5	4	5	5	5	5	5
20–29	69	86	83	88	88	87	87	87	87	87
30–39		0	0	0	0	0	0	0	1	1
40–49		0	0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Herav annen ost:</u>										
0– 9		40	84	100	100	100	100	100	100	100
10–19		11	16	0	0	0	0	0	0	0
20–29		27	0	0	0	0	0	0	0	0
30–39		20	0	0	0	0	0	0	0	0
40–49		2	0	0	0	0	0	0	0	0

1. Ost er klassifisert etter fettprosent for kategori «Ost totalt», «Hvit ost», «Brunost» og «Annen ost». f.eks. «0-9» betyr ost som har 0-9 gram fett per 100 gram ost. Kolonnene under årstall viser andel forbruk i hver fettgruppe under de fire kategoriene.

2. Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum korrigert fra og med 2019.

2.5.2.4 Konserverte meieriprodukter

I forbindelse med beregning av engrosforbruket av konserverte melkeprodukter har det vært gjennomført revisjoner i 2005, 2008, 2022, 2023 og 2024. Revisjonene har blant annet omfattet justering av omregningsfaktorer for å unngå dobbelttelling av innsatsfaktorer, samt korrigerende av enkeltprodukter på grunn av reseptendringer, hovedsakelig knyttet til fettinnhold. Det var også gjort endringer i varegruppene, der yoghurt er skilt ut som egen gruppe. I tillegg er import og eksport av andre meieriprodukter enn ost, smør og yoghurt inkludert. Fra og med 2009 er energiinnholdet i konserverte melkeprodukter justert ved bruk av en dynamisk faktor.

Tallene som presenteres i dette avsnittet, angir total produksjon, handel og engrosforbruk av ulike meieriprodukter, heretter omtalt som konserverte meieriprodukter. For melkepulver er det benyttet en omregningsfaktor på 9, som tilsvarer den gjennomsnittlige melkemengden som medgår til produksjon av 1 kg pulver. Øvrige meieriprodukter legges sammen uten å benytte noen omregningsfaktor. Denne forenklingen skyldes blant annet at mange produkter ikke er spesifisert i tolltariffen.

Tabell 2.32 angir produksjon, import og eksport av konserverte meieriprodukter. Tabellen omfatter ikke produksjon av melk, ost, smør, yoghurt, fløte, rømme og heller ikke import og eksport av smør, ost eller yoghurt, da handel med disse varene kommer fram i egne tabeller under de foregående avsnittene. Av tabellen kan man se at produksjonen av konserverte melkeprodukter øker mye fra 1999 til 2022. Produksjonen falt med 37,0 mill. kg fra 2022 til 2023, og videre med 4,4 mill. kg til 156,7 mill. kg fra 2023 til 2024. Til tross for nedgangen ligger nivået fortsatt over gjennomsnittet for de siste tiårene. Engrosforbruket av konserverte melkeprodukter gikk ned fra 28,9 kg per innbygger i 2023 til 28,3 kg per innbygger i 2024. Importen av konserverte meieriprodukter har vært relativt stabil i perioden 2019–2023, men økte kraftig i 2024, fra 4,2 til 6,4 mill. kg. Eksporten av konserverte melkeprodukter gikk kraftig ned fra 2022 til 2023, med en nedgang på 23,8 mill. kg til 5,7 mill. kg, og videre til 5,5 mill. kg i 2024. Reduksjonen i konserverte meieriprodukter i 2023–2024 skyldes i hovedsak lavere melkeproduksjon og økt innenlandsk etterspørsel etter ferske meieriprodukter, noe som førte til at mindre melk ble brukt til produksjon av blant annet melkepulver. Pulver er en lagringsdyktig vare og en betydelig ingrediens som anvendes i en rekke bearbejdede produkter innen matvareindustrien. Det foreligger ingen lagertall på pulver, noe som innebærer at det er usikkert hvor stor andel av produksjonen som har gått til konsum. Grensehandel av konserverte melkeprodukter inngår ikke her, men inngår i meierivarer omtalt i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.32 Handel av konserverte meieriprodukter (ekskl. smør, ost og yoghurt), mill. kg

	1999	2009	2019 ³	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Produksjon konserverte meieriprodukter ¹	104,0	151,9	154,3	167,1	195,0	198,1	161,1	156,7	156,5
Import ²	0,4	0,8	3,7	4,4	4,6	4,3	4,2	6,4	6,3
Eksport ²	0,4	3,0	32,5	27,3	27,7	29,5	5,7	5,5	5,5
Forbruk konserverte meieriprodukter, mill. kg	104,0	149,7	125,5	144,2	171,9	172,9	159,6	157,5	157,3
Forbruk, kg pr. innbygger	19,8	31,0	23,5	26,8	31,8	31,7	28,9	28,3	28,0

1. Omfatter øvrige meierivarer som ikke inngår i gruppene *melk, yoghurt, fløte, rømme, ost og smør*.

2. Omfatter øvrige meierivarer som ikke inngår i gruppene *yoghurt, ost og smør*.

3. Ved 2024-revisjonen ble produksjons- og forbruksvolum korrigert fra og med 2019.

2.5.2.5 Kjøtt og kjøttbiprodukter

Markedsbalansen for kjøtt fra husdyr varierer en del. I alle årene i perioden 2001–2024 har det vært et beregnet markedsunderskudd som har variert mellom det minste på ca. 2,4 mill. kg i 2004 og det største på ca. 38,4 mill. kg i 2021. Ifølge prognosene utarbeidet i februar–mars 2025 forventes et markedsunderskudd for kjøtt fra husdyr på ca. 16,3 mill. kg i 2025. Nye prognoser utarbeidet i mai–juni 2025 viser et underskudd på ca. 17,6 mill. kg.

Engrosforbruket av de enkelte kjøttslagene går fram av tabell 2.33. Engrosforbruket av kjøtt fra husdyr var i 2023 på 373,2 mill. kg og på 377,7 mill. kg i 2024 (tabellene 2.33 og 2.34). For 2025 er engrosforbruket av kjøtt fra husdyr anslått til 373,3 mill. kg (tabellene 2.33 og 2.34). Dette baserer seg på prognoser utarbeidet i februar–mars 2025. I de nye prognosene utarbeidet i mai–juni 2025 er det forutsatt en reduksjon i engrosforbruket til 371,3 mill. kg.

Forbruket av fjørfekjøtt har økt mye. Engrosforbruket er beregnet til å være 118,6 mill. kg i 2023 og 122,4 mill. kg i 2024, som er mer enn ti ganger så høyt som i 1979. I løpet av 2014 ble det mye debatt rundt antibiotikaresistens i kylling. Dette skapte usikkerhet blant forbrukerne og nedgang i salget, særlig i 2015. Engrosforbruket av fjørfekjøtt har senere økt igjen. Tallene viser at fra og med 2019 er det beregnede engrosforbruket igjen større enn i 2013, som var året med høyest engrosforbruk før den omtalte salgsnedgangen. For de andre kjøttslagene har det ikke vært like store endringer.

I beregningene til rapporten «Utviklingen i norsk kosthold 2020» ble det gjennomført en revisjon av metoden for beregning av kjøttbiprodukter. Revisjonen innebar at tallene for kjøttbiprodukter ble beholdt uendret fram til 2002 (dvs. gammel metode) og beregnet etter ny metode for årene fra og med 2002.

Tabell 2.33 Tilgang og engrosforbruk av kjøtt fra husdyr, oppgitt som slaktevekt¹, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023	2024*	2025**
Produksjon til salg og hjemmeforbruk	182,1	206,6	267,1	316,5	353,0	365,8	365,4	360,1	356,3
Eksport	0,9	8,5	21,5	4,8	6,6	5,0	4,5	5,4	1,5
Import ¹	20,2	5,7	8,0	14,0	45,7	30,7	19,6	18,3	12,7
Herav:									
– spekk	1,5	1,0	1,2	0,6	0,7	0,5	0,6	0,6	0,6
– transittimport ²	4,0	3,5	0,3	– 0,6	1,9	3,2	3,7	3,5	0,0
Lagerendring ³	0,9	0,4	4,0	0,9	0,5	– 5,1	– 7,3	4,7	5,8
Forbruk i alt⁴	202,3	204,2	257,6	326,6	367,4	386,3	373,2	377,7	373,3
Herav:									
– storfe	77,3	72,2	89,0	89,3	98,2	102,6	97,3	96,5	95,1
– kalv	2,3	1,4	1,5	1,7	1,8	1,7	1,9	1,9	1,7
– sau og lam	22,4	24,9	23,6	24,8	24,4	23,9	23,1	22,1	22,8
– geit og kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
– hest	0,9	0,8	0,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– svin ⁵	86,2	82,6	102,8	122,5	133,1	137,6	129,9	132,7	132,3
– fjørfe	10,9	19,3	37,5	85,3	107,4	118,5	118,6	122,4	119,2
– tamrein, hjort ⁶ og kaniner	2,0	2,9	2,4	2,2	2,1	1,8	2,0	1,7	1,8
Kjøtt fra husdyr, kg pr. innbygger	49,7	48,3	57,7	67,6	68,7	70,8	67,6	67,8	66,5

1. F.o.m. 1979: Inkl. import av spekk.

2. Import via norsk transittlager til oljeinstallasjoner, skip i utenriksfart og flyselskap (verdensmarkedspris).

3. - betyr økning og + nedgang i lager.

4. Grensehandel ikke inkludert. Se tabell 2.34 og kapittel 2.5.8.

5. Fra og med 2002 uten hode og labb, tidligere år med hode og labb.

6. Inklusive oppdrettshjort fra og med 2001.

Det totale engrosforbruket av kjøtt, inklusive vilt, hvalkjøtt og spiselige biprodukter, men eksklusive grensehandel, har steget betydelig fra 1959. I gjennomsnitt har dette totale engrosforbruket per innbygger økt med ca. 580 gram per innbygger per år i perioden fra 1959 til 2019. For 20-årsperioden fra 1979 til 2019 har den tilsvarende gjennomsnittlige økningen vært ca. 450 gram per innbygger per år (tabell 2.34). Engrosforbruket nådde 74 kg per innbygger i 2008 og har i perioden 2009–2020 variert mellom 71 kg (i 2010) og 75 kg per innbygger (i 2020). I 2021 var forbruket beregnet til nesten 79 kg per innbygger. Beregningene for 2022 viser en reduksjon til 74 kg per innbygger, og en videre reduksjon til 71 kg per innbygger i beregningene for 2023. De foreløpige tallene for 2024 viser et stabilt forbruk på omtrent 71 kg per innbygger.

Det totale engrosforbruket av kjøtt inklusive et anslag for grensehandelen viser den samme utviklingen (som beskrevet i avsnittet over) fram til og med året 2019, mens det var en nedgang til 2020. For 2020 viser beregningene tilnærmet samme nivå for engrosforbruket per innbygger med og uten grensehandel, og beregningene for 2021 viser tilnærmet lik økning for begge. For 2022 er nedgangen fra 2021 i engrosforbruket per innbygger inklusive et anslag for grensehandelen derimot noe mindre enn engrosforbruket uten grensehandelen. Beregningene for 2023 viser en videre nedgang og de foreløpige tallene for 2024 viser et stabilt engrosforbruk per innbygger inklusive et anslag for grensehandelen.

Tabell 2.34 Engrosforbruk av kjøtt i alt, inklusive spiselige kjøttbiprodukter¹ og anslag for grensehandel², mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023	2024*	2025**
Kjøtt fra husdyr	202,3	204,2	257,6	326,6	367,3	386,3	373,2	377,7	373,3
Kjøtt fra vilt og hval	5,3	5,9	8,2	8,0	6,8	6,7	6,4	6,7	6,6
Kjøttbiprodukter ¹	13,3	13,1	14,6	13,8	12,6	12,6	12,3	9,7	11,0
Sum engrosforbruk	220,9	223,2	280,4	348,3	386,6	405,6	391,9	394,1	390,9
Sum engrosforbruk, kg pr. innbygger	54,2	52,8	62,8	72,1	72,3	74,3	71,0	70,7	69,6
Anslag grensehandel ² av kjøtt	3,0	5,0	9,0	20,8	21,6	15,0	12,5	14,1	14,9
Sum engrosforbruk av kjøtt inkl. grensehandel, mill. kg	223,9	228,2	289,4	369,1	408,3	420,6	404,3	408,2	405,8
Anslag grensehandel av kjøtt, kg pr. innbygger	0,7	1,2	2,0	4,3	4,0	2,7	2,3	2,5	2,6
Sum engrosforbruk av kjøtt inkl. grensehandel, kg pr. innbygger	55,0	54,0	64,9	76,4	76,3	77,1	73,3	73,3	72,3

1. Tallserien for kjøttbiprodukter ble korrigert i 2020 for årene f.o.m. 2002 som følge av ny metode.

2. Grensehandel presenteres også sammen med andre varegrupper i kapittel 2.5.8. Ny serie f.o.m. 2004.

Grensehandel påvirker markedet for norskproduserte kjøttvarer. Anslag for grensehandelen av kjøtt er nærmere beskrevet i kapittel 2.5.8 i rapporten.

Tallene for engrosforbruket (i tabellene 2.33 og 2.34) angir volumer for førstehåndsomsetning av kjøtt. Det innebærer at tallene inkluderer vekt av bl.a. bein (slaktevekt), samtidig som tallene ikke hensyntar svinn gjennom verdikjeden. Etter økende oppmerksomhet på kjøttforbruket har NIBIO på oppdrag fra Animalia gjort beregninger for å anslå mengder for kjøtt som er nærmere det som faktisk spises, her omtalt som «beregnet reelt kjøttforbruk».

Tabell 2.35 angir beregnet reelt kjøttforbruk, fordelt på; storfe, småfe, svin, fjørfe, øvrig kjøtt og kjøttbiprodukter for utvalgte år for perioden 1990–2024. I tillegg angir tabellen beregnet anslag for det reelle kjøttforbruket av grensehandel. I 2023 ble det gjennomført en revisjon av utbeiningsvekter, der tall tilbake til 1990 har blitt korrigert. Dette førte til en økning av det beregnede reelle kjøttforbruket. Tall med nye utbeiningsvekter viser at kjøttforbruket i 1990 var 41,7 kg per innbygger (inkl. grensehandel). I 1999 og 2009 økte kjøttforbruket til hhv. 48,9 og 57,7 kg per innbygger (inkl. grensehandel). I perioden fra 2009 til 2019 var årlig gjennomsnittlig reelt beregnet kjøttforbruk på 58,4 kg per innbygger. Tall for 2022 viser et forbruk på 57,7 kg per innbygger, en nedgang til 55,3 kg per innbygger i 2023, og en mindre nedgang til 55 kg per innbygger i 2024 (inkl. grensehandel).

Tabell 2.35 Beregnet reelt kjøttforbruk, kg per innbygger (inkl. kjøttbiprodukter og grensehandel)

	1990	1999	2009	2019 ³	2022	2023	2024*
Storfe	13,0	14,6	13,7	13,6	13,9	13,1	12,8
Småfe	4,0	3,8	3,7	3,3	3,1	3,0	2,9
Svin	16,1	18,2	20,1	19,6	20,0	18,6	18,8
Fjørfe	3,4	6,1	12,7	14,6	15,5	15,9	15,9
Øvrig kjøtt ¹	1,6	1,7	1,6	1,2	1,1	1,1	1,1
Kjøttbiprodukter	2,5	2,7	2,2	1,8	1,7	1,7	1,3
Reelt kjøttforbruk, kg pr. innbygger²	40,7	47,1	54,0	54,1	55,3	53,4	52,8
Anslag grensehandel	1,0	1,7	3,7	3,5	2,4	1,9	2,2
Reelt kjøttforbruk inkl. grensehandel, kg pr. innbygger	41,7	48,9	57,7	57,6	57,7	55,3	55,0

1. Omfatter hest, vilt, tamrein, hjort og kanin.

2. Tall er eksklusive anslag av grensehandel.

3. Nye svinfaktorer.

2.5.2.6 Egg

Norsk produksjon av egg er fra og med 2019 basert på tall iht. totalkalkylen. Produksjonen omfatter både egg som selges via grossister, direkte til industri samt hjemmeforbruk. Tall knyttet til lagerendringer anses for å være såpass usikre, samtidig som de normalt utgjør relativt lite (påvirker i prinsippet kun periodisering), så f.o.m. 2019 er lagertallene tatt ut av beregningen for egg.

Ved overproduksjon blir egg lagt inn på lager, eventuelt også bearbeidet (f.eks. eggpulver med «bedre» lagringsevne) eller eksportert. En stor del av det som eksporteres av egg i Norge blir imidlertid reimportert (ofte via ordningen for utenlandsk bearbeiding). Egg som importeres blir hovedsakelig benyttet av industrien (i 2024 ble imidlertid noe skallegg importert til konsum). De siste års markedsutvikling har vært litt mer «turbulent» enn normalt. I 2022 lå man an til å ha en overproduksjon av egg. Mange bønder ble derfor betalt for å stoppe produksjon av egg. Imidlertid viste det seg at dette tiltaket ble litt for effektivt (for liten produksjon kombinert med økt etterspørsel). I 2023 var etterspørselen etter egg høyere enn det markedsregulator hadde sett for seg og kombinert med salmonellautbrudd i Sverige og generelt høye priser i EU, som førte til tollnedsettelse på egg for å dekke etterspørselen av egg på det norske markedet. På tross av nyetableringer av eggprodusenter har man ikke klart å få balanse i produksjon og etterspørsel. Dette førte til økt import av skallegg og heleggmasse. I 2025 kjøpte flere bønder (i Norge) fôr med produksjonsfeil (fôret hadde et for høyt innhold av D-vitamin), noe som førte til nødslagt av høner, samt tilbaketrekking av egg (680 tonn trukket tilbake). Markedsregulator så for seg at man skulle komme i balanse på vårparten, men på grunn av fôringsfeilen er det anslått at man må et stykke ut i 2025 før man kommer i balanse. Underskudd av egg er av markedsregulator anslått til om lag 2 800 tonn i 2025, samt behov for noe ekstra import.

For beregning av import og eksport av egg er det for bearbeidet egg (tørket eggepulver) benyttet en faktor på 4,6, mens for øvrig bearbeidet egg (herunder egg uten skall) er det benyttet en faktor på 1,19. Engrosforbruket av egg går fram av tabell 2.36. I perioden 1999–2019 var det en jevn økning i forbruket av egg. Foreløpige tall for 2024 viser at det ble produsert 72,7 mill. kg egg til konsum. Det ble samtidig eksportert 1,7 mill. kg egg, mens det ble importert 5,0 mill. kg egg. Samlet sett viser dette at engrosforbruket i 2024 er 76,0 mill. kg, noe som tilsvarer 13,6 kg per innbygger.

Tabell 2.36 Tilgang og engrosforbruk av egg, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Produksjon	44,9	51,9	47,6	58,9	73,5	73,6	73,5	73,2	74,4	72,7	74,9
Eksport	1,6	3,7	2,4	2,0	2,0	1,8	1,8	1,9	1,8	1,7	1,8
Import	0,7	0,2	1,7	0,7	1,1	1,0	1,2	0,6	1,1	5,0	3,1
Lagerendring ¹	-0,1	0,4	-1,5	0,0	..	..	..	..	..	..	..
Sum forbruk egg	43,9	48,8	48,3	57,7	72,6	72,8	72,8	72,0	73,8	76,0	76,2
kg pr. innbygger	10,8	11,6	10,8	11,9	13,6	13,5	13,5	13,2	13,4	13,6	13,6

1. «-» betyr at lager av egg går ned og at forbruket øker. Ingen lagringstall f.o.m. 2019.

2.5.3 Spisefett

2.5.3.1 Margarin

Margarin som omtales her omfatter også matfett, bakefett og spiseoljer. Margarin som produseres og selges i dag er hovedsakelig basert på importerte vegetabiliske oljer (de mest brukte oljene er raps, soya, oliven, solsikke og kokos). Tidligere var det også vanlig å anvende animalske oljer/fiskeolje, men i dag er det plantebaserte oljer som i all hovedsak anvendes. En ikke ubetydelig andel av margarin som produseres/selges i Norge i dag er smørblandet margarin, dvs. produkter der man blander inn meieriprodukter som smør, smørrolje og skummetmelk/skummetmelkpulver med margarin.

Etter at Margarinindustriens Bransjeforening ble nedlagt i 2005, har NIBIO innhentet omsetningsdata fra de største markedsaktørene Mills, Idun, Fjordland og Pals, samt handelsstatistikk fra SSB. Etter samråd med Mills i 2018 ble det gjort korreksjoner i margarintallene tilbake til 2009, da man bl.a. fikk spesifisert andelen av flytende margarin. I 2022 var det en gjennomgang av margarinberegningen, fordi det forelå mistanke om at deler av det som har blitt importert og produsert har blitt dobbelttelt, samtidig som at norskandelen av råvarene som inngår i produksjonen har vært overvurdert. For ytterligere detaljer se tillegg 1, avsnitt 2.4.11.

Tabell 2.37 viser totalt salg av margarin i Norge og i utlandet (basert på norskproduserte og importerte råvarer), handel av margarin (inkluderer den andelen av smør som inngår i smørblandet margarin) og engrosforbruket av margarin. NIBIO har beregnet det samlede salget av margarin til 27,1 mill. kg (eksklusive smørandelen som er identifiserbar og inngår i smørberegningen) og 33,4 mill. kg (inkl. smør i smørblandet margarin) i 2024. Engrosforbruket av margarin i 2024, inkludert smørblandet margarin og justert for import og eksport, er beregnet til 47,6 mill. kg, tilsvarende 8,5 kg per innbygger. Ekskludert smørandelen i smørblandet margarin er engrosforbruket av margarin beregnet til 41,4 mill. kg, som tilsvarer 7,4 kg per innbygger. Anslag for engrosforbruket i 2025 bygger blant annet på budsjettall og estimater fra markedsaktører.

Etter en økning i pandemiperioden 2020–2021, falt forbruket av flytende margarin fra 3,3 mill. kg i 2021 til 2,7 mill. kg i 2022, videre til 2,6 mill. kg i 2023, og ned til 2,1 mill. kg i 2024.

Tabell 2.37 Salg og engrosforbruk av margarin, mill. kg

	2015 ²	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Salg								
Salg av margarin (ekskl. smør i smørblandet margarin)	37,3	33,1	34,1	33,0	30,3	29,6	27,1	27,5
Volum smør i smørblandet margarin	6,2	6,3	6,6	6,3	6,0	6,1	6,2	6,2
a) Sum salg av margarin (inkl. smørblandet margarin)	43,5	39,4	40,7	39,3	36,2	35,7	33,4	33,7
<i>Herav flytende margarin</i>	2,3	3,1	3,3	3,3	2,7	2,6	2,1	2,3
<i>Herav lettmargin</i>	..	6,1	6,1	6,2	6,0	5,8	5,9	6,1
Import								
Import SSB kapittel 15.17 ¹	7,5	11,2	12,9	13,2	13,6	14,8	15,4	14,6
Aktørenes import kapittel 15.17 ³	..	2,9	2,8	2,3	1,7	1,8	0	0
b) Sum import (ekskl. importen som aktørene har oppgitt i sine salgstall)	..	8,3	10,0	10,9	11,9	12,9	15,4	14,6
Sum salg inkl. import (a+b)	..	47,7	50,8	50,2	48,1	48,6	48,8	48,3
Eksport	1,0	0,9	0,5	0,6	0,6	0,9	1,1	0,9
Engrosforbruk margarin (inkl. smør i smørblandet margarin)	49,9	46,8	50,3	49,5	47,5	47,7	47,6	47,5
kg per innbygger	9,6	8,8	9,3	9,2	8,7	8,6	8,5	8,4
Engrosforbruk margarin (ekskl. smør i smørblandet margarin)	43,7	40,5	43,6	43,3	41,6	41,6	41,4	41,2
kg per innbygger	8,4	7,6	8,1	8,0	7,6	7,5	7,4	7,3

Kilde: Markedsaktører og SSB.

1. Import av margarin under kapittel 15.17 i tolltariffen, ekskl. tollnummer som eksplisitt går til dyrefôr, og ekskl. tollnummer 15.17.9098 (ulik anvendelse). Merk at det ikke lar seg gjøre å skille ut andelen av smør i smørblandet margarin.

2. Omfatter dobbelttelling av aktørenes import.

3. Tall fra markedsaktører.

2.5.3.2 Annet fett

Det er ikke gjennomført beregninger av annet fett siden 1988 som følge av bortgang av statistikkdata. Siste beregning viste imidlertid at forbruket av annet fett utgjør ca. 4,0 kg per innbygger. Dette volumet legges til grunn i samtlige samletabeller og figurer etter 1988. Annet fett innbefatter produkter som bl.a. soyaolje, olivenolje, palmeolje, rapsolje, oljer fra fisk og animalske oljer/blandingsoljer som ikke er nevnt ellers.

Den norske produksjonen av oljer er relativt beskjeden, så hovedvekten av oljene blir derfor importert. Imidlertid skiller ikke handelsstatistikken godt nok til at man kan se hvor mye olje som importeres til matforbruk. I tillegg til å benytte oljer til mat, benyttes oljer bl.a. til dyrefôr, såpeproduksjon og diverse industriproduksjoner. Tabellen nedenfor viser nettoimport av et utvalg av oljer tilhørende kapittel 15 i tolltariffen. Handel av varenummer som eksplisitt har annen bruk enn til mat, inngår ikke i tabellen. Imidlertid kan deler av oljen som er angitt ha annen bruk enn menneskeføde. Negative tall i tabellen innebærer at man eksporterer mer enn det man importerer. Når det gjelder soya importeres det soyabønner, som bl.a. presses til soyaolje, der deler av oljen blir eksportert, noe blir solgt i Norge som ren olje, noe blir solgt som ingrediens i bearbejdede produkter (bl.a. margarin), og noe blir solgt til annet bruk. Grunnet usikkerhet om anvendelsen av soyaolje og andre oljer, anvendes anslaget på 4,0 kg per innbygger, i samletabeller (tabell 2.46, 2.47, 2.51, 2.52, 2.53), mens oljer som anvendes i margarinproduksjon inngår i margarinberegningen.

Tabell 2.38 Nettoimport av utvalgte oljer, mill. kg

	1990	2000	2010	2019	2023	2024*	2025**
Kokosolje	0	10	1	1	1	1	1
Maisolje	0	1	0	0	0	0	0
Oliven	0	4	4	4	2	2	2
Palmekjerneolje og babassuolje	0	0	0	0	0	0	0
Palmeolje	10	12	9	1	1	1	1
Raps-/senneps-/rybsolje	0	5	18	148	116	96	111
Solsikkeolje	0	1	5	10	12	13	12
Soya	-2	-25	-54	-71	-71	-65	-65
Øvrige oljer	2	12	19	2	5	5	5
Sum nettoimport	11	20	1	94	65	52	66

2.5.3.3 Spisefett i alt

Tabell 2.39 viser utviklingen i det samlede forbruket av spisefett. Ifølge beregningene har det totale spisefettforbruket blitt redusert fra over 25 kg per innbygger i 1979 til om lag 15 kg i 2019. I 2024 utgjør forbruket 15,1 kg per innbygger.

Tabell 2.39 Engrosforbruk av spisefett i alt, og fordeling på de enkelte typer, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019 ³	2023	2024*	2025**
Smør	22,0	14,3	14,7	14,0	19,0	19,2	20,5	20,7
Margarin ¹	62,4	55,1	53,7	43,6	40,5	41,6	41,4	41,2
Annet fett ²	19,9	16,9	17,8	19,3	21,4	22,1	22,3	22,5
Sum spisefett	104,3	86,3	86,2	76,9	80,9	82,9	82,2	84,4
kg pr. innbygger	25,6	20,4	19,3	15,9	15,1	15,0	15,1	15,0

Kilde: Norske Meierier, SSB og Margarinindustriens Bransjeforening, markedsaktører.

1. Engrosforbruk ekskl. smør i smørblandet margarin.

2. Basert på forutsetning om 4 kg per innbygger per år.

2.5.4 Fisk og sjømat

Beregning av engrosforbruk av fisk ble før 1995 gjennomført av Fiskeridirektoratet. Tallene var imidlertid heftet med stor usikkerhet. På grunn av usikkerheten ble det utarbeidet en ny metode, se kapittel 3. Det er beregningene som er angitt i kapittel 3 som anvendes i engrosforbruksberegningene. Tallene i tabell 2.40 viser derfor kun tilgangen av volumer av fisk og sjømat fra «elfefiske», «oppdrett» og «fangst», uavhengig av anvendelse, sammenstilt av NIBIO basert på statistikken fra SSB og Fiskeridirektoratet.

Tabell 2.40 Tilgang av fisk til konsum fra elvefiske, oppdrett og fangst (i mill. kg rund vekt/slaktevekt)

	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023	2024**	2025**
Elvefiske	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1
Oppdrett ³	7,4	115,0	473,8	961,5	1 452,9	1 661,5	1 649,8	1 658,7	1 657,8
- Laks	4,4	111,3	425,2	862,3	1 364,0	1 564,9	1 542,5	1 556,6	1 554,7
- Ørret	3,0	3,6	48,7	74,3	83,5	85,6	90,6	90,4	88,9
- Øvrig	0,0	0,0	0,0	24,9	5,4	11,0	16,7	11,7	14,2
Fangst ¹	2 650,2	1 788,7	2 630,0	2 080,4	1 447,4	1 670,5	1 574,5	1 388,3	1 481,4
Fangst ²					2 483,5	2 618,2	2 544,0	2 361,8	2 452,9
Totalt	2 658,0	1 904,1	3 104,2	3 042,2	2 900,6	3 332,3	3 224,5	3 047,1	3 139,3

Kilder: SSB og Fiskeridirektoratet.

1. I årene 1979,1989 og 1999 omfatter tallet «total fangst levert av norske skip». F.o.m. 2009 omfatter tallene fangst i rundvekt til «Konsum» fra norske fartøy.

2. Omfatter fangsttallene fra Fiskeridirektoratet «fangst etter art og nasjonalitet på fiskefartøyet» (kun norske fartøy), men ikke inndeling etter anvendelse (konsum, olje/mel og fôr).

3. Inkl. bløtdyr, krepsedyr og pigghuder.

Ifølge SSB ble det tatt 121 tonn med laks (ekskl. pukkellaks), sjørøtt og sjørøye i norske elver i 2024, mens i 2023 var fangsten på 209 tonn. Fangsten fra elvefiske i 2024 er rekordlav og skyldes bl.a. at Miljødirektoratet reduserte/avgrenset fiske i en rekke elver.

Oppdrettsnæringen/akvakultur står for et betydelig produksjonsvolum. Hovedvekten av oppdrettsnæringen baserer seg på import av fôr. Ifølge Fiskeridirektoratet ble det solgt 1 650 mill. kg fisk og sjømat i 2023, noe som innebærer en reduksjon på 0,7 prosent fra 2022 (omfatter også salg til eksport). Salget av sjømat (i hovedsak blåskjell) stod for 2,2 mill. kg i 2022. Oppdrettstall for 2024–2025 er kun basert på anslag og er på om lag 1 650 mill. kg.

Når det kommer til fangst/fiskeri, dvs. total fangst (målt i rundvekt) levert av norske fartøy, gikk volumet fra 2 544 mill. kg i 2023 til 2 362 mill. kg i 2024. Av fangsten i 2024 gikk 1 388 mill. kg til konsum, 827 mill. gikk til olje, mens 147 mill. kg gikk til fôr eller til udefinert anvendelse.

Den samlede «tilgangen» av fisk til konsum (sum av elvefiske, oppdrett og anslag fangst til konsum) er beregnet til 3 047 mill. kg i 2024, noe som tilsvarer en reduksjon på 5,5 prosent fra 2023.

Norge er en stor nettoeksportør av fisk og sjømatprodukter. Ifølge foreløpige tall fra SSB ble det eksportert 2 386 mill. kg fisk og sjømat i 2024, mens importen var 261 mill. kg (fisk og sjømat er her definert som alle varer som er registrert under kapittel 03, 16.03, 16.04 og 16.05 i tolltariffen, uavhengig av bruk og grad av bearbeiding).

2.5.5 Kaffe

All kaffe regnes om til ubrent kaffe (også kalt råkaffe). For brent kaffe anvendes en omregningsfaktor på 1,19, mens for kaffekonsentrat benyttes en faktor på 2,6. Tabell 2.41 viser nettoimport av ubrent kaffe fra 1989 fram til 2024 basert på utenrikshandelsstatistikk fra SSB, samt anslag for 2025. Ubrent kaffe utgjør hoveddelen (26 mill. kg) av all kaffe i 2024 (42,7 mill. kg). Engrosforbruket av kaffe går nedover. Siden 1999 har engrosforbruket i kg per innbygger gått ned med nær 30 prosent.

Tabell 2.41 Engrosforbruk av ubrent kaffe, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Ubrent kaffe	39,4	41,7	34,4	33,8	29,1	26,0	28,8
Brent kaffe ¹	1,9	1,8	4,1	7,8	9,2	10,7	9,4
Kaffekonsentrater ¹	1,9	4,0	5,3	5,5	5,8	6,0	5,9
Sum forbruk ubrent kaffe	43,2	47,6	43,9	47,1	44,1	42,7	44,1
kg pr. innbygger	10,2	10,7	9,1	8,8	8,0	7,7	7,8

1. For brent kaffe har NIBIO benyttet en omregningsfaktor på 1,19 og på kaffekonsentrat har vi anvendt en omregningsfaktor på 2,6.

2.5.6 Te

Tabell 2.42 viser at det foreløpige engrosforbruket av te er 1,3 mill. kg i 2024, noe som innebærer uendret forbruk sammenlignet med 2023 og tilsvarer 0,24 kg per innbygger. Sort og grønn te utgjør hovedvekten av engrosforbruket av te. Anslaget for 2025 er et gjennomsnitt av nettoimporten for de tre foregående årene.

Tabell 2.42 Engrosforbruk av te, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Sort og grønn te	0,9	1,0	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9
Teekstrakter	0,1	0,1	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4
Sum forbruk	1,0	1,1	1,5	1,2	1,3	1,3	1,3
kg pr. innbygger	0,22	0,25	0,31	0,22	0,24	0,24	0,23

2.5.7 Krydder

Engrosforbruket av krydder er beregnet som nettoimport av krydder iht. tolltariffens kapittel 9 (ekskl. kaffe og te). Engrosforbruket av krydder øker over tid. I 1990 var engrosforbruket 1,5 mill. kg, i 1999 2,2 mill. kg, i 2009 2,1 mill. kg og i 2019 3,2 mill. kg. Foreløpige tall for 2024 viser at engrosforbruket er 3,5 mill. kg, noe som tilsvarer 0,6 kg per innbygger.

2.5.8 Grensehandel

Med grensehandel menes det som forbrukere handler med seg hjem etter en tur i utlandet (hovedsakelig dagsturer). Grensehandel oppstår bl.a. som følge av reising til utlandet, prisforskjeller, ulikheter i vareutvalg osv. I nyere tid har det vært en utvikling der det har vært en økning i den årlige grensehandelen, noe som har medført at volumet av grensehandel etter hvert utgjør et ikke helt ubetydelig omfang. Grensehandel ble først tatt med i 2020-rapporten. Fram til da ble ikke grensehandel hensyntatt i tallene som ble publisert i denne rapporten (med unntak av kjøtt). Oppmerksomheten på grensehandel og dens betydning på det totale matvareforbruket har vært økende. I 2020 gjennomførte NIBIO et større arbeid med å implementere en beregningsmetode for å anslå omfanget av grensehandelen, basert på verdier fra SSBs grensehandelsundersøkelse.

Ifølge SSBs grensehandelsstatistikk utgjorde grensehandelen av alle typer varer (ikke bare mat) om lag 16 mrd. kroner i 2019. Pga. koronarestriksjoner som ble innført i 2020 gikk grensehandelen mye ned, til 1,97 mrd. kroner i 2020 og 2,5 mrd. kroner i 2021. I 2022 ble koronarestriksjonene opphevet, og grensehandelen tok seg delvis opp og tallene fra SSB viser at grensehandelen var på 10,4 mrd. kroner. I 2023 gjorde SSB endringer i datafangsten for undersøkelsen av grensehandel, der de nye dataene er noe mer detaljert enn tidligere, der dataene innhentes månedlig via webskjema, gruppert på varegrupper (tidligere kvartalsvis telefonintervjuer med kun sumbeløp). Fremdeles innhentes ikke volumtall (kun verditall). Den samlede grensehandelen etter SSB sin nye metode viser at grensehandelen i 2023 var på 9,3 mrd. kroner og i 2024 økte grensehandelen til 11,0 mrd. kroner.

Det er beløpet som utarbeides i SSBs grensehandelsundersøkelse som danner hovedgrunnlaget for NIBIOs beregninger av grensehandel (både før og etter 2023). Grensehandelsstatistikken til SSB er fremdeles en utvalgsundersøkelse (flere respondenter f.o.m. 2023) som baseres på et tilfeldig trukket utvalg. Statistikken angir antall dagsturer, handlebeløp (basert på varekategorier f.o.m. 2023), destinasjon og bostedsregion. I 2004 (første året der SSB har publisert anslag for grensehandelsstatistikk) var grensehandelen på 8,8 mrd. kroner.

I januar 2020 publiserte SSB rapporten «nordmenns grensehandel» (notat 2020/1 skrevet av Guro Henriksen og Jarle Kvile), som er en pilotundersøkelse gjennomført for september mnd. i 2019, som i tillegg til å omfatte antall turer og handlebeløp, også ser på handlebeløp fordelt på varekategorier. En tilsvarende undersøkelse ble gjort i 2010 som var basert på kvartalsvise undersøkelser gjennomført for året 2010. Inndelingen i den nye grensehandelsundersøkelsen fra SSB i 2023 er basert på samme inndelingen som de to pilotundersøkelsene. Merk at grensehandelsundersøkelsen og pilotundersøkelsene omfatter beløp og ikke vekt (kilo) på produkter. Mat og dagligvarehandel er den største «varegruppen» og utgjorde 42,7 prosent av grensehandelen i 2024.

Tabell 2.43 Andel kjøpte varer etter varekategori (i prosent av beløp og beløp i mill. kr) fra de to pilotundersøkelsene samt for 2024

Varekategori	2010 (%)	2019 (%)	2024 (%)	2024 (beløp)
Alkohol	16,0	18,2	12,7	1 397
Tobakk og snus	13,6	15,9	10,9	12 04
Brus og mineralvann	5,6	10,6	7,3	807
Sjokolade og godteri	49,1	6,7	4,5	496
Mat og dagligvarehandel		33,7	42,7	4 711
Andre ¹	15,7	15,0	12,7	1 398
Øvrig ²			9,2	1 019
Sum beløp i mill. kr.				11 032

1. Omfatter klær, sko, kosmetikk, apotekvarer, drivstoff, bolig interiør, bildeler, elektronikk o.l.
2. Øvrig omfatter kafe- og restaurantbesøk, samt diverse tjenester som frisør, reparasjon på bil m.m.

Basert på de to ovennevnte rapportene og årlige grensehandelstall fra SSB, samt prisutvikling iht. konsumprisindeksen og prisindekser fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Statistiska Centralbyrån (SCB), har NIBIO beregnet grove anslag for volumer på de mest sentrale varegruppene fra og med 1999. Disse beregningene er av naturlige årsaker heftet med stor usikkerhet. Hensikten med å inkludere disse tallene er å identifisere mest mulig av den totale tilgangen på mat, på tross av at det er heftet med usikkerhet. Dersom man ikke inkluderer grensehandel, vil man systematisk undervurdere engrosforbruket. Anslaget over grensehandel er inkludert i samletabeller (på egen linje) og også i selvforsyningsgraden med tilbakevirkende kraft f.o.m.1999.

Kort om forutsetningene i anslagene som bygger på pilotundersøkelsene i 2010 og 2019: 5,6 prosent av det som ble handlet, målt i verdi, var innen gruppen brus og mineralvann i 2010. Tilsvarende for 2019 var 10,6 prosent (andel benyttet for årene 2019–2022). Årene mellom 2010 til 2019 har andelen blitt «glattet», mens årene 1999–2009 er

satt lik 2010. I 2024 ble det handlet brus og mineralvann for 807 mill. kr. Det anslås at 50 prosent av varene som kjøpes innen denne kategorien (verdi og volum) inneholder sukker og at sukkeret utgjør 10 vektprosent av innholdet.

496 mill. kr. er beløpet det ble handlet for når det gjelder gruppen sjokolade og sukkervarer. Det anslås at beløpet fordeler seg likt på sukkervarer (50 prosent) og kakaoprodukter (50 prosent). Det anslås at verdiandelen av denne gruppen var 6,7 prosent av totalt grensehandelsbeløp i perioden fra 1999–2022. I 2024 er andelen 4,5 prosent.

Gruppen mat- og dagligvarer utgjorde 33,7 prosent av all grensehandel i 2019 (*mat og dagligvarer* er da ekskl. brus/mineralvann, sjokolade/sukkervarer vin, øl, tobakk o.l.). I denne gruppen anslår NIBIO at kjøtt utgjør 30 prosent, meieri utgjør 15 prosent og korn/melprodukter utgjør 10 prosent (i hele perioden 1999–2025). De resterende 45 prosentene holdes utenfor anslaget, men vil potensielt omfatte kaffe, te, krydder, fisk, frukt, grønnsaker, egg, bearbejdede matprodukter (supper/sauser/pizza) og diverse «non food» produkter som f.eks. såpe, blader etc. Til sammenligning utgjorde gruppen *mat- og dagligvarer* 49,1 prosent i 2010, men da inkluderte denne gruppen også sjokolade og sukkervarer. I 2024 utgjør gruppen mat og dagligvarer 42,7 prosent (4 711 mill. kr).

I og med at undersøkelsen til SSB omfatter verdi og ikke volumer, anslo NIBIO en gjennomsnittlig kilopris for varene innen de ulike kategoriene for 2019, der prisen på kjøtt er anslått til 75 kr per kg, meieri er anslått til 50 kr per kg, korn- og melvarer er anslått til 30 kr per kg, sjokolade og sukkervarer er anslått til 100 kr per kg, mens brus er anslått til 15 kr per liter. Videre har NIBIO korrigert kiloprisene i beregningene etter 2019 basert på konsumprisindeks fra Statistiska centralbyrån (scb) (*Konsumentprisindex (KPI) årsmiddel etter varu-/tjänstegrupp (COICOP)*). Samtlige beløper korrigeres ytterligere med Norges banks valutakurser.

Basert på forutsetningene som er beskrevet ovenfor viser NIBIOs anslag at grensehandel utgjorde 42,3 mill. kg i 2024, noe som tilsvarer 7,6 kg per innbygger, fordelt på kjøtt, meieri, korn/mel, sukkervarer, sjokolade og sukker fra brus. I 2023 viser beregningen av grensehandelen et samlet kjøpt volum av de nevnte kategoriene på 37,0 mill. kg, noe som tilsvarer 6,7 kg per innbygger.

Tabellen 2.44 viser anslag av grensehandelen for utvalgte år i perioden 1999 t.o.m. 2023, foreløpige tall for 2024, samt anslag for 2025. Av tabellen kan man se at grensehandelen utgjorde mellom 12 og 14 kg per innbygger per år før 2020. I 2020 og 2021 var grensehandelen minimal som følge av reiserestriksjoner som følge av koronasituasjonen. I 2022 åpnet grensene og grensehandelen tok seg opp, men ikke på langt nær slik den var før koronapandemien. Tall for 2023 viser et engrosforbruk på 6,7 kg per innbygger og foreløpige tall for 2024 viser et engrosforbruk på 7,6 kg per innbygger. I anslagene for 2025 er det antatt en fortsatt svekket norsk krone, kombinert med en prisstigning i Sverige, men også en økning i årlig beløp benyttet på grensehandel, som samlet sett innebærer en liten økning av grensehandelen i 2025.

Tabell 2.44 Anslått grensehandel i mill. kg og kg per innbygger per år

	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Grensehandel i mill. kg</u>						
Kjøtt	9,0	20,8	21,6	12,5	14,1	14,9
Meieri	17,8	16,7	16,2	9,1	10,5	11,1
Korn/mel	17,7	17,1	18,0	10,4	12,0	12,7
Sukkervarer	4,9	5,0	5,4	1,7	1,8	1,9
Sjokolade	4,9	5,0	5,4	1,7	1,8	1,9
Sukker fra brus	1,9	2,4	5,7	1,7	2,0	2,1
<u>Grensehandel i kg pr. innbygger</u>						
Kjøtt	2,0	4,3	4,0	2,3	2,5	2,6
Meieri	4,0	3,5	3,0	1,6	1,9	2,0
Korn/mel	4,0	3,5	3,4	1,9	2,2	2,3
Sukkervarer	1,1	1,0	1,0	0,3	0,3	0,3
Sjokolade	1,1	1,0	1,0	0,3	0,3	0,3
Sukker fra brus	0,4	0,5	1,1	0,3	0,4	0,4
Sum kg pr. innbygger	12,6	13,9	13,5	6,7	7,6	7,9

Når det gjelder omregning fra kilo til energi i NIBIOs energiberegning, benytter NIBIO de samme energivektene som det øvrige engrosforbruket bygger på, korrigert for volum for de enkelte varegruppene. Fordi varesammensetningen av grensehandel varierer noe fra år til år og består av ulike varer, vil energivekten som benyttes for de ulike årene også variere.

2.5.9 Uspesifisert handel

Under varegruppene som er omtalt tidligere i rapporten (herunder mel, korn, grønnsaker, meieri, kjøtt osv.) har man hensyntatt det som importeres og eksporteres av de respektive matvarene. Imidlertid er det enkelte varer/varegrupper som supper/sauser, barnemat som ikke er melkebasert, fløteerstatninger o.l. som ikke ble inkludert tidligere. Fra og med rapporten i 2020 har NIBIO valgt å inkludere de nye varegruppene og omtale disse som *uspesifisert handel*. Uspesifisert handel består av 25 ulike varenummer i tolltariffen, som NIBIO har gruppert i 13 nye matvarekategorier.

Tabell 2.45 viser at det har vært en økning i nettoimporten (import minus eksport) av uspesifisert handel fra 1999 til 2023. Foreløpige tall for 2024 viser en ytterligere økning. Nettoimport er beregnet som import minus eksport. I begynnelsen av perioden utgjorde majones og remulade en stor del av det som ble eksportert i gruppen *øvrige* i «uspesifisert handel» (spesielt når man regner om volumer til energi).

Tabell 2.45 Uspesifisert handel (nettoimport), kg per innbygger

	1999	2009	2019	2023*	2024*	2025**
Supper/sauser	1,0	2,1	3,2	3,5	3,8	3,6
Tilberedte næringsmidler	0,1	0,2	2,3	2,4	2,8	2,5
Bakegjær	-0,1	1,9	1,2	0,9	0,8	0,8
Eddik	0,3	0,2	0,6	0,3	0,4	0,4
Sukkerfri drops/tyggis	0,4	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4
Is og is krem	0,3	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5
Øvrig ¹	-0,3	0,8	1,1	1,2	1,2	1,2
Sum nettoimport, kg pr. innbygger	1,8	6,0	9,2	9,2	9,8	9,4

1. Omfatter albuminer, barnemat som ikke er melkebasert, fløteerstatninger, majones, remulade, sesamfrø og soyasaus.

I samarbeid med Universitetet i Oslo (UiO) har det blitt utarbeidet energivекter for de 13 nye matvarekategoriene. Merk at energiinnholdet innenfor en matvarekategori og mellom matvarekategoriene varierer mye, noe som gjør at energiinnholdet bør betraktes som anslag.

2.6 Samlet matvareforbruk på engrosnivå og fordeling på de enkelte matvaregrupper

2.6.1 Innledning

I dette kapittelet sammenstiller NIBIO data presentert i kapittel 2.5, samt at UiO gjør beregninger av næringsinnhold i matvarene. Forbruk på engrosnivå av ulike matvaregrupper 1979–2024 er vist i figur 2.1–2.10, der tallene for 2024 er basert på foreløpige tall. Figurene inkluderer også volumer over anslag av grensehandel for de matvaregruppene der dette er beregnet. Tall for anslag av grensehandel inngår ikke i tallene som inngår i «engrosforbruks-begrepet» for de enkelte varegruppene, men omtales separat for de produktene der grensehandel er beregnet. Tabellene 2.46–2.54 viser beregnet forbruk på engrosnivå av matvarer, både totalt og per innbygger, spiselig mengde og innhold av energi og energigivende næringsstoffer. Videre viser tabellene sammensetning av animalsk vs. vegetabilsk mat, norskprodusert andel, selvforsyningsgrad, dekningsgrad m.m. Tallene er basert på beregningene i avsnittene foran. Kapittel 2.6.3 med tabeller er utarbeidet av Avdeling for ernæringsvitenskap, UiO.

2.6.2 Matvaregruppene

Engrosforbruket av korn som mel (inkl. ris og bakervarer) har økt i perioden fra 1979 og fram til midten av 2000-tallet. Engrosforbruket har deretter gått ned fra 90,8 kg per innbygger i 2007 til 79,6 kg i 2024 (ekskl. grensehandel).

Engrosforbruket av poteter totalt har gått fra om lag 62 kg per innbygger per år på slutten av 70-tallet til om lag 51 kg per innbygger i 2024 (ekskl. potetmel). I perioden har spesielt andelen matpoteter gått mye ned, mens det har vært en økning av bearbejdede potetprodukter. Potet er en lagringsvare, noe som innebærer at det vil kunne oppstå en del svingninger i beregnet engrosforbruk fra år til år.

Sett under ett har engrosforbruket av grønnsaker økt i perioden fra 1979 da engrosforbruket utgjorde om lag 46 kg per innbygger og til 77,7 kg per innbygger i 2024 (foreløpige tall). Engrosforbruket påvirkes noe av dyrknings sesongen, noe som innebærer at år det er gode forhold for grønnsaksdyrking, øker engrosforbruket, mens år det er dårlige dyrkingsforhold går grønnsaksforbruket noe ned.

I 1979 var engrosforbruket av frukt og bær 76 kg per innbygger. I 1989 hadde engrosforbruket økt til om lag 79 kg. Utover 90-tallet gikk engrosforbruket noe ned, samtidig som det f.o.m. 1999 er foretatt en metodeendring som innebærer at man sluttet å beregne engrosforbruk av frukt og bær produsert i villahager. Engrosforbruket i 1999 er

anslått til om lag 69 kg per innbygger. Utover på 2000-tallet økte engrosforbruket relativt mye, og i 2009 er engrosforbruket beregnet til om lag 90 kg per innbygger. I 2019 er engrosforbruket beregnet til om lag 85 kg. Foreløpige tall for 2024 anslår engrosforbruket av frukt og bær til 77,8 kg per innbygger, der 11 prosent er bær og 89 prosent er frukt. Hovedvekten av engrosforbruket av frukt består av importerte frukter (druer, bananer, meloner, appelsiner og diverse sitrusfrukter).

Fram til 90-tallet lå engrosforbruk av sukker stort sett på i overkant av 40 kg per innbygger per år. På 2000-tallet har engrosforbruk av sukker gradvis blitt redusert, og i 2019 var engrosforbruket på om lag 24 kg per innbygger. Koronapandemien førte til økt «ordinær» import, som følge av bortfall av grensehandel, noe som igjen førte til økt engrosforbruk av sukker (i.o.m. at grensehandel ikke inngår i engrosforbruket). I 2022–2024 er engrosforbruket av sukker tilbake på om lag 24 kg per innbygger (samme nivå som før koronapandemien). Før koronapandemien økte grensehandel av sukker og sukkervarer fra om lag 1,5 kg per innbygger i 1999 til 2,1 kg per innbygger i 2019 (som kommer i tillegg til engrosforbruket). Under pandemien falt grensehandelen til 0,2 kg per innbygger i 2020 og 0,3 kg i 2021. Etter pandemien har grensehandelen av sukker og sukkervarer tatt seg noe opp igjen, men har ifølge NIBIOs beregninger økt til 1,1 kg per innbygger i 2022, med en påfølgende nedgang til 0,6 kg i 2023 og 0,7 kg per innbygger i 2024. Dette innebærer at det samlede forbruket av sukker (inkl. grensehandel) i realiteten ser ut til å ha gått ned med om lag 1,0 kg per innbygger i 2024 sammenlignet med 2019.

Engrosforbruket av kakao og kakaoprodukter lå mellom 3 og 4 kg per innbygger fra 1985 til 2000. Utover 2000-tallet økte engrosforbruket. Etter 2008 har engrosforbruket stort sett holdt seg på over 6 kg per innbygger. I 2023 var engrosforbruket på 6,8 kg per innbygger, mens foreløpig tall for 2024 viser en nedgang til 6,5 kg per innbygger (eksklusiv grensehandel).

Engrosforbruket av kjøtt (inkl. kjøttbiprodukter) økte fram til begynnelsen av 80-tallet. I 1981 falt forbruket ganske mye, før det igjen økte. I 1990 var forbruket på høyde med forbruket i 1980. Utover 1990- og 2000-årene har forbruket fortsatt å øke. I 2013 var engrosforbruket av kjøtt på 74,5 kg per innbygger. Deretter gikk engrosforbruket ned før det igjen økte til 75,0 kg i 2020 og ytterligere til 78,7 kg i 2021. Foreløpige tall for 2024 viser en nedgang fra 2023 til 2024 i engrosforbruket på 0,2 kg per innbygger, der totalt engrosforbruk av kjøtt inkl. kjøttbiprodukter er på 70,7 kg per innbygger. Utviklingen av totalforbruket bør trolig ses i sammenheng med tallene for grensehandel. I 2019 (før koronapandemien) var grensehandelen av kjøtt på 4,0 kg per innbygger. I 2020 og 2021 er grensehandel av kjøtt beregnet til hhv. 0,5 kg og 0,6 kg. I 2023 og 2024 er de foreløpige anslagene for grensehandelen på hhv. 2,3 kg og 2,5 kg. Engrosforbruket av kjøtt- og kjøttbiprodukter inklusive grensehandel er på 76,3 kg per innbygger i 2019, 75,5 kg i 2020, 79,3 kg i 2021, 77,1 kg i 2022 og 73,3 kg per innbygger i 2023 og 2024.

Engrosforbruket av egg har vært relativt stabilt og ligget mellom 10 til 12 kg per innbygger per år på 70- til og med 2000-tallet, men har økt noe i senere år. I 2024 er engrosforbruket beregnet til 13,6 kg per innbygger.

Det totale engrosforbruket av melk (dvs. hel-, lett- og skummet melk) har gått ned siden 1999, med enkelte unntak. Forbruket per innbygger falt fra 127 kg i 1999 til 74 kg i 2023, og forble tilnærmet uendret i 2024, samtidig som det totale engrosforbruket økte fra 410 til 414 mill. kg fra 2023 til 2024.

Siden 1999 er yoghurt skilt ut fra melk, og engrosforbruket av yoghurt har økt fra 6,8 kg i 1999 til 11,5 kg per innbygger i 2024.

Engrosforbruket av fløte og rømme holdt seg temmelig stabilt i hele perioden 1969–2004, med et forbruk på om lag 6,5 - 6,8 kg per innbygger. I tjueårsperioden 2005–2024 har det vært små endringer i engrosforbruket, og et gjennomsnittlig årlig forbruk på 7,4 kg per innbygger. I 2023 er forbruket beregnet til 7,4 kg per innbygger og i 2024 er forbruket 7,5 kg per innbygger.

Engrosforbruket av konserverte melkeprodukter per innbygger har økt fra 19,8 kg i 1999 til 28,3 kg i 2024. I perioden har det vært en del svingninger, noe som bl.a. skyldes at dette er en sammensatt gruppe av en rekke ulike varer.

Engrosforbruket av ost har økt fra om lag 8,9 kg til 20,0 kg per innbygger i perioden 1969 til 2021. Veksten har i stor grad vært drevet av økt konsum av hvite oster. I tiårsperioden fra 2010 til 2019 lå gjennomsnittlig engrosforbruk av ost på under 18 kg per innbygger, i perioden 2020–2021 økte forbruket til 20 kg per innbygger, før det falt til 18,7 kg i 2022. Forbruket steg igjen fra 2023, og nådde 20,4 kg per innbygger i 2024, en økning på 0,7 kg fra året før. Ost er, sammen med blant annet kjøtt, en av varekategoriene som har vært påvirket av koronapandemien. Det økte engrosforbruket kan blant annet forklares med redusert grensehandel, og forbrukstallene bør derfor ses i sammenheng med grensehandelstall.

Smørforbruket gikk ned fra 5,5 kg per innbygger i 1969 til 3,4 kg per innbygger i 1989. Forbruket i perioden 1999–2009 gikk videre ned fra 3,3 til 2,9 kg per innbygger. Fra 2010 begynte smørforbruket å stige fram til 3,7 kg per innbygger i 2018, før det gikk ned til 3,5 kg i 2019. Forbruket har vært relativt stabilt med et gjennomsnitt på ca. 3,5 kg ost per innbygger siden 2019. I 2024 var forbruket 3,7 kg per innbygger, en økning på 0,2 kg fra året før. Smør er en av varegruppene som til en viss grad er påvirket av grensehandel, noe som dermed har hatt innvirkning på forbrukstallene de siste årene.

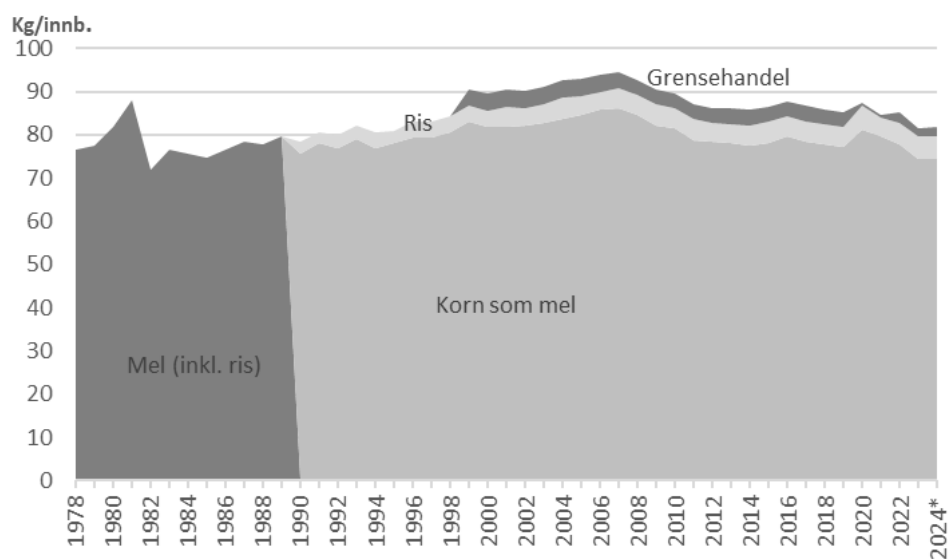
Engrosforbruket av margarin er betydelig redusert siden 1950-tallet. Fra et forbruk på 24 kg per innbygger i begynnelsen av 1950-årene, har det falt til 7,4 kg per innbygger i 2024. Størstedelen av nedgangen fant sted før 1980. Fra 2023 til 2024 har det vært en nedgang på om lag 0,1 kg per innbygger.

Statistikken for annet fett er usikkert etter 1988. Fra og med 1988 er engrosforbruket av annet fett anslått til 4 kg per innbygger per år.

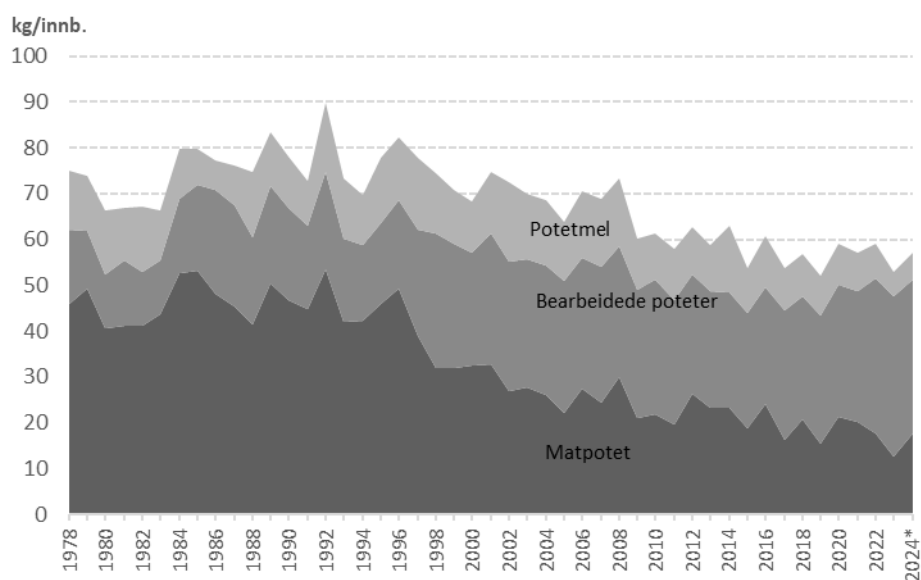
Beregnet anslag for grensehandel av kjøtt, meierivarer, korn/mel, sukkervarer, sjokolade og sukker fra brus er inkludert i rapporten, og kommer i tillegg til engrosforbruket av de øvrige varegruppene. Anslagene er gjort f.o.m. 1999. Koronapandemien førte til tilnærmet stengte grenser, og det var først mot slutten av 2021 at grensene igjen ble åpne for mer grensehandel. Beregninger for 2022 viser at grensehandel tok seg noe opp som følge av åpne grenser, men at volumene foreløpig er lavere enn før koronapandemien. Grensehandelstall for 2023 viser en reduksjon fra 2022, men reduksjonen kan skyldes SSB sin omlegging av metodikk for innhenting av data og registrering. Fra 2023 til 2024 gikk grensehandelen opp for alle de nevnte varegruppene.

Anslagene for grensehandel av sukker/sukkervarer, dvs. forbruk av sukkervarer og sukker i sukkerholdig brus, utgjorde 1,5 kg per innbygger i 1999 og 0,7 kg i 2024. For gruppen kakao/sjokolade viser beregnet volum et årlig forbruk fra grensehandel på om lag 1,1 kg per innbygger i 1999, mens i 2024 er grensehandelen beregnet til 0,3 kg per innbygger. Grensehandelen av meierivarer omfatter melk, fløte, ost, rømme, yoghurt og øvrige meieriprodukter. I 1999 utgjorde grensehandel av meierivarer om lag 4,0 kg per innbygger, mens tall for 2024 viser at grensehandelen utgjør om lag 1,9 kg per innbygger. Grensehandel av kjøtt har også vært beregnet tidligere år, men i 2020 ble det foretatt en metodeendring for beregningen av kjøtt. Etter ny metode utgjorde grensehandelen 3,1 kg i 2002 og 4,6 kg i 2014. Etter 2014 har grensehandelen gått noe ned, og i 2019 ble grensehandelen av kjøtt beregnet til 4,0 kg per innbygger. I 2024 er grensehandelen anslått til 2,5 kg per innbygger. For gruppen korn og mel viser beregnede anslag at det har vært en reduksjon i grensehandelen fra om lag 4,0 kg per innbygger i 1999 til 2,2 kg per innbygger i 2024.

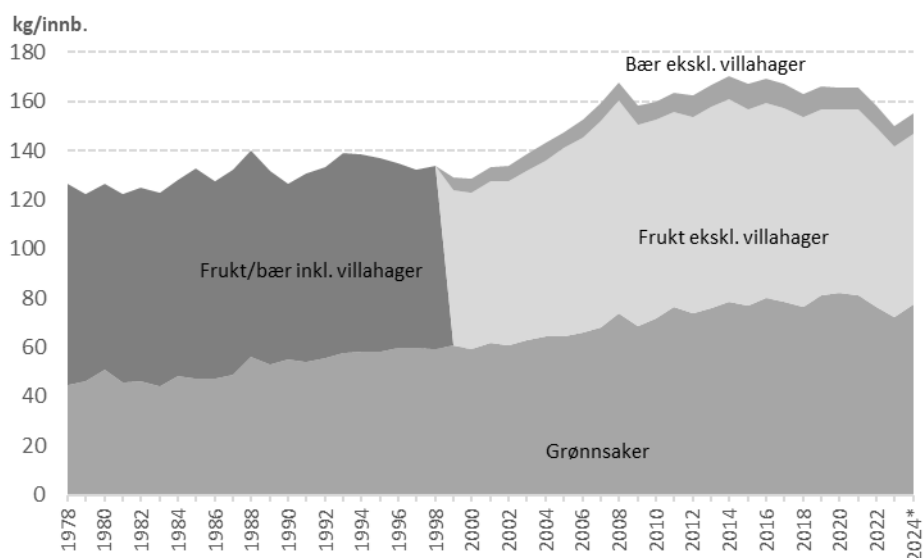
Figur 2.1 Engrosforbruk av matmel inkl. ris, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel av korn/mel f.o.m. 1999)

Figur 2.2 Engrosforbruk av poteter, kg pr. innbygger

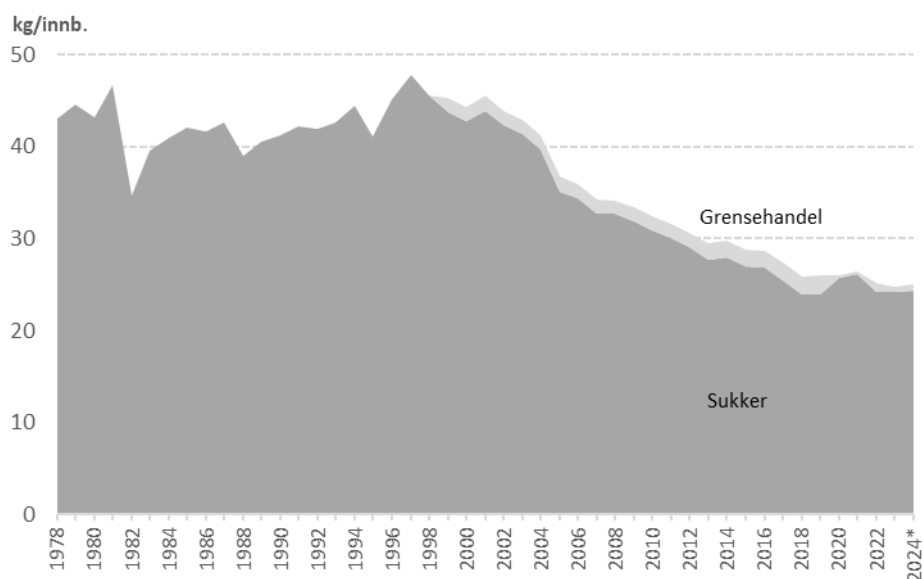

Figur 2.3 Engrosforbruk av grønnsaker, frukt/bær, kg pr. innbygger

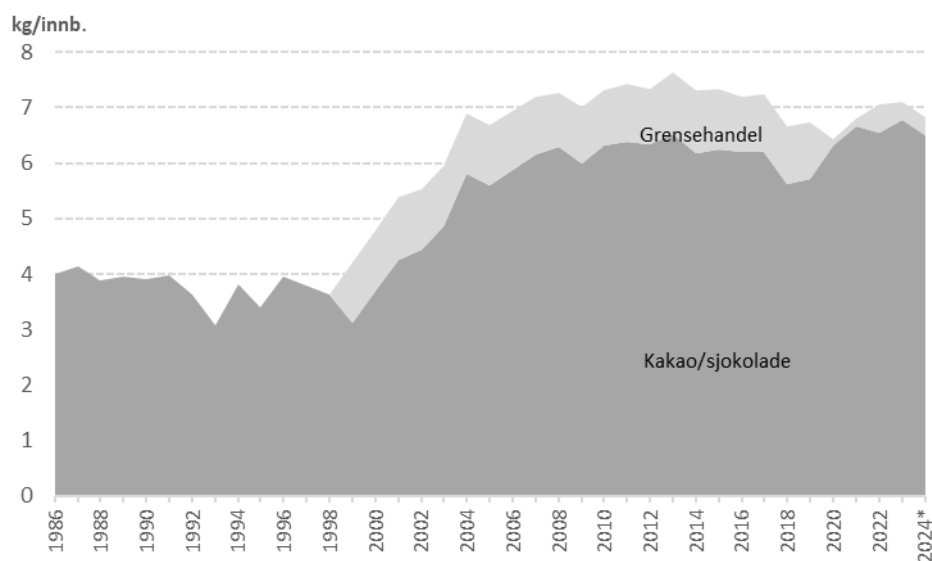

F.o.m. 1999 er beregningen eksklusive tillegg for frukt og bær produsert i villahager.

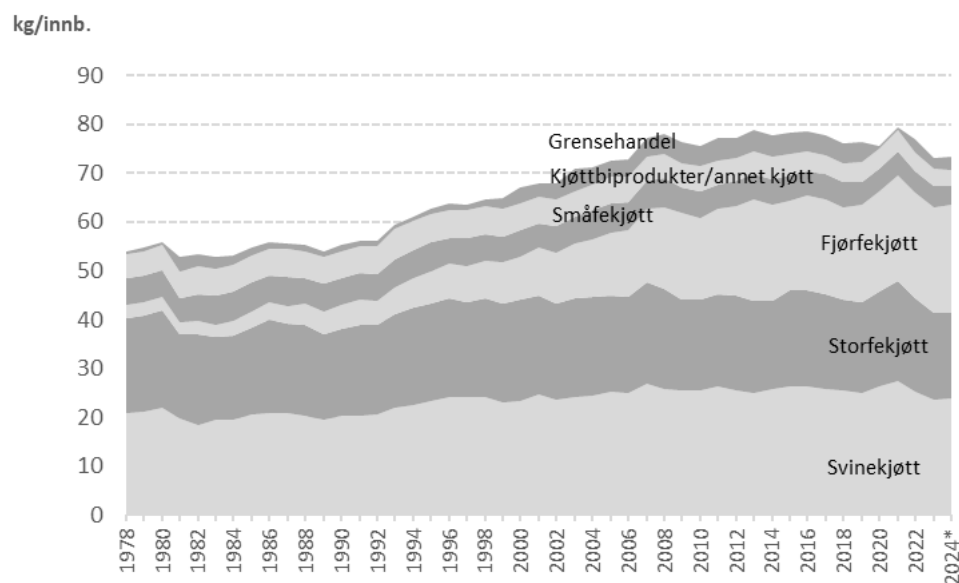
Figur 2.4 Engrosforbruk av sukker, sukkervarer og honning, omregnet til sukker, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel av sukkervarer og sukker i brus f.o.m. 1999)

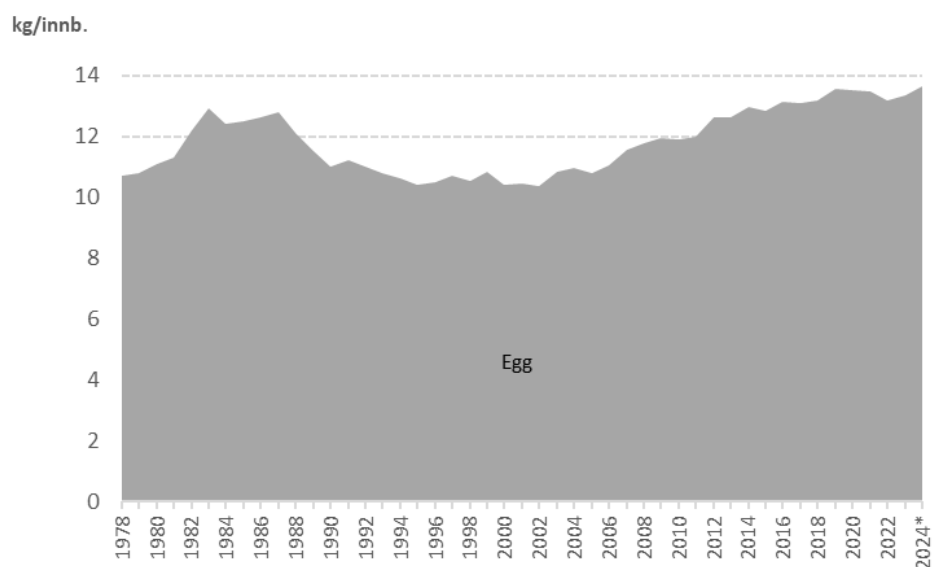
Figur 2.5 Engrosforbruk av kakao og sjokolade, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel f.o.m.1999)

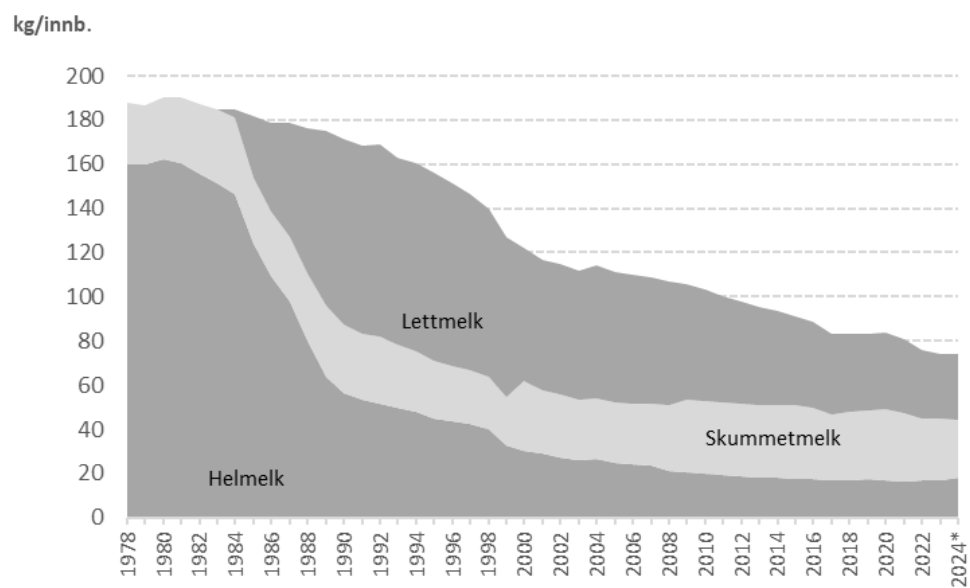
Figur 2.6 Engrosforbruk av kjøtt, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel f.o.m. 1979)

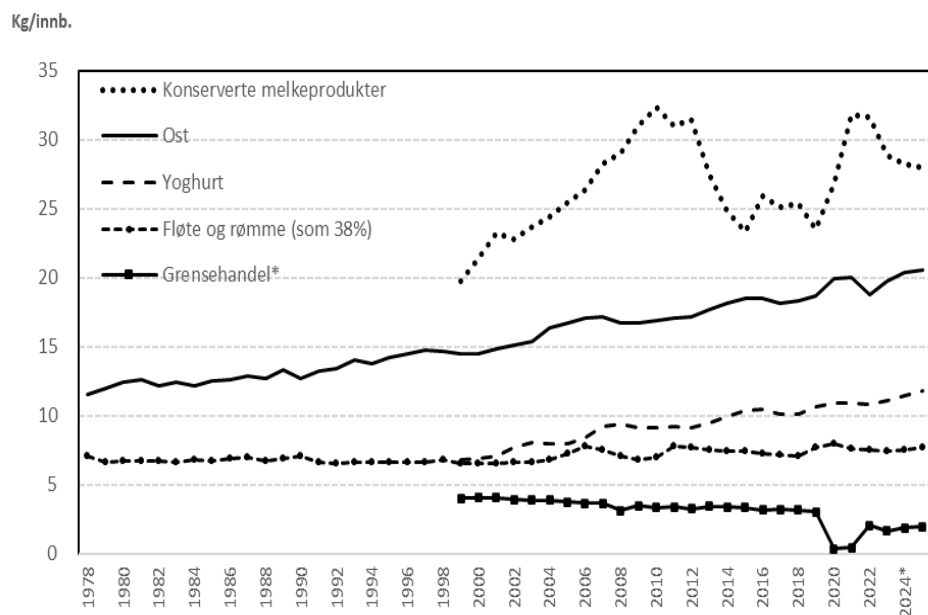
Figur 2.7 Engrosforbruk av egg, kg pr. innbygger

Figur 2.8 Engrosforbruk av melk, kg pr. innbygger

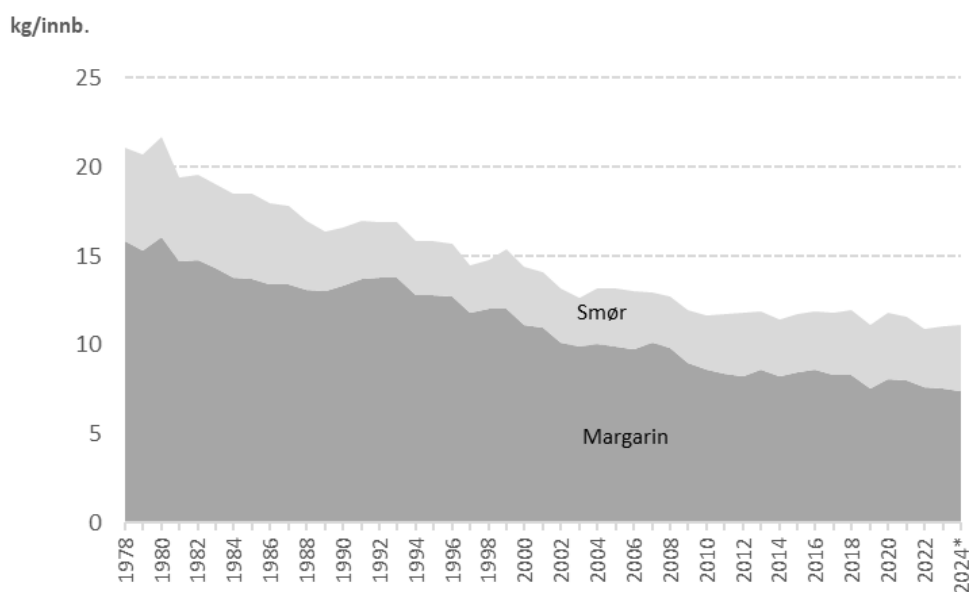

Figur 2.9 Engrosforbruk av fløte/rømme, yoghurt, ost og konserverte melkeprodukter, kg pr. innbygger (inkl. samlet anslag grensehandel av meierivarer f.o.m. 1999)

* Grensehandel omfatter alt av meierivarer, også smør og melk

Figur 2.10 Engrosforbruk av smør og margarin, kg pr. innbygger

Tabell 2.46 Forbruk på engrosnivå av matvarer, mill. kg

	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Korn, som mel	330	268	306	323	371	397	413	411	414	417
Ris, gryn og mel	5	7	10	13	16	23	26	29	29	29
Poteter, friske ¹	314	305	255	220	143	102	82	70	99	96
Potetprodukter ¹	..	27	46	81	120	135	150	192	186	194
Potetmel ¹	50	39	33	51	53	54	47	30	32	39
Sukker/sukkervarer ⁷	136	163	182	171	195	154	128	134	136	134
Erter/nøtter/kakao ²	14	24	29	20	28	42	49	54	51	53
Kakaoprodukter ²	..	..	..	17	14	29	31	37	36	37
Grønnsaker ³	120	156	189	225	270	331	434	398	433	424
Frukt og bær ³	140	259	309	332	307	433	454	428	434	436
Kjøtt ⁴	113	157	208	210	266	335	374	380	384	380
Kjøttbiprodukter	8	11	13	13	15	14	13	12	10	11
Egg	25	37	44	49	48	58	72	74	76	76
Fisk ⁶	..	..	..	..	..	103	104	102	101	102
Helmelk ⁵	660	667	652	269	145	98	93	94	99	104
Lettmelk ⁵				335	324	251	186	164	169	170
Skummet melk ⁵	34	55	107	136	99	161	165	152	146	144
Yoghurt ⁵	..	..	..	..	30	44	57	61	64	66
Melkeprodukter ⁵	11	45	59	78	88	150	126	160	158	157
Fløte, rømme (38%) ⁵	17	26	27	29	29	33	41	41	42	43
Ost ⁵	27	35	49	56	65	81	100	109	114	115
Smør ⁵	13	21	22	14	15	14	19	19	20	21
Margarin ⁵	82	73	62	55	54	44	40	42	41	41
<i>Herav lettmargin⁵</i>			1	8	11	12	6	6	7	7
Annet fett	13	17	20	17	18	19	21	22	22	22
Uspesifisert handel ⁸	..	..	..	..	8	29	49	51	55	53
Grensehandel ⁹	..	..	..	..	56	67	72	37	42	45

Alle serier er revidert i 2008 tilbake til 1999.

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

- Poteter friske er matpoteter, potetprodukter er omregnet til friske poteter f.o.m. 1989. Hele tidsserien for potetmel er omregnet til friske poteter.
- Kakao og kakaoprodukter som egen gruppe f.o.m. 1989. F.o.m. 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sjokolade. Dette volumet inngår imidlertid ikke her, men i gruppen «Grensehandel».
- Grønnsaker revidert serie i 1980 og 1986. Frukt og bær revidert i 1977, 1986 og 1999.
- Anslag for grensehandel av kjøtt inngår i gruppen «Grensehandel».
- Diverse revideringer gjennomført i 2008 omfatter justeringer tilbake til 1999, herunder a) Skummet melk omfatter også lettmelk med høyst 0,7 % fett (tidligere betegnet ekstra lettmelk). b) Yoghurt trukket ut fra andre Melke kategorier. c) Justering av faktorer og omfang av gruppen konserverte melkeprodukter. d) Slutt med lagerføring av ost og smør. e) Justering av smør i smørblandet margarin. f) Lettmargarin definert av markedsaktørene, med tillegg for all margarin som inngår i smørblandet margarin samt matfett.
- Tall for fisk er angitt som produktvekt og er usikre, samt at de er beregnet med en annen metode enn øvrige matvarer.
- Sukker omfatter sukker, honning og sukkervarer (omregnet til sukker). F.o.m. 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sukker og sukkervarer. Dette volumet inngår i gruppen «Grensehandel».
- Omfatter sammensatte varer ref. kap. 2.5.9, f.o.m. 1999.
- F.o.m. 1999 er det gjort anslag av grensehandel. Anslaget er usikkert, og holdes derfor utenom de øvrige tallene. Anslaget omfatter matvaregruppene kjøtt, meieri, sukker (sukkervarer og sukker i brus) og kakao (sjokolade).

Tabell 2.47 Forbruk på engrosnivå av matvarer, kg per innbygger

	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Korn, som mel	97,2	69,1	75,1	76,4	83,1	82,2	77,2	74,4	74,4	74,2
Ris, gryn og mel	1,5	1,8	2,5	3,1	3,6	4,8	4,8	5,3	5,3	5,1
Poteter, friske ¹	92,5	78,7	62,5	50,3	32,0	21,1	15,4	12,8	17,8	17,1
Potetprodukter ¹	..	7,0	11,5	21,3	27,0	28,0	28,0	34,7	33,4	34,6
Potetmel ¹	14,6	9,9	8,1	12,0	11,8	11,2	8,8	5,5	5,8	7,0
Sukker/sukkervarer ⁷	40,1	42,0	44,6	40,5	43,8	31,9	23,9	24,2	24,3	23,8
Erter/nøtter/kakao ²	4,1	6,2	7,1	4,7	6,3	8,7	9,2	9,7	9,2	9,5
Kakaoprodukter ²	..	..	..	3,9	3,1	6,0	5,7	6,8	6,5	6,5
Grønnsaker ³	35,4	40,2	46,4	53,1	60,6	68,5	81,2	72,1	77,7	75,5
Frukt og bær ³	41,2	66,8	76,0	78,6	68,7	89,6	84,9	77,6	77,8	77,6
Kjøtt ⁴	33,3	40,5	51,1	49,7	59,6	69,3	69,9	68,8	69,0	67,6
Kjøttbiprodukter	2,4	2,8	3,2	3,1	3,3	2,9	2,3	2,2	1,7	2,0
Egg	7,4	9,5	10,8	11,6	10,8	11,9	13,6	13,4	13,6	13,6
Fisk ⁶	..	..	..	..	..	21,2	19,4	18,5	18,1	18,1
Helmelk ⁵	194,5	172,0	160,1	63,6	32,4	20,3	17,4	17,0	17,8	18,5
Lettmelk ⁵	..	..	..	79,2	72,6	51,9	34,8	29,7	30,3	30,3
Skummet melk ⁵	10,0	14,2	26,3	32,2	22,2	33,3	30,9	27,6	26,2	25,6
Yoghurt ⁶	..	..	..	..	6,8	9,2	10,7	11,1	11,5	11,8
Melkeprodukter ⁵	3,2	11,6	14,5	18,5	19,8	31,0	23,5	28,9	28,3	28,0
Fløte, rømme ⁵	5,0	6,7	6,6	6,9	6,5	6,8	7,7	7,4	7,5	7,7
Ost ⁵	8,0	9,0	12,0	13,2	14,5	16,8	18,7	19,7	20,4	20,6
Smør ⁵	3,8	5,4	5,4	3,4	3,3	2,9	3,5	3,5	3,7	3,7
Margarin ⁵	24,2	18,8	15,3	13,0	12,1	9,0	7,6	7,5	7,4	7,3
<i>Herav lettmargin⁵</i>			0,2	1,9	2,5	2,5	1,1	1,2	1,3	1,3
Annet fett	3,8	4,4	4,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Uspesifisert handel ⁸	..	..	..	..	1,8	6,0	9,2	9,2	9,8	9,4
Grensehandel ⁹	..	..	..	..	12,6	13,9	13,5	6,7	7,6	7,9
Middelfolkemengde	3394	3877	4073	4227	4462	4829	5348	5520	5572	5617

Alle serier er revidert i 2008 tilbake til 1999.

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

- Poteter friske er matpoteter, potetprodukter er omregnet til friske poteter f.o.m. 1989. Hele tidsserien for potetmel er omregnet til friske poteter.
- Kakao og kakaoprodukter som egen gruppe f.o.m. 1989. F.o.m 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sjokolade. Dette volumet inngår imidlertid ikke her, men i gruppen «Grensehandel».
- Grønnsaker revidert serie i 1980 og 1986. Frukt og bær revidert i 1977, 1986 og 1999.
- Anslag for grensehandel av kjøtt inngår i gruppen «Grensehandel».
- Diverse revideringer gjennomført i 2008 omfatter justeringer tilbake til 1999, herunder a) Skummet melk omfatter også lettmelk med 0,7 % fett eller mindre (tidligere betegnet ekstra lettmelk). b) Yoghurt trukket ut fra andre Melke kategorier. c) Justering av faktorer og omfang av gruppen konserverte melkeprodukter. d) Slutt med lagerføring av ost og smør. e) Justering av smør i smørblandet margarin. f) Lettmargarin definert av markedsaktørene, med tillegg for all margarin som inngår i smørblandet margarin, samt matfett.
- Tall for fisk er angitt som produktvekt og er usikre, samt at de er beregnet med en annen metode enn øvrige matvarer.
- Sukker omfatter sukker, honning og sukkervarer (omregnet til sukker). F.o.m. 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sukker og sukkervarer. Dette volumet inngår kun i gruppen «Grensehandel».
- Omfatter sammensatte varer ref. kap. 2.5.9, f.o.m. 1999.
- F.o.m. 1999 er det gjort anslag av grensehandel. Anslaget er usikkert, og holdes derfor utenom de øvrige tallene. Anslaget omfatter matvaregruppene kjøtt, meieri, sukkervarer, sukker i brus og kakao (sjokolade).

2.6.3 Energi og energigivende næringsstoffer

Matmengdene på engrosnivå er omregnet til spiselig mengde (tabell 2.48) og næringsberegnet (tabell 2.49–2.50) av Universitetet i Oslo.

Tabell 2.48 Matmengde på engrosnivå. Spiselig mengde, gram per person per dag¹

	1975	1980	1990	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Kornvarer, som mel ²	205	224	214	231	250	238	225	222	235	225	227	218	218
Poteter ³	173	157	153	143	132	138	112	120	129	122	122	116	125
Grønnsaker	96	129	134	150	157	177	198	200	202	201	190	179	192
Erter, bønner tørre				6	5	5	6	6	7	11	12	13	12
Frukt og bær	172	178	169	184	186	198	203	191	187	190	184	172	173
Kjøtt ⁴	119	126	120	143	151	154	159	153	159	168	157	158	158
Fisk som filet ⁵				39	41	37	38	37	36	37	36	35	34
Egg	23	27	26	24	26	29	31	33	33	32	32	32	33
Helmelk ⁶	480	461	182	120	86	54	47	42	44	43	45	47	49
Lettmelk	-	-	229	165	163	147	114	105	93	89	84	81	83
Lettmelk med høyst 0,7 % fett ⁷				35	29	39	53	46	57	56	53	50	47
Skummet melk	73	109	135	122	47	42	26	20	28	27	25	25	25
Yoghurt						23	28	27	30	30	30	30	31
Konserverte melkeprodukter				68	73	91	64	62	70	84	87	79	77
Fløte, 38 % fett	18	20	21	19	22	20	21	19	22	22	21	20	21
Ost	28	34	35	40	47	45	51	50	54	55	51	54	56
Smør ⁸	13	16	7	7	5	5	6	7	7	7	6	7	7
Margarin ⁹	48	44	37	32	28	24	27	24	24	24	24	23	23
- lettmargin	-	-	6	8	5	5	4	3	3	3	3	3	3
Matolje, annet fett	17	13	11	11	11	12	13	12	12	12	11	11	11
Sukker ¹⁰	89	118	113	115	98	85	74	66	71	72	66	66	67
Diverse ¹¹	14	16	24	25	27	33	34	32	38	36	34	32	33

* Foreløpige tall.

1. Se avsnitt 2.5 i Tillegg 1 for detaljer om matvaredatabasen og kostberegningene. Næringsberegningene gjennomføres for de nyeste foreløpige tallene i matforsyningsstatistikken og for endelige tall for året før.
2. Inkluderer ris og kli og fra 2006 maisprodukter.
3. Inkluderer potet brukt til potetprodukter og fra 2006 poteter brukt til produksjon av potetmel.
4. Inkluderer blod og innmat. Fra 2016 er spiselig andel endret fra 75,0 til 77,5 % for storfe og fra 85,0 til 88,4 % for svin. Mengden kjøttbiprodukter som inngår i næringsberegningen er fra 2018 redusert basert på ny metode (se kap. 2.5.2.5). Fra 2023 er spiselig andel kylling økt fra 65 til 80 %.
5. Mengden fisk som inngår i næringsberegningen er fra 2018 basert på ny metode for måling av forbruket av fisk og sjømat (se kap. 3).
6. Inkluderer til og med 2002 helmelk brukt i konserverte melkeprodukter, og fra 2006 melkeprodukter beregnet som råvare melk og fløte.
7. Inkluderer til og med 2002 skummet melk brukt i konserverte melkeprodukter.
8. Inkluderer ikke smør i smørblandet margarin.
9. Inkluderer smørblandet margarin. Fra 2015 er importert margarin inkludert i beregningen. I 2015 utgjorde importert margarin 1,25 kg per person per år, eller 3,4 gram per person per dag.
10. Inkluderer sirup, honning og sukkervarer, omregnet til sukker.
11. Inkluderer nøtter, kakao, potetmel og fra 1986 sjokolade som råvarer. Fra 2006 eksklusive potetmel.

Tabell 2.49 gir oversikt over kostens innhold av energi og energigivende næringsstoffer på engrosnivå. Grensehandel inngår ikke i energi- og næringsberegningene, men omtales separat, se side 69.

Fra midten av 1970-årene til 2010 gikk kostens fettinnhold ned fra 40 til 35 prosent av energien (energiprosent), men det har siden økt. Fra 2015 har fettinnholdet ligget rundt 37 og 38 energiprosent, og utgjorde ca. 37 energiprosent i 2023 og 2024.

Kostens innhold av mettede fettsyrer ble redusert fra 16 til 14 energiprosent fra 1980 til 1990. Siden 2015 har kostens innhold av mettede fettsyrer ligget mellom 14 og 15 energiprosent, og var på ca. 15 energiprosent i 2023 og 2024.

Kostens innhold av flerumettede fettsyrer har siden 1980-årene holdt seg på 5 til 6 energiprosent, og har vært ca. 6 energiprosent siden 2015. Kostens innhold av transfettsyrer har gått betydelig ned over tid, og har utgjort under 1 energiprosent siden 2005.

Proteininnholdet i kosten har siden 1970-årene økt fra 12 til ca. 16 energiprosent. I perioden 2010–2020 var proteininnholdet rundt 15 energiprosent, men har utgjort ca. 16 energiprosent siden 2021.

Karbohydratinnholdet i kosten utgjorde rundt 50 til 52 energiprosent i 1980- og 1990-årene. I perioden 2010–2024 har karbohydratinnholdet gått ned fra 48 til ca. 45 energiprosent. I tillegg har kostfiber bidratt med ca. 2 energiprosent i denne perioden.

Kostens innhold av tilsatt sukker økte fra ca. 15 til 17 energiprosent i perioden 1980–2000, men har siden gått betydelig ned. Tilsatt sukker utgjorde ca. 11 energiprosent i 2019 og ca. 12 energiprosent siden 2020. Dersom det tas hensyn til anslagene for grensehandel i næringsberegningen, vil tilsatt sukker utgjøre ca. 12 energiprosent i hele perioden 2019–2024.

Innholdet av kostfiber økte fra 23 til 26 gram per person per dag i perioden 1980–2015. I 2024 var kostfiberinnholdet 29 gram per person per dag. Dette tilsvarer 2,6 gram kostfiber per MJ, og er lavere enn anbefalt nivå på minst 3 gram kostfiber per MJ.

Tabell 2.49 Innhold av energi og energigivende næringsstoffer i matmengden på engrosnivå. Mengde per person per dag¹

	1975	1980	1990	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Energi, MJ	12,2	13,3	12,2	12,0	11,9	11,7	11,5	11,1	11,5	11,4	11,2	11,0	11,1
Protein, g	87	94	94	95	100	100	99	98	104	106	102	101	101
Fett, g ²	129	135	111	110	112	112	115	114	114	114	111	111	112
-mettede fettsyrer, g ³	54	57	45	47	49	48	45	44	44	44	44	44	44
-enumettede f.s., g	46	48	40	36									
-flerumettede f.s., g	20	21	18	19									
-cis enumett. f.s., g					37	39	43	43	43	42	41	41	41
-cis flerumett. f.s., g					17	16	17	17	18	18	18	17	17
-transumett. f.s., g					2	2	1,3	1,3	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Karbohydrat, g	345	390	375	369	345	330	315	297	309	305	300	292	293
-tilsatt sukker, g	91	120	118	120	105	95	84	75	81	82	77	76	76
Kostfiber, g ⁴	21	23	22	24	25	26	26	26	31	31	30	28	29
Karbohydrat inkl. kostfiber, g											330	320	322
Energifordeling:													
Protein, %	12	12	13	13	14	15	15	15	15	16	16	16	16
Fett, %	40	38	35	34	35	35	37	38	37	37	37	37	37
-mettede f.s., %	16	16	14	15	15	15	14	15	14	14	14	15	15
-enumettede f.s., %	14	13	12	11									
-flerumettede f.s., %	6	6	6	6									
-cis enumett. f.s., %					11	12	14	14	14	14	14	14	14
-cis flerumett. f.s., %					5	5	6	6	6	6	6	6	6
-transumett. f.s., %					0,7	0,6	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Karbohydrat, %	48	50	52	52	49	48	47	45	46	45	46	45	45
-tilsatt sukker, %	13	15	17	17	15	14	12	11	12	12	12	12	12
Kostfiber, %					2	2	2	2	2	2	2	2	2
Karbohydrat inkl. kostfiber, %											48	47	47

*Foreløpige tall.

1. Se Tillegg 1 avsnitt 2.5 for detaljer om matvaredatabasen og kostberegningene.
2. Fra 2015 er importert margarin inkludert i beregningen. I 2015 utgjorde importert margarin 1,25 kg per person per år, eller 3,4 gram per person per dag.
3. Fra 2014 er sammensetningen av "annet fett" endret i beregningen. Oljer med høy andel mettede fettsyrer (som var vanligere å bruke før) er i stor grad erstattet med oljer med lavere andel mettede fettsyrer.
4. Fra 2020 er det brukt nye tall for innholdet av kostfiber i korn og kornprodukter i beregningen. De er basert på en ny analysemetode som gir høyere innhold av kostfiber enn tidligere analyser. Endringen tilsvarer 3 gram mer kostfiber per person per dag i 2023.

De største fettkildene i kosten er melk og meieriprodukter, kjøtt, margarin og annet spisefett (tabell 2.50). Mengden fett som kommer fra melk og meieriprodukter gikk ned mellom 1980 og 2000. Det har vært en vridning i fettkildene fra melk og smør til ost og fløte siden 1975. Mengden fett som kommer fra kjøtt økte fra 1975 til 2000. Mengden fett fra margarin gikk betydelig ned fra 1975 til 2010. I perioden 2010 til 2024 har mengden fett fra henholdsvis melk og meieriprodukter, kjøtt og margarin forandret seg lite.

Tabell 2.50 Kilder til fett. Matvarer på engrosnivå. Mengde fett, gram per person per dag¹

	1975	1980	1990	2000	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Melk og meieriprodukter	42	46	33	31	32	31	32	33	32	31	31	32
- melk, yoghurt	18	18	11	8	5	4	4	4	4	4	4	4
- fløte, rømme	6	7	7	7	8	8	8	9	8	8	8	8
- ost	8	9	9	11	12	12	12	13	13	12	13	13
- smør ²	10	13	6	6	4	5	6	6	5	5	5	6
- konserverte melkeprodukter					3	2	2	2	2	2	2	2
Margarin ³	39	36	28	22	17	19	17	16	16	16	16	16
- lettmargin	-	-	3	3	2	2	1	1	1	1	1	1
Matolje, annet fett	12	13	11	11	11	13	12	12	12	11	11	11
Kjøtt	21	22	20	27	26	27	26	26	26	27	27	27
Fisk					2	2	2	2	2	2	2	2
Andre matvarer	15	18	20	19	25	23	24	25	25	24	23	24
- kornvarer	-	-	-	5	5	4	4	4	4	4	4	4
- egg	-	-	-	2	3	3	4	4	3	3	3	4
- nøtter, frø ⁴	-	-	-	5	9	9	9	9	9	9	8	8
- kakao, kakaoprodukter	-	-	-	3	6	6	5	6	6	6	6	6
- annet	-	-	-	4	2	1	2	2	2	2	2	2
Fett totalt	129	135	111	110	112	115	114	114	114	111	111	112

*Foreløpige tall.

1. Se avsnitt 2.5 i Tillegg 1 for detaljer om matvaredatabasen og kostberegningene.

2. Inkluderer ikke smør i smørblandet margarin.

3. Inkluderer smørblandet margarin.

4. Inkluderer oliven fra 2022.

Anslag grensehandel og næringsinnhold

Anslag grensehandel (se kap. 2.5.8) og uspesifisert handel (se kap. 2.5.9) inngår ikke i energi- og næringsberegningene som er vist i tabell 2.49–2.50.

Det er beregnet hvordan NIBIOs grove anslag for grensehandel av varegruppene kjøtt, meieri, korn- og melvarer, sukkervarer, kakao (sjokolade) og sukker i brus kan påvirke næringsinnholdet i engrosforbruket av matvarer.

Ifølge beregningene for 2024 vil det å legge til anslagene for grensehandel øke kostens innhold av energi med 0,2 MJ per person per dag. Regnet som andel av energiinnholdet (energiprosent) vil tillegg for grensehandel kun føre til små endringer. Kostens innhold av protein og mettede fettsyrer vil øke med 0,1 energiprosent, fett vil reduseres med 0,1 energiprosent, mens energiprosent for karbohydrater, tilsatt sukker og kostfiber vil bli uendret.

2.7 Norskprodusert andel av matvareforbruket – selvforsyningsgrad – selvforsyningsevne

Selvforsyningsgraden angir hvor stor andel av engrosforbruket av matvarer (regnet på energibasis) som kommer fra norsk produksjon. Selvforsyningsgraden er således basert på fordeling av forbruket på norske og importerte produkter i det enkelte år. Denne fordelingen vil være påvirket av priser, kvalitetskrav, internasjonale handelsavtaler mv. Selvforsyningsgraden gir ikke et fullstendig bilde av mulighetene for å dekke matvarebehovet med innenlandsk produksjon, for eksempel både eksporteres og importeres det betydelige mengder mat som f.eks. ost. Eksporten av ost kommer ikke til uttrykk i selvforsyningsgraden, mens importen kommer til uttrykk. Eksport av fiskeolje som kunne vært brukt til margarinproduksjon og import av soyabønner/planteoljer til margarinproduksjon, blir behandlet på samme måte. Det samme gjelder eksport og import av fisk. Når evnen til å dekke matvarebehovet med norsk produksjon (selvforsyningsevnen) skal vurderes, bør det derfor tas hensyn til matvareeksporten (dekningsgrad).

Heller ikke dekningsgraden med matvareeksporten gir et fullstendig bilde av selvforsyningsevnen. Dette skyldes at forbruket i krisesituasjoner vil kunne legges om til større andel planteprodukter. Energitalpet er stort når planteprodukter som kunne nyttes direkte til mat, blir brukt til fôr. Det må også tas hensyn til at en del av kraftfôret som nyttes i husdyrproduksjonen er importert, og at det både i fiskeriene og i jordbruket også nyttes andre importerte innsatsfaktorer. I tillegg vil man kunne redusere krav til kvalitet til det som går til matproduksjon (for eksempel mat som i dag går til fôr, kan man benytte som menneskeføde). Effektene av å endre matvareforbruket i retning av planteprodukter vil i kortvarige kriser (varighet 2–3 år) til dels kunne utlikne/overstige virkningen av bortfall av importerte innsatsfaktorer. Tabell 2.51 viser energiinnholdet i engrosforbruket av matvarer. Foreløpige tall for 2024 viser at den samlede mengden energi går opp fra 2023.

Tabell 2.51 Forbruk av matvarer på engrosnivå. TJ (terajoule)

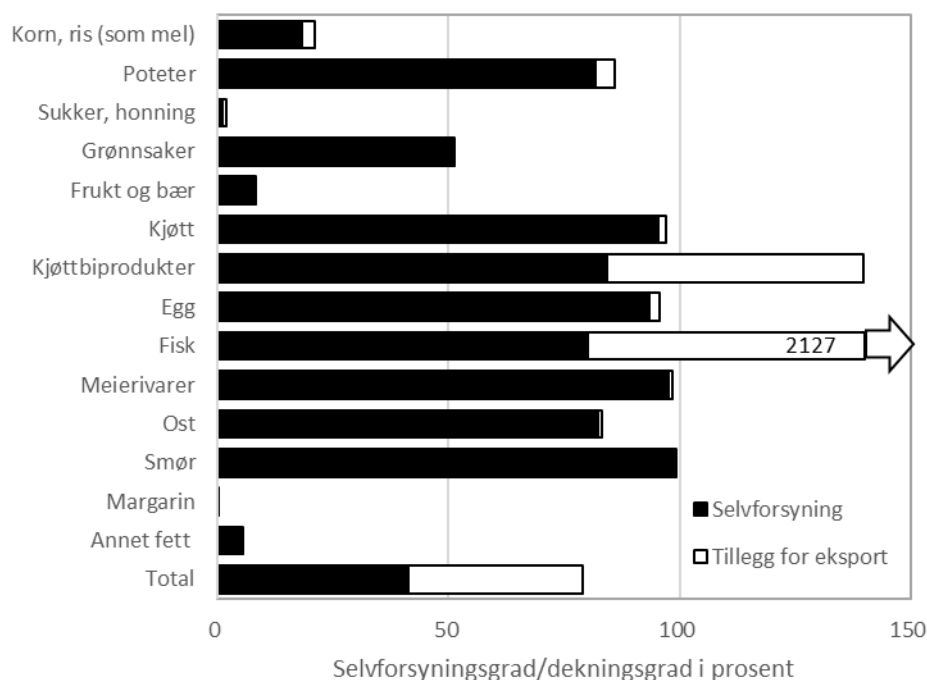
	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Korn, som mel					5374	5753	5984	5957	6009	6043
Ris gryn og mel					238	347	385	436	439	432
Poteter friske	1050	890	750	650	420	299	241	207	292	282
Potetprodukter		80	140	240	354	397	441	564	548	571
Potetmel		110	100	150	154	159	138	89	95	115
Sukker/sukkervarer	2200	2630	2950	2780	3175	2506	2080	2170	2205	2176
Erter, nøtter, kakao ¹	210	360	480	610	363	546	644	722	680	712
Kakao					303	629	664	814	787	793
Grønnsaker	110	140	180	210	250	306	402	368	401	392
Frukt og bær	340	510	610	650	604	852	894	844	854	858
Kjøtt	1070	1370	1810	1830	2126	2570	2830	2828	2863	2840
Kjøttbiprodukter	50	70	80	80	88	82	75	73	58	66
Egg	150	180	210	230	231	276	345	352	363	364
Fisk ²	350	560	460	520	369	362	416	391	383	387
Helmelk	1900	1910	1870	770	415	282	267	270	285	298
Lettmelk				660	638	494	366	323	332	335
Skummet melk	50	90	170	220	158	255	263	242	232	228
Yoghurt					143	209	270	290	303	313
Melkeprodukter ⁴	80	210	280	370	418	1 280	502	426	517	598
Fløte, rømme	230	390	400	430	437	495	621	613	631	646
Ost	440	510	710	810	937	1 173	1451	1579	1647	1674
Smør	430	660	690	430	458	436	592	600	639	647
Margarin	2520	2150	1840	1630	1 587	1 286	1108	1134	1116	1107
Annet fett	480	640	750	640	671	726	804	830	839	845
Uspesifisert handel ³	..	..	..	..	-14	202	322	337	360	350
Grensehandel ³	..	..	..	..	624	717	811	385	438	465
Forbruk i alt, 1000 TJ	16,5	17,3	18,9	18,6	20,4	22,5	22,9	22,8	23,3	23,5
Folkemengde 1000 stk.	3394	3877	4073	4227	4462	4829	5348	5520	5572	5617

* Foreløpige tall. ** Anslag/prognose TJ= terajoule 10¹²

1. Kakao ble skilt ut som egen gruppe i 1999.
2. Fisk med korrigerte energivækt f.o.m. 1999.
3. Tatt inn i tabellen f.o.m. 1999 (negativ verdi for uspesifisert handel i 1999 skyldes at energiinnholdet i det som ble eksportert var høyere enn det som ble importert). Energivæktene er dynamiske, dvs. varierer fra år til år avhengig av varesammensetningen i gruppen.
4. Korrigert faktor for energiinnhold f.o.m 1999.

Figur 2.11 viser den norskproduserte andelen av matvareforbruket. Figuren angir både selvforsyningsgrad – de sorte søylene – og dekningsgrad – summen av de hvite og sorte søylene.

Figur 2.11 Selvforsyningsgrad (sorte søyler) og dekningsgrad (sum av sorte og hvite søyler) i 2024

Metoden som viser selvforsyningsgrad bygger på følgende prinsipp «forbruk minus import, dividert på forbruk», mens metoden som viser dekningsgrad bygger på følgende prinsipp «Forbruk pluss eksport minus import dividert på forbruk». Av figuren kan man se at fisk kommer i en særstilling. Dette pga. eksporten fra denne næringen (imidlertid er det knyttet stor usikkerhet til energiinnholdet av spiselig mengde fisk).

Tidligere ble grensehandel og nettoimport av uspesifisert handel holdt utenfor beregning av selvforsyningsgrad og dekningsgradsberegningene. Når grensehandel og nettoimport av uspesifisert handel ble inkludert i beregningen av selvforsyningsgrad og dekningsgrad, gikk selvforsyningsgraden ned fordi den økte tilgangen av energi grunnet grensehandel er basert på importerte og ikke norskproduserte varer. De siste årene er grensehandel, samt nettoimport av uspesifisert handel hensyntatt f.o.m. 1999.

Den foreløpige beregningen av selvforsyningsgraden for 2024 er 41,3 prosent, mens selvforsyningsgraden for 2023 var 46,6 prosent. Reduksjonen i selvforsyningsgraden er betydelig og utgjør 5,3 prosentpoeng. Årsaken til reduksjonen skyldes primært lav matkornproduksjon. Dersom importen og forbruket av korn i 2024 hadde vært likt som i 2023, ville selvforsyningsgraden vært 47,0 prosent i 2024. Selvforsyningsgraden korrigert for importert kraftfôr til husdyr er 34,9 prosent i 2024. Den foreløpige beregningen av dekningsgraden av matvarer i 2024 er 79,1 prosent, mens den korrigerte dekningsgraden for 2023 er beregnet til 86,6 prosent.

Tabell 2.52 viser norskprodusert andel av matvareforbruket «selvforsyningsgraden». Selvforsyningsgraden har vært forholdsvis stabil i hele perioden med unntak av enkelte år. Større endringer i selvforsyningsgraden skyldes hovedsakelig variasjoner i mengden av norskprodusert matkorn på grunn av avlingsvariasjoner og kvalitet, noe som vises tydelig i 2024-tallene, som påvirkes av at matkornavlingene var lave i både 2023 og 2024.

Tabell 2.52 Norskprodusert andel av matvareforbruket på energibasis (selforsyningsgrad), prosent

	1953-1955 ¹	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
Korn, som mel inkl. ris ¹	11	3	13	22	33	34	21	39	18	23
Poteter friske	100	100	93	99	81	79	76	96	73	77
Potetprodukter		100	67	93	87	95	83	82	84	88
Potetmel		81	75	84	67	70	69	93	93	93
Sukker, sukkervarer	1	2	2	3	0	1	1	1	1	1
Erter, nøtter, kakao	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grønnsaker	93	87	72	73	57	48	47	48	51	50
Frukt og bær	42	35	29	27	6	5	7	7	8	7
Kjøtt	99	95	92	97	97	96	95	95	95	97
Kjøttbiprodukter	100	82	86	96	98	90	87	87	84	86
Egg	100	98	100	100	97	99	98	98	93	96
Fisk ²	94	92	94	88	80	80	80	80	80	80
Helmelk	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Lettmelk				100	100	100	100	100	100	100
Skummet melk	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Yoghurt					99	98	89	89	89	90
Konserverte melkeprodukter	100	89	86	100	98	99	97	97	96	96
Fløte, rømme (38 % fett)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ost	100	99	97	97	95	89	84	82	82	83
Smør	100	78	92	100	99	97	98	99	99	99
Margarin	61	53	44	40	20	20	0	0	0	0
Annet fett	0	19	60	20	20	20	5	5	5	5
Norskprodusert/ Selforsyningsgrad ^{3a}	49	48	49	50	44	47	41	47	41	43
Produsert i norsk jordbruk ^{3b}	38	39	41	44	42	46	40	45	40	42
I norsk jordbruk på norsk fôr ^{3c}	34	30	35	36	39	41	32	40	34	36
Dekningsgrad (inkl. fisk) ^{3d}	..	..	..	..	76	84	84	87	79	83

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

1. Tallene før og etter 1970 er ikke helt sammenlignbare pga. kraftfôrrasjonering. Tallet f.o.m. 1999 er korrigert som følge av at import av bearbejdede kornprodukter ikke kom med tidligere.
2. Anslag.
3. Brudd i serien i 1999 når anslag for grensehandel og uspesifisert handel inkluderes. Bruddet innebærer en reduksjon på om lag 2 prosentpoeng for de respektive nøkkeltallene. 3a) Omfatter all mat (ikke korrigert for fôrimport). 3b) Samme som 3a, men ekskl. produksjon, import og eksport av fisk (fisk inngår i forbruket). 3c) Samme som 3b, men korrigert for fôrimport. 3d) ikke korrigert for fôrimport.

Av tabell 2.53 framgår det at energiandelen fra vegetabiliske matvarer var 62 prosent på 50-tallet. På 70-tallet var andelen nede i 59 prosent. På slutten av 90-tallet hadde andelen økt til om lag 66 prosent. I løpet av de 10–15 siste årene har andelen imidlertid gått noe ned og i 2024 utgjør den vegetabiliske andelen av engrosforbruket 62,1 prosent.

Tabell 2.53 Prosentvis sammensetning av matvareforbruket på energibasis

	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
<u>Vegetabiliske matvarer</u>										
Korn, som mel inkl. ris	30	23	25	27	27,6	27,2	27,8	28,0	27,7	27,5
Poteter	6	5	4	4	4,6	3,8	3,6	3,8	4,0	4,1
Sukker, sukkervarer	13	15	16	15	15,6	11,1	9,1	9,5	9,5	9,2
Erter, nøtter ¹	1	2	3	3	1,8	2,4	2,8	3,2	2,9	3,0
Kakao ¹					1,5	2,8	2,9	3,6	3,4	3,4
Grønnsaker	1	1	1	1	1,2	1,4	1,8	1,6	1,7	1,7
Frukt og bær	2	3	3	4	3,0	3,8	3,9	3,7	3,7	3,6
Margarin, vegetabilsk	6	6	6	5	6,3	4,5	4,4	4,5	4,3	4,2
Annet fett, vegetabilsk	3	3	1	3	3,0	2,9	3,2	3,3	3,2	3,2
Grensehandel ²	..	..	..	..	1,5	2,0	2,5	1,6	1,7	1,7
Sum veg. matvarer	62	60	59	63	65,9	61,9	61,8	62,6	62,1	61,8
<u>Animalske matvarer</u>										
Kjøtt	7	8	9	9	10,4	11,4	12,4	12,4	12,3	12,1
Kjøttbiprodukter	1	1	1	1	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3
Egg	1	1	1	2	1,1	1,2	1,5	1,5	1,6	1,5
Fisk	2	2	2	2	1,8	1,6	1,8	1,7	1,6	1,6
Helmelk	11	11	10	4	2,0	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3
Lettmelk, ekstra lettmelk				4	3,1	2,2	1,6	1,4	1,4	1,4
Skummet melk	-	1	1	1	0,8	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0
Yoghurt					0,7	0,9	1,2	1,3	1,3	1,3
Melkeprodukter	1	1	1	1	2,1	5,7	2,2	1,9	2,2	2,5
Fløte/rømme (38 % fett)	1	2	2	2	2,1	2,2	2,7	2,7	2,7	2,7
Ost	3	3	4	5	4,6	5,2	6,3	6,9	7,1	7,1
Smør	3	4	4	2	2,2	1,9	2,6	2,6	2,7	2,7
Margarin animalsk	9	7	5	4	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Annet fett animalsk	-	1	2	1	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Grensehandel ²					1,5	2,0	2,5	1,6	1,7	1,7
Sum animalske matvarer	38	41	41	37	34,1	38,1	38,2	37,4	37,9	38,2
Matvarer i alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

1. Kakao skilt ut f.o.m. 1999.

2. Omfatter grensehandel, samt uspesifisert handel (anslag på 50 % er animalsk og 50 % er vegetabilsk).

Tabell 2.54 angir «nøkkeltall», der de fire første nøkkeltallene er inkl. fisk, mens de fire påfølgende nøkkeltallene er ekskl. fisk. Nøkkeltall omfatter «Engrosforbruk» og «Norsk totalproduksjon» (som er oppgitt i 1000 TJ), samt «Dekningsgrad» og «Selvforsyningsgrad». Videre viser tabellen nøkkeltall «andel produsert i norsk jordbruk, på norsk fôr» av det totale engrosforbruket inkl. fisk (oppgitt i prosent). De to siste nøkkeltallene omfatter selvforsyningsgrad og dekningsgrad som er korrigert for fôrimport på husdyrprodukter.

Tabell 2.54 Forbruket av norskproduserte matvarer i forhold til totalt matvareforbruk¹

	1999	2009	2019	2023	2024*	2025**
1. Engrosforbruk I (i 1000 TJ)	20,4	22,5	22,9	22,8	23,3	23,5
2. Norsk totalproduksjon I (i 1000 TJ)	15,5	19,0	19,2	19,8	18,4	19,4
3. Dekningsgrad I (i prosent)	75,9	84,5	83,9	86,6	79,1	82,5
4. Selvforsyningsgrad I (i prosent)	43,7	47,1	41,0	46,6	41,3	43,4
5. Engrosforbruk II (i 1000 TJ)	20,0	22,1	22,5	22,5	22,9	23,1
6. Norskprodusert II (i 1000 TJ)	10,0	11,1	10,0	11,0	10,0	10,5
7. Dekningsgrad II (i prosent)	50,0	50,1	44,3	48,9	43,6	45,5
8. Selvforsyningsgrad II (i prosent)	43,0	46,6	40,3	46,0	40,6	42,7
9. Produsert i norsk jordbruk, på norsk fôr (i prosent)	39,0	41,4	32,2	40,3	33,6	36,3
10. Selvforsyningsgrad III, fôrkorrigert (i prosent)	40,4	42,7	33,6	41,6	34,9	37,6
11. Dekningsgrad III, fôrkorrigert (i prosent)	72,6	80,0	76,5	81,6	72,8	76,7

1. Punkt 1-4 inkl. fisk. Punkt 5-8 ekskl. fisk. Punkt 9 er korrigert for kraftfôrimport på husdyrprodukter, der produksjon, import og eksport er ekskl. fisk, mens forbruk er inkl. fisk. Punkt 10-11 fôrkorrigert for husdyrprodukter (produksjon og forbruk er inkl. fisk).

3 Fisk og sjømat

3.1 Data om fisk og sjømat

3.1.1 Bakgrunn

Fra 1995 til 2019 ble data fra GfKs panelundersøkelse anvendt som grunnlag for beregning av fiskeforbruket. GfKs undersøkelse identifiserte innkjøpt/anskaffet fisk og sjømat i private husholdninger. I tillegg ble omsatt fisk og sjømat i storhusholdningsmarkedet (data fra Flesland Markedsinformasjoner) lagt til GfK-tallene for å anslå det totale forbruket. SSBs utenrikshandelsstatistikk ble benyttet for å kunne beregne selvforsyningsgrad og dekningsgrad.

I 2020 sluttet GfK å levere tall. Det ble derfor endring i både kilder og metode. Den nye metoden innebærer at Flesland Markedsinformasjoner leverer ferdigberegnete tabeller for både produktvekt, rund vekt og filet over registrert salg fra grossister. Omregningsfaktorer fra produktvekt til rund- og filetvekt er ifølge Flesland Markedsinformasjoner de samme som NIBIO benyttet når GfK-tallene dannet grunnlaget for fiskeberegningene. Den nye metoden omfatter tall f.o.m. 2003.

3.2 Grossistomsatt fisk og sjømat

Tallene fra Flesland Markedsinformasjoner baserer seg på registrert salg fra grossist til norske aktører (butikker, fiskebutikker, storhusholdning m.m.). Tallene inkluderer ikke direktesalg fra produsent til forbruker eller øvrig hjemmeforbruk (f.eks. fisket selv).

Tabell 3.1 viser grossistomsatt mengde av fisk og sjømat (i produktvekt, filet og hel urensset/rundfisk), fordelt på dagligvarehandel og storhusholdning i millioner kilo, samt kilo per innbygger for utvalgte år i perioden 2003–2024.

Av tabellen ser man en dreining av omsetningen under koronapandemien, der omsetningen i dagligvarehandel økte på bekostning av omsetningen i storhusholdningen. Tall for 2022 og 2023 indikerer at endringen man så under koronapandemien var kortsiktig. Andelen av fisk omsatt i dagligvarehandelen i 2024 er beregnet til 76 prosent,

Tabell 3.1 viser at grossistomsetning av fisk og sjømat, målt som produktvekt, har gått ned fra 21,2 kg per innbygger i 2003 til 18,1 kg per innbygger i 2024, en nedgang på 15 prosent. Omregnet til filet, har grossistomsetningen gått ned 7 prosent (fra 13,4 kg per innbygger i 2003 til 12,4 kg per innbygger i 2024). Omregnet til hel urensset/rund vekt har nedgangen vært på 10 prosent (32,9 kg per innbygger i 2003 til 29,7 kg per innbygger i 2024). Fra 2023 til 2024 har grossistomsetningen gått ned med 0,4 kg per innbygger når man måler i produktvekt, noe som tilsvarer 0,7 kg i rund vekt, og 0,3 kg i filetvekt.

Tabell 3.1 Grossistomsatt fisk og sjømat, mengde omsatt til dagligvarehandel og storhusholdning, som produktvekt, filet og hel urensset fisk (i mill. kg og kg per innbygger) for utvalgte år i perioden 2003–2024

	2003	2009	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Mill. kg								
<u>Produktvekt, sum</u>	96,6	102,5	103,7	103,9	105,2	103,5	102,0	100,9
- dagligvarehandel	80,6	83,9	78,7	85,5	84,2	79,3	77,9	76,7
- storhusholdning	15,9	18,6	25,0	18,4	21,0	24,3	24,1	24,2
<u>Filet, sum</u>	61,0	67,5	72,2	71,3	72,2	71,8	70,2	69,0
- dagligvarehandel	49,9	53,9	53,5	57,8	56,6	53,7	52,3	51,1
- storhusholdning	11,1	13,6	18,7	13,5	15,6	18,1	17,9	17,9
<u>Hel urensset, sum</u>	150,3	164,6	171,7	168,8	171,1	170,6	168,0	165,3
- dagligvarehandel	121,8	129,6	126,3	135,9	133,3	126,7	124,1	121,6
- storhusholdning	28,5	35,0	45,4	32,9	37,8	43,9	43,9	43,7
<u>kg pr. innbygger</u>								
Produktvekt, sum	21,2	21,2	19,4	19,3	19,5	19,0	18,5	18,1
Filet, sum	13,4	14,0	13,5	13,3	13,3	13,1	12,7	12,4
Hel urensset, sum	32,9	34,1	32,1	31,4	31,6	31,3	30,4	29,7

Tabell 3.2 angir grossistomsatt fisk i produktvekt etter art/type for de ti største gruppene i 2024, med omsetningsvolum for utvalgte år i perioden 2003 til 2024. Ser man på fordelingen av grossistomsatt fisk og sjømat, er det artene laks og torsk som dominerer. Til sammen utgjør de to fiskeslagene 31 prosent av den totale omsetningen i 2024. Den største gruppen i 2024 er «øvrige grupper» (omfatter 39 ulike fiskeslag), og sammen med gruppen «farseprodukter inkl. pålegg» utgjør de to gruppene 36 prosent av grossistomsatt fisk og sjømat.

Tabell 3.2 Grossistomsatt fisk og sjømat fordelt på art for utvalgte år i 1000 kg (produktvekt)

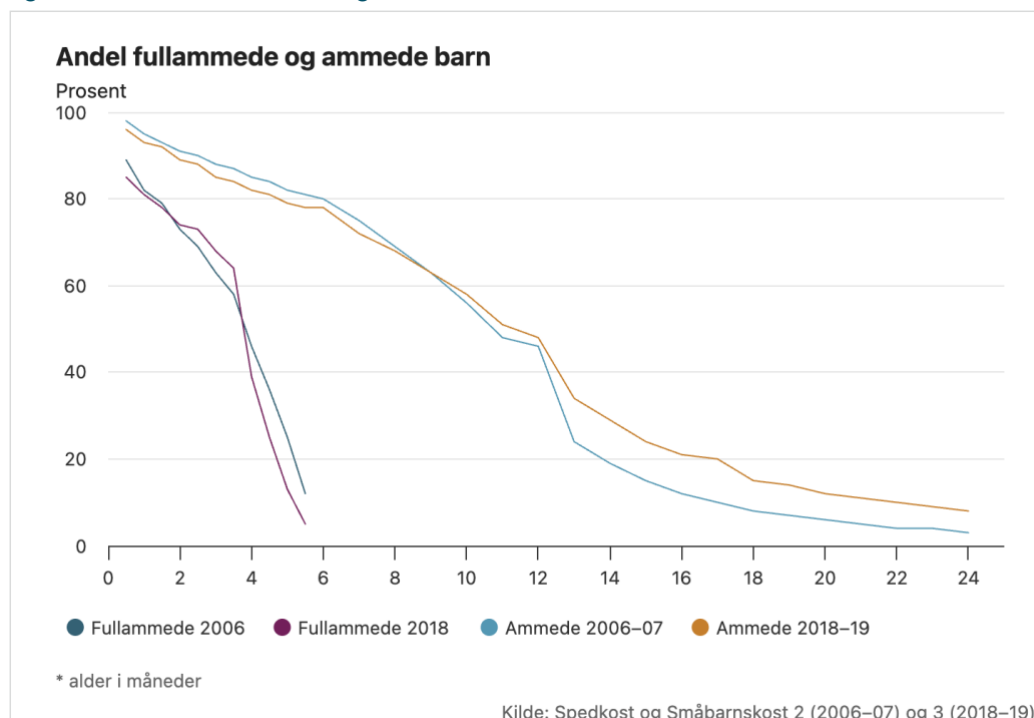
	2003	2009	2019	2021	2022	2023	2024*
Farseprodukter inkl. pålegg	22 250	21 496	16 076	17 540	17 425	17 593	17 556
Laks	10 295	13 010	18 322	17 395	17 570	16 838	15 975
Torsk	14 096	16 045	16 100	16 234	16 316	15 770	15 676
Reker	10 664	10 097	8 760	9 787	9 374	9 899	9 699
Sei	6 236	5 453	5 594	5 578	5 866	5 771	5 657
Andre bearb. produkter/kaviar	3 106	3 937	5 646	5 694	5 128	5 373	5 638
Makrell	5 495	6 430	6 376	5 891	5 464	5 565	5 535
Ørret	3 663	4 937	4 448	4 406	4 098	3 790	3 732
Sild	3 631	3 324	2 857	2 904	2 666	2 530	2 442
Øvrige grupper ¹	17 111	17 766	19 517	19 806	19 606	18 860	18 968
Sum alle fiskeslag	96 546	102 493	103 695	105 235	103 512	101 990	100 877

1. Omfatter 39 ulike arter/grupper av fisk.

4 Produksjon av morsmelk

I 2018 og 2019 ble den tredje nasjonale undersøkelsen av kostholdet til barn på 6 og 12 måneder (Spedkost 3) og 24 måneder (Småbarnskost 3) gjennomført. Andelen ammede i første leveår var i all hovedsak på samme nivå i Spedkost 3 (2018–19) som i Spedkost 2 (2006–07) (Figur 4.1). Sammenlignet med Spedkost 2 var andelen fullammede i Spedkost 3 lavere fra 4 måneders alder. Andel ammede i andre leveår var noe høyere i Småbarnskost 3 (2019) enn i Småbarnskost 2 (2007), men var fortsatt på et lavt nivå.

Figur 4.1 Andel fullammede og ammede barn

Det er beregnet at mødrene i Norge til sammen produserer ca. 10,1 millioner liter morsmelk per år (Tabell 4.1). Mesteparten av morsmelken (drøyt 90 prosent) blir produsert i barnets første leveår. Mødre som ammer barnet hele første leveår vil gjennomsnittlig produsere om lag 225 liter morsmelk, og mødre som ammer til barnet er 2 år vil gjennomsnittlig produsere om lag 300 liter morsmelk. Beregningene er basert på en del forutsetninger og forenklinger, det er for eksempel ikke tatt hensyn til om barnet fullammes eller ikke. Den beregnede produksjon antyder kun størrelsesområdet.

Tabell 4.1 Produksjon av morsmelk i Norge

Alder i måneder	Andel barn som ammes (%)	Antall barn som ammes hver måned	Morsmelk liter/dag/barn	Morsmelk liter/måned/barn	Morsmelk mill. liter
1	93	51 262	0,7	21	1,077
2	89	49 057	0,7	21	1,030
3	85	46 852	0,8	24	1,124
4	82	45 198	0,7	21	0,949
5	79	43 545	0,7	21	0,914
6	78	42 994	0,7	21	0,903
7	72	39 686	0,6	18	0,714
8	68	37 482	0,6	18	0,675
9	63	34 726	0,6	18	0,625
10	58	31 970	0,5	15	0,480
11	51	28 111	0,5	15	0,422
12	48	26 458	0,4	12	0,317
13	34	18 741	0,3	9	0,169
14	29	15 985	0,3	9	0,144
15	24	13 229	0,3	9	0,119
16	21	11 575	0,2	6	0,069
17	20	11 024	0,2	6	0,066
18	15	8 268	0,2	6	0,050
19	14	7 717	0,2	6	0,046
20	12	6 614	0,2	6	0,040
21	11	6 063	0,2	6	0,036
22	10	5 512	0,2	6	0,033
23	9	4 961	0,2	6	0,030
24	8	4 410	0,2	6	0,026
SUM					10,058

Beregningene er basert på landsdekkende data for ammeforekomst i 2018–19 i første leveår (Spedkost 3) og i andre leveår (Småbarnskost 3). Det er benyttet tall fra SSB (www.ssb.no/fodte) på antall levendefødte i 2018; 55 120 barn. Antall barn som ammes hver måned er beregnet ut fra data om andel ammede. Estimerer for volum morsmelk ved forskjellige aldre framgår av tabellen. Estimaterne er usikre, særlig etter at fast føde er introdusert.

Samlet energimengde i den produserte morsmelken er estimert til 26,6 millioner MJ per år. Siden energiinnholdet i morsmelk varierer noe med stadiet i ammingen, er opplysninger om energiinnholdet i morsmelk usikre. I beregningene er det brukt 2640 kJ per liter morsmelk.

Beregningene viser at mengden morsmelk produsert av mødre i Norge har økt fra 8,2 til 10,1 millioner liter per år i perioden 1993 til 2018–19 (Tabell 4.2). Den største økningen var på 1990-tallet. Etter 2006–07 har morsmelkproduksjonen variert noe, med en nedgang i 2013 og en liten økning i 2018–19. Årlig morsmelkproduksjon delt på antall barn i alderen 0–24 måneder har økt fra 69 liter i 1993 til 91 liter i 2018–2019, med en forbigående nedgang i 2013.

Tabell 4.2 Produksjon av morsmelk i Norge 1993–2019

Mengde morsmelk per år	1993	1998–1999	2006–2007	2013	2018–2019
Totalt (mill. liter)	8,2	10,3	10,5	10,0	10,1
Per barn 0-24 mnd. (liter)	69	88	90	83	91

Siden amming bidrar til et sunt, trygt og bærekraftig kosthold for sped- og småbarn, er estimer av morsmelkproduksjonen viktig. Norge er ett av få land i verden som har med tall for morsmelkproduksjon i nasjonal matvarestatistikk. Dataene har vært med i rapporten Utviklingen i norsk kosthold siden begynnelsen av 1990-tallet.

Beregningen av morsmelkproduksjonen i Norge baserer seg på en metode utarbeidet av Oshaug og Botten. Oshaug A, Botten G. Human Milk in Food Supply Statistics. Food Policy 1994;19(5):479-82.

Se også referanse: Smith JP, Lande B, Johansson L, Baker P, Bærug A. The contribution of breastfeeding to a healthy, secure and sustainable food system for infants and young children: monitoring mothers' milk production in the food surveillance system of Norway. Public Health Nutr. 2022 Jul 4:1-9. doi: 10.1017/S1368980022001495. Epub ahead of print. PMID: 35781132.

Tillegg 1

Begreper i matforsyningsstatistikken

1 Innledning

Viktige definisjoner som ble benyttet i Statens ernæringsråds matforsyningsrapporter ble i 1962 samlet i rapporten «Begreper i produksjons- og forbruksstatistikken vedrørende matvarer fra jordbruket». Siden den gang er det skjedd endringer i definisjonen av noen av disse begrepene, men for de fleste er det ingen endringer. Begrepene og definisjonene som benyttes av NIBIO og Helsedirektoratet er ikke nødvendigvis norsk eller internasjonal standard. Definisjonen av selvforsyningsgrad er f.eks. forskjellig fra den som brukes i andre land.

2 Definisjoner av begreper

2.1 Opplysninger som angår matvaregruppene

JOULE (MJ, TJ)	Internasjonal måleenhet for energi. 1 J = 0,239 cal (kalori); 1 cal = 4,184 J 1 kJ = 0,239 kcal; 1 kJ = 10 ³ J 1 MJ = 10 ⁶ J; 1 GJ = 10 ⁹ J; 1 TJ = 10 ¹² J
KORN	Alle typer korn brukt til mat, regnet som mel.
POTETER	Total mengde friske poteter til mat.
BEARBEIDETE POTETER ELLER POTETPRODUKTER	Poteter til framstilling av pommes frites, potetmospulver, flakes, potetchips osv. Regnet som hele, friske poteter.
POTETMEL	Potetmel, regnet som hele poteter.
HOVEDKULTURENE AV GRØNNSAKER	Hvitkål, blomkål, gulrot, løk, purre, agurk og tomat
FRILANDSGRØNNSAKER	Betegnelse på grønnsaker som ikke dyrkes i veksthus.
HAGEBÆR	Jordbær, bringebær, solbær, stikkelsbær, rips og andre bær som dyrkes i kultur.
SKOGSBÆR	«Ville» bær som ikke dyrkes i kultur (blåbær, multer, tyttebær m.fl.).
HELMELK	Melk med et fettinnhold som enten er standardisert til minst 3,5 prosent eller som ikke er standardisert.
LETTMELK	Melk med et fettinnhold mellom 0,5 og 1,8 prosent.
SKUMMET MELK	Melk med et fettinnhold på under 0,5 prosent.
KONSUMMELK	Flytende melkeprodukter som melk og yoghurt som nyttes direkte til forbruk.

KONSERVE	
MELKEPRODUKTER	Samlebetegnelse på diverse melkeprodukter, der bl.a. pulver omregnes til melk, mens for øvrige bearbejdede produkter (risgrøt, ostesaus m.m.) anvendes produktvekt.
FLØTE	Fløte og rømme omregnet til 38 prosent fett (tidligere 35 prosent fett).
BRUN OST	Geitost, Gudbrandsdalsost, fløtemysost, prim og liknende oster.
HVIT OST	Hvite oster inkl. muggost og smelteost.
ANNEN OST	Cottage cheese og Kesam (samt annen ost /osteprodukter som ikke inngår i «Brun ost» og «Hvit ost»).
KJØTT (ENGROS)	Slaktevekt for hele slakt uten hode, labb/klauv og innmat ved engrossalg, direktesalg og hjemmeforbruk. Varmvektstap er fratrukket.
KJØTTBIPRODUKTER	Blod og innmat mv. som går til mat.
STORFE	Ku, kvige og okse.
SPISEFETT	Alle typer fett og oljer som brukes til mat.
SMØR	Smør, inkludert smør/melkefett brukt i produksjon av iskrem og i margarin.
ANNET FETT	Inkluderer annet fett enn margarin og smør, bl.a. spiseolje, olje og fett til majones, remulade, majonessalater, hermetikk, sjokolade og frityrsteking.
MARIN OLJE OG FETT	Olje og fett som utvinnes av fisk og hval.
VEGETABILSK OLJE	Olje og fett fra planter.

2.2 Opplysninger som angår matvareøkonomiske begrep

AVLINGSÅR	Løper vanligvis fra 1. juli ett år til 30. juni neste år. For en del tidligproduksjoner regnes avlingsåret fra 1. april til 31. mars.
BRUTTOPRODUKSJON	Den totale varemengde som er produsert. Planteprodukter: Areal x avling pr. daa innhøstet ifølge offisiell statistikk (SSB). Husdyrprodukter: Salgsproduksjon + hjemmeforbruk + svinn hos produsent og ved transport til omsetningsledd.
DEKNINGSGRAD	Total norsk produksjon i forhold til totalt norsk forbruk av matvarer, eller norsk forbruk pluss eksport minus import i forhold til totalt norsk forbruk av matvarer.
DIREKTESALG	Salg direkte fra produsent (bonde, fisker) til forbruker og detaljist (inkl. selvplukk, salg ved vei etc.)
EKSPORT	Mengde eksportert vare ifølge SSBs statistikk for utenrikshandelen.

FORBRUK PÅ ENGROSNIVÅ	Den mengde mat som tilføres markedet fra produsent (bonde, fisker) til første ledd på mottakerside, det være seg grossist, detaljist eller ved direkte salg. Produsentenes eget forbruk, privatpersoners matauk og import er i hovedsak inkludert. Det som eksporteres trekkes fra. Innhøstings-, lager- og transportsvinn hos produsent er fratrukket. Lagersvinn hos importør, grossist eller detaljist er ikke trukket fra.
GRENSEHANDEL	Brukes i denne rapporten om de mengder matvarer som norske forbrukere kjøper i utlandet, fortrinnsvis Sverige, Danmark og Finland, og tar med seg til Norge.
HJEMMEFORBRUK	Produsenthusholdningenes matforbruk av egen produksjon.
IMPORT	Mengde importert vare ifølge SSBs statistikk for utenrikshandelen.
LAGERENDRING	Lager hos omsetningsledd pr. 31. desember minus lager 1. januar samme år.
NETTOIMPORT	Import minus eksport ifølge SSBs statistikk for utenrikshandelen.
NETTOPRODUKSJON	Bruttoproduksjon minus svinn hos produsent og ved transport fra produsent til første omsetningsledd.
NORMALÅRSAVLING	Beregnet avlingsnivå. Trendberegning på grunnlag av de siste 14 års registrerte avlinger ifølge SSB.
SALGSPRODUKSJON	Den delen av produksjon som leveres til registrerte omsetningsledd samt salg direkte til detaljist eller forbruker. Kan også defineres som nettoproduksjon minus hjemmeforbruk.
SELVFORSYNINGSGRAD	Norsk produksjon minus eksport dividert på norsk forbruk, eller norsk forbruk minus import dividert på norsk forbruk.
SVINN	Her benyttet om tap av mat hos produsent og ved transport til første omsetningsledd. Gjelder også åndingstap og kassasjoner.

2.3 Oversikt over trinn på veien fra produksjon til konsum

De fleste matvarer passerer flere omsetningstrinn fra de blir produsert til de blir konsumert. Figur 1 (kap. 1) gir en forenklet oversikt over matvarenes vei fra produksjon, import til konsum og viser hvordan hovedkildene til data om norsk kosthold er plassert i denne sammenhengen. Sammenhengen mellom noen av de mest sentrale begrepene ved produksjon og forbruk av matvarer kan også vises ved følgende skjema:

Bruttoproduksjon

- Svinn på produksjonssted og i transport til engros

= Nettoproduksjon

Nettoproduksjon

- Dyrefôr

- Forbruk av såfrø, settepoteter o.l.

- Uttak som innsatsfaktor i industri o.l. som ikke blir brukt som mat

= Anvendelse til mat

Registrert salg

+ Hjemmeforbruk i produsenthusholdninger

+ Direkte salg fra produsent

= Anvendelse til mat

Registrert salg

+ Direkte salg fra produsent

+ Hjemmeforbruk i produsenthusholdninger

+/- Import/Eksport

+/- Lagerendringer

= Forbruk engrosnivå (Rapport om matforsyning)

Forbruk engrosnivå

- Svinn i engrosledd

- Svinn i detaljistledd

= Forbruk detaljistnivå eller mat som anskaffes av husholdninger (f.eks. SSBs forbruksundersøkelser)

Forbruk detaljistnivå

- Svinn hos forbruker

= Virkelig konsum (kostholdsundersøkelser)

2.4 De viktigste revisjoner i datagrunnlag og beregningsprinsipper

2.4.1 Innledning

Her følger en oversikt over de viktigste revisjoner som er gjort i datagrunnlag og prinsipper for beregning av engrosforbruk av de ulike matvaregrupper for de siste 30 årene. Eldre revisjoner er publisert i tidligere versjoner av denne rapporten.

2.4.2 Korn (som mel)

Innføringen av den nye markedsordningen for korn 1. juli 1995 medførte enkelte endringer i statistikken for kornvarer. F.o.m. 1995 er statistikken noe mindre detaljert enn tidligere. Videre er fordelingen på melsorter og norskprodusert andel ikke helt sammenliknbar med tidligere år. Diverse maisprodukter (herunder mel av mais) ble tatt inn i gruppen korn f.o.m. 1999. Før 1999 inngikk enkelte maisprodukter i potetberegningen. Fra og med

rapporten i 2024 har man inkludert import av "ferdigmel", som man tidligere antok inngikk i korntall som ble rapportert av Landbruksdirektoratet. Importen av disse meltallene er tatt med f.o.m. 1999.

2.4.3 Poteter

Beregningen er justert flere ganger og er fortsatt beheftet med noe usikkerhet (jf. kap. 2.5.1.2). Landbrukstellingen 1989 viste et mindre areal til potetdyrking enn en tidligere har regnet med. Dette medførte at beregnet engrosforbruk av matpoteter ble ca. 10 kg lavere per person/år enn tidligere beregninger. Matpoteter som gave er tatt ut av beregningen f.o.m. 1995, da volumet ble ansett for å være ubetydelig. F.o.m. 1998 beregnes omsetning av matpoteter på grunnlag av oppgaver fra Landbruksdirektoratet.

2.4.4 Grønnsaker

Beregningen er justert flere ganger som følge av korrigerende areal og salgstall (beskrevet i tidligere versjoner av denne rapporten). Av nyere endringer gikk man i 2009 over til å angi avlingsår (likt produksjonsår) for samtlige kulturer, med revisjoner tilbake til 1999. Dermed skal det være samme data som presenteres i denne rapporten og totalkalkylene/budsjettnemnda. Dette vil samtidig kunne føre til noe større svingninger fra år til år når man i tillegg anvender kalenderår på handelsstatistikken. I 2015 ble det gjort endringer i beregning av den norske produksjonen. Endringen innebar at man tok utgangspunkt i produksjonsvolumer i henhold til SSBs hagebruksstatistikk. SSBs offisielle statistikk omfatter imidlertid ikke produksjonsvolum for alle typer vekster, noe som innebærer at det innhentes tilleggsopplysninger fra SSB og Landbruksdirektoratet. Revisjonen for norsk produksjon av grønnsaker er korrigert tilbake til og med 2010.

2.4.5 Frukt og bær

Beregningen er justert flere ganger, og er fortsatt beheftet med noe usikkerhet. Av nyere endring/justeringer av metode kan det nevnes at f.o.m. 2002 har NIBIO utelatt beregningen som omfatter forbruk fra villahager samt skogsbær (tallene ble justert tilbake til 1999). Dette gjør relativt store utslag.

2.4.6 Erter, nøtter, kakao

Alle varer som inngår i denne gruppen er importert, imidlertid må disse dataene tolkes noe forsiktig grunnet mistanke om at feilregistrering i forbindelse med fortolling på enkelte varer i enkelte år kan forekomme (gjelder bl.a. import av dyrefôr, på varenummer der det ikke skal importeres dyrefôr).

2.4.7 Sukker og sukkervarer

Ved sammenligning av tall for engrosforbruk bør en være klar over at salget av sukker har variert en del fra år til år, bl.a. pga. hamstring og grensehandel. F.o.m. juli 1990 inngår ikke data for lager på sukker. F.o.m. 1989 har mengden sukker til teknisk bruk og fôr måttet anslås, fordi innhenting av data til Industristatistikken har blitt forenklet. Disse tallene ble sist gang innhentet for 1988. På grunn av økende import av bearbejdede produkter som bl.a. kan inneholde sukker, vil forbruk av sukker kunne være underestimert.

2.4.8 Melk og melkeprodukter

Det har vært foretatt flere justeringer av metode for beregning av meieriprodukter (beskrevet i tidligere versjoner av denne rapporten). I 2008 ble det gjennomført en større korleksjon for beregning av meierivarer (inkl. margarin). Disse endringene fikk tilbakevirkende kraft fra og med 1999. F.o.m. 2010 har rapporteringen av salgsdata fra enkelte markedsaktører vært noe mangelfulle. Ved mangler anslås data, noe som innebærer noe mer «unøyaktighet» i beregningene.

I 2022 ble det påstartet en revisjon av meierivarer. Revisjonen innebar bl.a. en ny gjennomgang av fettinnholdet i meieriprodukter ved hjelp av oppdatert informasjon fra markedsaktørene. Dette resulterte i en omgruppering av enkelte produkter basert på deres reviderte fettinnhold. Et spesifikt eksempel på dette er omklassifiseringen av visse smakstilsatte melkevarianter, som tidligere ble kategorisert som «lettmelk», men nå, i lys av den nye

informasjonen, er gruppert til «helmelk» eller «skummetmelk» kategoriene. Revisjon innebar at salg av importerte varer ikke skal være rapportert i aktørenes salgsdata, da disse varene blir inkludert i den ordinære handelsstatistikken til SSB. Tallene for de ulike meiergruppene er korrigert tilbake til 2020 med unntak av gruppen melk som er korrigert tilbake til 2009.

I 2023 ble det gjennomført en korleksjon av energiinnholdet i meierigruppen konserverte meieriprodukter tilbake til 2009. Summen av energien produsert av de ulike meierivarene, er nå lik som summen av energien levert av melk (inkl. hjemmeforbruk).

I rapporten 2024 har det vært gjennomført korleksjon av salgsvolum og omgruppering av enkelte meieriprodukter tilbake til 2019, i henhold til innhentet data fra markedsaktørene. Det norske meierimarkedet er en dynamisk og stadig utviklende industri, som er preget av forbrukernes holdninger og preferanser, markeds konkurranser, teknologiske innovasjoner og global handelsdynamikk. Den årlige revisjonen satser på datakvalitet og forbedring av beregningsmetoder for å håndtere stor usikkerhet i tallmaterialer for meierivarer og markedsdynamikk. Markedsaktører korrigerer årlig tallmaterialer i meieriprodukter. Produktportfolioer, salgstall, handelsstatistikk og fettinnhold i meieriproduktene som inngår i datagrunnlaget for engrosforbruket blir oppdatert hvert år. Det foretas omgruppering av enkelte meieriprodukter som følger av endringer av fettinnhold og korleksjon i rapporten ved betydelige endringer i tallmaterialer.

2.4.9 Kjøtt

Tidligere endringer og korleksjoner er beskrevet i tidligere publiserte rapporter. Av nyere endringer kan følgende nevnes. Fra og med 2002 er svin beregnet uten hode og labb. Endringen for svin ble gjort for at beregningen skulle komme på linje med beregningen for de andre kjøttslagene. Ny metode for beregning av kjøttbiprodukter som baserer seg på tall fra Nortura/Animalia ble implementert i 2020-rapporten. Tidligere ble volumet av kjøttbiprodukter beregnet som en prosentandel av slaktevekt. NIBIO fikk i 2010 tall for kjøttbiprodukter fra Nortura, og i 2020 tilsvarende tall fra Animalia for 2019. Tallene fra Nortura og Animalia viste at kjøttbiproduktene i realiteten var lavere enn de tallene som NIBIO tidligere har beregnet. Som en konsekvens av de nye tallene, besluttet NIBIO å hensynta tallene fra Nortura og Animalia. I korthet innebar dette at tallene for kjøttbiprodukter ble beholdt uendret fram til 2002 (dvs. gammel metode). I perioden fra 2002 til 2010 ble det foretatt en «glatting» av totalvolumet av kjøttbiprodukter (gammel metode og tall fra Nortura). Mellom 2010 og 2019 har NIBIO «glattet» tallserien fra Nortura og Animalia. For årene fra og med 2020 er kjøttbiprodukter regnet fram prosentvis likt som endringene i norsk produksjon av kjøtt.

Informasjon om lagerendringer hentes fra totalkalkylen. I totalkalkylen har man i 2025 inkludert lagerinformasjon fra samtlige private aktører som bidrar med data (tilbake til 2020). Dette innebærer mindre korleksjoner i lagertall tilbake til 2020.

2.4.10 Egg

Beregningen er justert flere ganger. Siste endring var ved beregningen i 2000, da det ble foretatt en mindre oppretting bakover t.o.m. 1992, som medførte litt lavere engrosforbruk enn tidligere beregnet.

2.4.11 Margarin

Etter at margarinfabrikkene sluttet å levere samlet produksjonsdata for Norge med råvareopprinnelse og råvaresammensetning, ble beregning av margarin endret i år 2000. Fra 2000 til 2018 ble det brukt en metode som innebar at det ble hentet omsetningstall fra margarinaktørene Mills, Pals, Idun og Fjordland. Basert på de historiske tallene fra margarinfabrikken, ble det beregnet at norskandelen av råvarene som inngikk i margarinproduksjonen lå på om lag 20 prosent. De norske råvarene omfattet bl.a. fiskeoljer og smør, smørrolje, melkepulver som inngikk i smørblandet margarin. Fram til 2018 har forutsetningen om en norsk råvareandel på 20 prosent ligget til grunn for gruppen margarin.

I 2022 var det en revisjon av margarinberegningene, fordi bl.a. fiskeoljer ikke lengre anvendes i margarinproduksjonen, noe som innebærer et behov for å korrigere antagelsen om 20 prosent norskandel. Revisjonen innebærer at all import og eksport under kapittel 15.17 i tolltariffen (med unntak av tollvarenummer 15.17.9098) defineres som margarin (med mindre bruken ikke er spesifisert til ikke å være mat). I tillegg til salg av margarin har margarinaktørene i år oppgitt kjøp av norskproduserte og importerte råvarer til margarinproduksjon. De har også rapportert mengden margarin som de har importert (for å unngå dobbelttelling av forbruksberegningen ved at volumer både telles som salg og import). Resultatet av revisjonen innebærer at det f.o.m. 2019 ikke lengre er dobbelttelling av markedsaktørenes import og salg (2,9 mill. kg). Videre er den norske andelen av råvarer som inngår i margarinproduksjonen tilnærmet *null*, når man ser bort fra smørblandet margarin. Dette betyr at engrosforbruket er justert ned, samtidig som norskandelen (selvforsyningsgraden) går ned.

2.4.12 Spisefett

Fram til starten av 2000-tallet ble margarintallene utarbeidet på bakgrunn av tall fra margarinindustriens bransjeforening. Etter nedleggelse av foreningen har tallene blitt bearbeidet på grunnlag av data innhentet av aktører i markedet, samt utfyllende informasjon knyttet til import/eksport (data fra SSB). Ved beregningene i 2018 ble flytende margarin trukket ut og spesifisert. I 2013 rapporten ble nettoimporten av utvalgte oljer publisert (f.o.m. 1990). Anvendelsen av disse oljene er imidlertid ikke spesifisert i tolltariffen, og inngår derfor ikke spesifikt i NIBIOs energiberegninger i denne rapporten. Imidlertid er det gjort et generelt anslag på annet fett som utgjør 4,0 kg per innbygger per år f.o.m. 1988. Både mengde og sammensetning av «annet fett» er stadig tilknyttet stor usikkerhet, og det samme gjelder den norskproduserte andelen.

2.4.13 Fisk og sjømat

Metoden for beregning av fiskeforbruket er endret flere ganger. Beskrivelse av tidligere anvendte metoder er angitt i tidligere publiserte rapporter. Data og metode for å beregne forbruket av fisk og sjømat ble sist endret i 2020-rapporten. Den nyeste metoden baserer seg på tall for mengde fisk og sjømat omsatt fra grossist til dagligvarehandel og storhusholdninger. Implementering av den nye metoden innebar korreksjoner av tall tilbake til 2003.

Forrige metodeendring var i 1995 da man gikk over til å anslå fiskeforbruket ved å benytte GfK Norge sin årlige panelundersøkelse som registrerte fiskeforbruket i private husholdninger (kjøpt og fisket selv/fått i gave). Panelet bestod av 1500 husholdninger, og var representativt for norske husholdninger med hensyn til alder, husholdningens størrelse og handelsfelt. Registreringen omfattet en detaljert beskrivelse av varen (inkl. varemerke, variant), mengde (produktvekt), pris og innkjøpssted. Tallmaterialet fra GfK Norge har vært bearbeidet av Norges sjømatråd, før det ble videresendt til NIBIO. Dataene NIBIO mottok ble oppgitt som produktvekt, dvs. i den formen forbrukerne anskaffer produktene. Produktvekten ble omregnet av NIBIO til filetvekt og hel urenset vekt (rund vekt) med detaljerte omregningsfaktorer. Tallene fra GfK Norge omfattet imidlertid ikke kjøp av fisk og sjømatprodukter i storhusholdning. For dette volumet benyttet NIBIO aggregert tall for grossistomsetning (produktvekt) til storhusholdninger fra Flesland Markedsinformasjoner. Etter implementeringen av den nye metoden i 1995, har det vært foretatt en rekke justeringer i beregningsmetoden, som f.eks. korreksjoner i panelvolum, oppfangelsesgrad, anslag på gaver/fisket selv vs. hva som er kjøpt. Det er også foretatt endringer i hvordan paneldeltakerne har

kunnet rapportere innkjøpte mengder med tanke på bearbeidingsgrader, endrede fiskearter og nye fiskeprodukter. Det har også vært en rekke korreksjoner knyttet til vekter for omregning fra produktvekt til rund vekt samt filetvekt.

I 2020 sluttet GfK Norge å levere tall, og det ble derfor satt i gang et arbeid for å kunne erstatte tidligere beregninger. Den nye metoden som ble utarbeidet innebærer at Flesland Markedsinformasjoner leverer alle fisketall. Tallene representerer omsatt mengder fra grossist til detaljist og storhusholdning, og oppgis både i rund vekt, filetvekt og produktvekt.

Flesland Markedsinformasjoner registrerer salg fra grossist til norske aktører (butikker, fiskebutikker, storhusholdning m.m.). Omsetningen er målt i produktvekt, dvs. i den form varen er anskaffet. Flesland Markedsinformasjoner regner om produktvekt til filet og hel urensset fisk (rund vekt) med bruk av omregningsfaktorene som NIBIO benyttet på GfK-dataene. Tallene inkluderer ikke direktesalg fra produsent til forbruker eller øvrig hjemmeforbruk (f.eks. fisket selv).

For å beregne norsk *produksjon* av fisk og sjømat, som inngår i beregning av selvforsyningsgrad, beregner NIBIO dette ved å anvende grossistomsatte volumer (fra Flesland Markedsinformasjoner), legge til tall for eksport og trekke fra tall for import (iht. utenrikshandelsstatistikken til SSB). Ved beregning av selvforsyningsgraden forutsettes det imidlertid at 20 prosent av grossistomsetningen er importprodukter, mens det øvrige er basert på norsk produksjon. Det overskytende av importen behandles som om det reeksporteres og dermed inngår ikke dette volumet videre i verdikjeden for mat i Norge.

2.4.14 Handelsstatistikk

I 2008 ble det foretatt revisjon i utvalget av tollnummer med tanke på produkters tilhørighet (for eksempel for blandingsprodukter av grønnsaker og frukt). Revisjonen hadde innvirkninger for alle matvaregruppene. SSB gjennomfører ca. hvert 5. år større revisjoner av tolltariffen som i enkelte tilfeller får betydning for hvor varene klassifiseres i denne rapporten. I 2022 ble det gjort korreksjoner i import- og eksportstatistikken for perioden f.o.m. 1999.

2.4.15 Uspesifisert handel

NIBIO gjør oppmerksom på at det i 2020 ble opprettet en ny gruppe for matvarer kalt «uspesifisert handel». Denne gruppen omfatter import og eksport av produkter som tidligere ikke har inngått i beregningene av de enkelte matvarene (korn, meieri, kjøtt osv.), eller i samletabeller. Dette er varer som man tidligere ikke kjente anvendelsen av (f.eks. anvendes som dyrefôr vs. menneskeføde/annen anvendelse), og/eller sammensatte varer som man ikke kjenner ingrediensene til (kjøttsuppe, fettemulsjon). Gruppen er inkludert i samletabeller tilbake til 1999, og har innvirkning på både engrosforbruk, selvforsyningsgrad og dekningsgrad.

2.4.16 Grensehandel

Tidligere har NIBIO beregnet omfanget av grensehandel av kjøtt. Denne delen av kjøttberegningen inngikk imidlertid ikke i det totale engrosforbruket (heller ikke i dekningsgrads- og selvforsyningsberegninger). Fra og med 2020-rapporten har man valgt å inkludere grensehandel av kjøtt i det totale engrosforbruket (også i selvforsyningsgrad- og dekningsgradberegninger). I 2020 utvidet NIBIO beregningen av grensehandel til også å gjelde meierivarer, korn/mel, sukkervarer, sjokolade, og sukker i brus (også dette inngår nå i det totale engrosforbruket, selvforsyningsgraden og dekningsgraden). Anslagene for grensehandel inngår ikke i tallene for engrosforbruk av de enkelte matvaregruppene, men omtales som en egen gruppe. Tallene for grensehandel er usikre og bør tolkes som grove anslag. For detaljer om metoden, se 2.5.8.

2.5 Beregning av energi og næringsstoffer

Beregning av energi og næringsinnhold gjøres ved bruk av NFC (NutriFoodCalc) som er kostberegningssystemet ved Universitetet i Oslo (UiO). NFC er en nettbasert utgave av forløperen KBS og ble tatt i bruk for beregninger fra

2025. NFC baserer seg på ulike versjoner av den offisielle norske Matvaretabellen (MVT), se tabell under. Revidering og oppdatering av den norske matvaretabellen kan føre til brudd i serien for næringsberegningene. Som vist i tabellen nedenfor har det vært to vesentlige endringer i hvordan kostens innhold av energi beregnes. Disse endringene innebærer at energimengden fra ett gram fett er endret fra 38 kJ til 37 kJ fra og med 1995. I perioden 1996–2001 var kostfiber ikke lenger inkludert i karbohydrat. Energi fra kostfiber ble igjen inkludert i beregningen av innhold av energi fra 2002, og man regner med at 1 g kostfiber gir 8 kJ.

Beregningsperiode	MVT	Energifaktorer ¹		
		Fett, kJ/g	Karbohydrat, kJ/g	Kostfiber, kJ/g
Til og med 1992	1984	38	17	17 ²
1993-1994	1991	38	17	17 ²
1995-2006	1995	37	17	0
2007-2013	2006	37	17	8
2014-2016	2014	37	17	8
2017-2019	2018	37	17	8
Fra 2020	2021	37	17	8

1. Løken EB, Lund-Larsen K, Solvoll K, Hjartåker A. Historien om den norske matvaretabellen. http://www.matportalen.no/verktoy/matvaretabellen/artikler_knyttet_til_matvaretabellen
2. Inkludert i karbohydrat.

For matvaregrupper som korn, sukker, meieriprodukter og ulike typer fett, regner man hele matvaremengden for spiselig. For fisk brukes matvaremengden for fiskefilet, der alt regnes som spiselig mengde.

Matmengdene for varegruppene potet, grønnsaker, frukt, egg og kjøtt blir omregnet til spiselig mengde før næringsberegningen. For hver type frukt, grønnsak og kjøtt bruker UiO ulike faktorer for spiselig andel. Gjennomsnittlig spiselig andel for frukt er om lag 75–80 prosent, men variasjonen er stor pga. ulik tykkelse på skall og eventuell stein.

For de mest spiste kjøttslagene okse og svin, ligger spiselig andel på hhv. 78 og 88 prosent. Animalia leverte høsten 2018 nye tall for spiselig andel av storfe og svin, som er henholdsvis 77,5 og 88,4 prosent. De nye tallene for spiselig andel er brukt i næringsberegningene fra og med 2016. De gamle prosentandelene var 75,0 for storfe og 85,0 for svin. Fra 2022 ble fettandelen i svinekjøttet oppjustert fra 21,50 til 24,25 prosent. Endringen tilsvarer 1,7 gram mer fett fra svin per person per dag i 2022. Det kan bli behov for flere justeringer hvis nye tall fremkommer. Fra 2023 ble spiselig andel kylling økt fra 65 til 80 prosent basert på nye tall. Endringen tilsvarer 9 gram mer kylling per person per dag i 2023.

Nye tall for kostfiber i korn og kornprodukter, basert på ny analysemetode for kostfiber, er tatt med i næringsberegningen fra 2020. De nye kostfibertallene er høyere enn tidligere tall. Endringen tilsvarer 3 gram mer kostfiber per person per dag i 2023. Alt mel er beregnet med norsk fordeling da det er lite informasjon om detaljer for importert korn. Andelen hvete er ganske lik, men det er uvisst om det er like mye sammalt hvete i den importerte som i den norske. Hvis ikke det er det, så vil fiberinnholdet være noe overestimert.

I næringsberegningene fra og med 2014 er sammensetningen av «annet fett» justert betydelig i et forsøk på å gjenspeile dagens marked. Andelen oljer med mye mettet fett (palmeolje og kokosolje) er redusert fra 40 til 10 prosent, mens oljer med mye umettet fett (som rapsolje) er økt tilsvarende. Både mengde og sammensetning av «annet fett» er stadig tilknyttet stor usikkerhet.

I næringsberegningen for fisk brukes fra og med 2018 filetvekt fra tabellen som viser omsatt fisk og sjømat til grossist og storhusholdning (tabell 3.1). Detaljer for de ulike fiskeslagene er hentet fra datafilen som utgjør grunnlaget for tabell 3.2 (grossistomsatt fisk fordelt på art), men UiO benytter filetvekt i sine beregninger. Det er kun en liten andel (om lag 10 prosent) som vurderes som ukjent og blir kodet som uspesifikk fisk. I praksis blir den uspesifikke fisken kodet som torsk.

UiO har beregnet hvordan NIBIOs grove anslag for grensehandel av varegruppene kjøtt, meieri, korn/mel, sukkervarer, kakao (sjokolade) og sukker i brus kan påvirke næringsinnholdet i engrosforbruket av matvarer. Dette inngår ikke i tabellene eller figurene, men omtales separat. I denne næringsberegningen fordeles mengden kjøtt fra grensehandel som like deler storfe, svin og kylling. Melet fordeles slik som fordelingen av øvrig mel i matforsyningsstatistikken. For sukkervarer benyttes næringsinnhold som gelegodt. Sjokolade fra grensehandel legges til øvrig sjokolade og sukker i brus legges til det øvrige sukkeret. Meierivarer er fra og med 2020 fordelt som 2/3 ost og 1/3 melk. Før dette var den estimerte fordelingen 1/5 ost og 4/5 melk. Behov for endringer i fordelingen vil bli vurdert i de kommende rapportene.

Næringsberegningene gjennomføres for de nyeste foreløpige tallene i matforsyningsstatistikken og for endelige tall for året før. Det forekommer at NIBIO reviderer mengdene for enkelte matvarer i matforsyningsstatistikken bakover i tid, noe som fører til at UiOs næringsberegning for tidligere år er basert på et litt annet datagrunnlag.

Matforsyningsstatistikken dekker den totale omsetningen i hele landet og tar ikke hensyn til hvor maten blir spist. Svinn i matvarekjeden på veien mellom engrosnivå og forbruksundersøkelsene og kostholdsundersøkelsene, vil gi lavere matmengder i disse undersøkelsene enn i matforsyningsstatistikken.